



# **DIPLOMOVÁ PRÁCE**

Makroekonomická analýza Velké Británie v kontextu Brexitu

Macroeconomic analysis of the Great Britain in the context of Brexit

## **STUDIJNÍ PROGRAM**

Řízení rozvojových projektů

## **STUDIJNÍ OBOR**

Projektové řízení inovací v podniku




## **VEDOUCÍ PRÁCE**

Ing. Makovský Petr, Ph.D.

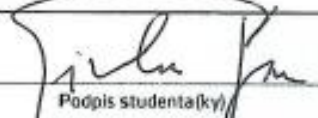
## I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení:	Sírka	Jméno:	Jan	Osobní číslo:	437590
Fakulta/ústav:	Masarykův ústav vyšších studií (MÚVS)				
Zadávací katedra/ústav:	Institút ekonomických studií				
Studijní program:	Řízení rozvojových projektů				
Studijní obor:	Projektové řízení inovací v podniku				

## II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce:	Makroekonomická analýza Velké Británie v kontextu Brexitu		
Název diplomové práce anglicky:	Macroeconomic analysis of Great Britain in the context of Brexit		
Pokyny pro vypracování:	<p>Cílem diplomové práce je makroekonomická analýza ekonomiky Velké Británie v kontextu brexitu na základě dat Eurostatu.</p> <p><b>PŘÍNOS PRÁCE:</b> Přínosem DP práce je zpráva o očekávaném vývoji hospodářské situace Velké Británie v kontextu Brexitu. Taková informace je důležitá nejen pro české exportující firmy.</p> <p><b>OSNOVA:</b></p> <p>(1) Úvod (2) Teoretická část (východiska problematiky, vymezení zkoumaných ukazatelů)</p> <p>(3) Praktická část (metodologie, analýza makroekonomických ukazatelů) (4) Závěr (shrnutí práce)</p>		
Seznam doporučené literatury:	<p>(1) Nazaré da Costa Cabral, After Brexit : consequences for the European Union ISBN:978-3-319-66669-3.</p> <p>(2) The economics of UK-EU relations, 2017. New York, NY: Springer Berlin Heidelberg. ISBN 978-3-319-55494-5.</p> <p>(3) POŠTA, Vít, 2018. Makroekonomická analýza na příkladu české ekonomiky. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-720-0.</p>		
Jméno a pracoviště vedoucí(ho) diplomové práce:	Ing. Petr Makovský, Ph.D., ČVUT v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Institut ekonomických studií		
Jméno a pracoviště konzultanta(ky) diplomové práce:			
Datum zadání diplomové práce:	01.10.2020	Termín odevzdání diplomové práce:	09.01.2021
Platnost zadání diplomové práce:	28.02.2021		
			
Podpis vedoucí(ho) práce	Podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry	Podpis děkana(ky)	

## III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

<u>10-01-2021</u>	
Datum převzetí zadání	Podpis studenta(ky)

SIRKA, Jan. *Makroekonomická analýza Velké Británie v kontextu Brexitu*. Praha: ČVUT 2021. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.



**MASARYKŮV ÚSTAV  
VYŠŠÍCH STUDIÍ  
ČVUT V PRAZE**



## Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracoval samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citoval a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Leuven dne: 20. 01. 2021

Podpis:

## **Poděkování**

Děkuji Ing. Petru Makovskému, Ph.D. za pomoc a cenné rady, rodině a všem pedagogům Masarykova ústavu vyšších studií za poskytnuté vzdělání.

# Abstrakt

Hlavním cílem této diplomové práce je zjištění očekávaných dopadů na ekonomický vývoj Velké Británie v souvislosti s jejím odchodem z Evropské unie. Teoretická část umožňuje nahlédnout do předpokládané struktury těchto dvou subjektů, a to pomocí vymezení dvou pravděpodobných bilaterálních podmínek jejich budoucího vztahu. Jednotlivé dohody jsou vysvětleny z hlediska změn u mezinárodního obchodu, investic a pohybu zaměstnanců. Práce využívá spektrum zahraniční i domácí literatury, pomocí které jsou objasněny očekávané ekonomické posuny VB.

Následující makroekonomická analýza, která je provedena v praktické části, ověřuje budoucí vztahy jednotlivých ekonomických složek VB po brexitu, a je primárně zaměřena na tvorbu HDP, spotřebu, investice, zaměstnanost a zahraniční obchod v období od začátku roku 2008 až do konce roku 2019. Ke zkoumání vzájemných vztahů je využívána metoda Pearsonova a Spearmanova korelačního koeficientu, která hledá (ne)existenci a sílu závislosti jednotlivých ukazatelů.

S pomocí výsledků bylo možné popsat a objasnit pohyby, ke kterým by v souvislosti s opuštěním Evropského jednotného trhu a celní unie mohlo dojít. Jedná se především o silný propad u exportu, investic a hrubého domácího produktu.

## Klíčová slova

Hrubý domácí produkt, Investice, Spotřeba, Nezaměstnanost, Brexit

## Abstract

The main goal of this thesis is to determine the expected impacts on the economic development of Great Britain in the context of Brexit. The theoretical part provides an insight into the expected structure of these two entities, by defining two probable bilateral conditions of their future relationship. The individual agreements are explained in terms of changes in international trade, investment and employee movements. The paper uses a



range of foreign and domestic literature, which is used to clarify the expected economic shifts in the UK.

The following macroeconomic analysis, which is performed in the practical section, verifies the future relations of individual economic components of the UK after Brexit and is primarily focused on GDP, consumption, investment, employment and foreign trade in the period from early 2008 to the end of 2019. The Pearson's and Spearman's correlation coefficient method is used to examine the (non)existence and strength of the relationship between particular indicators.

Thanks to the results, it was possible to describe and explain the shifts which could occur in the UK after leaving the European single market and the customs union. The main findings are primarily a strong decline in exports, investment and gross domestic product.

## **Key words**

Gross Domestic Product, Investments, Consumption, Unemployment, Brexit

# Obsah

<b>Zkratky</b> .....	<b>6</b>
<b>ÚVOD</b> .....	<b>7</b>
<b>1 Vztah VB a EU</b> .....	<b>9</b>
1.1 VB a vztah k jednotnému trhu EU.....	10
1.2 Legislativní proces odchodu článků 50 .....	11
1.3 Možnosti budoucího uspořádání.....	12
1.3.1 The Trade and Cooperation Agreement .....	13
1.3.2 Obchodování na základě WTO .....	14
1.4 Rámec WTO .....	16
1.4.1 Změna cen zboží služby WTO .....	16
1.5 Dopady krize na zahraniční obchod.....	17
<b>2 Národní účetnictví</b> .....	<b>19</b>
2.1 Makroekonomické ukazatele .....	19
2.2 Pracovní trh .....	21
2.3 Externí prostředí a vývoj běžného účtu platební bilance .....	22
2.4 Zahraniční obchod .....	23
2.5 Historie zahraničního obchodu.....	24
2.6 Význam zahraničního obchodu .....	25
2.7 Komparativní výhoda a absolutní výhoda .....	25
2.8 Platební bilance .....	27
2.9 Nástroje makroekonomické politiky.....	30
2.10 Monetární politika Bank of England .....	31
<b>3 Metodika výzkumu</b> .....	<b>37</b>
3.1 Povaha a zdroj dat .....	37
3.2 Výzkumné otázky.....	37
3.3 Normalita dat.....	38
3.4 Korelace .....	39
3.5 Východiska DSGE .....	40
<b>4 Analýza dat</b> .....	<b>42</b>
4.1 Základní makroekonomické agregáty.....	42

4.1.1	Hrubá přidaná hodnota .....	43
4.2	Hrubý domácí produkt.....	44
4.2.1	Reálné tempo růstu HDP .....	45
4.3	HDP Výdajová metoda .....	46
4.3.1	Příspěvek k růstu reálného HDP .....	47
4.3.2	Spotřeba domácností a HDP.....	48
4.3.3	Růst spotřeby domácností a růst HDP.....	49
4.3.4	Spotřeba domácností .....	51
4.3.5	Spotřeba vlády a HDP .....	53
4.3.6	Dluh a deficit .....	56
4.3.7	Výdaje nad tvorbu hrubých kapitálových investic a HDP .....	58
4.3.8	Růst HDP a růst výdajů na Investice .....	59
4.3.9	HDP a zaměstnanost .....	60
4.3.10	HDP a nezaměstnanost .....	62
4.3.11	Růst reálného HDP a růst importu .....	63
4.3.12	Růst reálného HDP a růst exportu.....	64
4.3.13	Mezinárodní obchod se zbožím .....	65
4.3.14	Příspěvek bilance zboží kategorie EU .....	67
4.3.15	Mezinárodní obchod služby .....	68
4.4	Běžný účet platební bilance.....	69
4.4.1	Srovnání bilance běžného účtu země G7 .....	70
	<b>Závěr .....</b>	<b>72</b>
	<b>Seznam použité literatury .....</b>	<b>74</b>
	<b>Seznam obrázků.....</b>	<b>80</b>
	<b>Seznam tabulek .....</b>	<b>80</b>
	<b>Seznam grafů.....</b>	<b>81</b>



# TEORETICKÁ ČÁST

# Zkratky

BoE – Bank of England

BoP – Balance of Payment/Platební bilance

BPM – Balance of Payment Manuals

CAB – Current Account Balance

CP – Current Prices (běžné ceny)

CVM – Chained Value Measures

EC – European Commission

EFTA – European Free Trade Association

EHS – Evropské hospodářské společenství

ESA – European System of Accounts

FTA – Free trade agreement

GVA – Gross Value Added

HDD – Hrubý domácí důchod

HPH – Hrubá přidaná hodnota

ILO – International Labour Organization

IMF – International Monetary Fund

KP – Constant Prices (stálé ceny)

MGDD – Manual on Government Deficit and Debt

OBR – Office for Budget Responsibility

OBR – The Office for the Budget Responsibility

ONS – OFFICE FOR NATIONAL STATISTIC

TTCA – The Trade and Cooperation Agreement

VB – Spojené království Velké Británie a Severního Irsko

WTO – World Trade Organization

# ÚVOD

Fenomén národních a suverénních států začíná být v mezinárodní politice téma. Tak tomu je i v případě brexitu, kdy Spojené království Velké Británie a Severního Irska (VB) dne 31. 1. 2020 opustilo Evropskou unii (EU) dle článku 50 (2) Lisabonské smlouvy, o který v roce 2017 jednostranně požádala Theresa May. Již 12 dní po ukončení členství VB v EU HM Government (2020) potvrdila záměr zavést dovozní kontroly a tarify na veškeré zboží dovážené z EU. Opuštěním jednotného trhu a celní unie podle vyjádření (*ibid.*) umožňuje převzít zpět kontrolu a dopadnout obchodní dohody po celém světě. Jako hlavní důvody implementace kontrol uvádí HM Government (2020): „abychom udrželi naše hranice v bezpečí a abychom věděli, kdo přichází, jak často a proč“, dalším důvodem je rovné zacházení se všemi státy skrze vlastní obchodní dohody, vybírání rovných cel, DPH a spotřebních daní.

V návaznosti na vyjádření voličů nedošlo podle Breinlicha et al. (2017, str. 3) k rychlé změně obchodních vztahů. Nicméně nejzřetelnějším ekonomickým efektem byla deprecie měny. Britská libra v souvislosti s rozhodnutím britského obyvatelstva mezi 23. a 27. červnem se výrazně znehodnotila, a to o 11 % vůči dolaru a 8 % vůči euru. V srpnu 2016 na tomto základě došla Bank of England k rozhodnutí uvolnit pravidla monetární politiky skrze snížení úrokové míry o 25 bazických bodů a obnovit kvantitativní uvolňování. Skrze depreciaci došlo ke zdražení importů VB a zlevnění exportů.

Poslední čtyři roky přinášely do společnosti VB mnoho nejistoty. Domácnosti, vlády a podnikatelské subjekty čekaly, za jakých podmínek se bude v následujících letech uskutečňovat zahraniční obchod, jaké budou podmínky pro investování, zaměstnanosti zahraničních pracovníků.

Aktuálně se oba jednotlivé subjekty nachází po konci přechodného období (31. 12. 2020) a o budoucím právním uspořádání je již do konce 28. 02. 2021 provizorně rozhodnuto (EC, 2020) ze strany Evropské rady, která vydává jednomyslné rozhodnutí za všechny členské státy EU. Toto rozhodnutí však nevylučuje, že v Evropském parlamentu ke schválení této dohody do konce provizoria nedojde a vztahy nebudou upraveny společnou dohodou, ale skrze světovou obchodní organizace (WTO).

Ve své diplomové práci bych se chtěl v první řadě zaměřit na dva možné scénáře The Trade Cooperative Agreement (TTCA) a WTO, které mohou být v budoucnu implementovány.

Tyto dvě diskutované možnosti nastavují rámec ekonomicko-politických podmínek, na jejichž základech bude uskutečňována mezinárodní směna mezi EU a VB po uplynutí provizorního období ratifikace.

Hlavním cílem této práce je pak odpovědět na otázku, zda bude mít odchod VB z EU vliv na ekonomický vývoj VB. K dosažení výzkumného cíle bude provedena analýza hrubého domácího produktu (HDP), dále spotřeby, investic, zaměstnanosti a zahraničního obchodu, a to v kontextu zahraničního obchodu, u kterého by mohlo v budoucnu docházet k vyššímu poklesu. Konkrétně se však bude práce soustředit na analýzu základních makroekonomických ukazatelů. V poslední kapitole praktické části bude pozornost věnována tématu zahraničního obchodu, která se nebude soustředit pouze na směnnou zboží a služeb, ale i na další účty v platební bilanci.

První kapitola této práce se zaměřuje na historický vývoj vztahu mezi VB a EU. Toto vymezení je podstatné pro pochopení současného vyjednávání budoucí obchodní dohody. V kontextu globalizace se totiž téma brexitu vyvíjí opačným směrem, a proto je nutné definovat, k jakým možným překážkám v dezintegraci dochází. Druhá kapitola teoretické části zpracovává přehled základních makroekonomických ukazatelů a strukturu národních účtů, které jsou klíčové v analytické části.

Praktická část zkoumá ekonomický výkon VB v období let 2008 až 2019 a převážně se zaměřuje na vzájemnou souvislost růstu hrubého domácího produktu a jeho jednotlivých složek. Dalším důležitým zkoumaným faktorem je vývoj na trhu práce a souvislostem s růstem reálného HDP. Pro tuto část budeme využívat především ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Závěrečná sekce je věnována platební bilanci VB v kontextu brexitu, tedy převážně se soustřeďuje na vzájemnou těsnost mezi exportem a importem mezi VB a EU, geografickou strukturou finančního a kapitálového účtu.



# 1 Vztah VB a EU

Na základě podpisu Římské smlouvy v roce 1957 bylo 1. 1. 1958 založeno Evropské hospodářské společenství (EHS). Součástí úmluvy byl i vznik několika dílčích orgánů: Rada ministrů, Komise, Parlamentní shromáždění a Soudní dvůr. Cílem signatářů bylo zajistit vyšší míru integrace a hospodářské prosperity, zlepšení podmínek pro práci a život obyvatel, zajistit spravedlivou hospodářskou soutěž a společným postupem rušit obchodní a jiné překážky mezi nimi (Římská smlouva, EHS, 2017).

Hlavní body této úmluvy zavazovaly šest zakládajícím státům (Belgické království, Nizozemsko, Lucembursko, Itálii, Federální republiku Německo a Francii) k založení společné celní unie, tvorbě společné zemědělské, obchodní a dopravní politiky. V oblasti pro vytváření „volného“ trhu jednotlivé státy postupně odbourávaly všechny překážky bránící volnému pohybu zboží, služeb, kapitálu a pracovní síly. V kontextu doby se nejvíce jednalo o eliminaci kvót a cel, které historicky ochraňovaly členské státy EHS. Dalším z několika kroků pro optimalizaci celní politiky bylo zavedení jednotných cel pro státy mimo EHS (Craft, 2017, str. 12). Jako protiváhou EHS byla v roce 1960 založena European Free Trade Association (EFTA), jejíž členem a iniciátorem byla právě VB. Cíl této organizace byl o dost užší oproti EHS a záměr EFTA byl pouze založen na volném mezinárodním obchodu mezi zakládajícími členy (*ibid.*).

Ke vstupu VB do EHS/EU došlo až po schválení třetí žádosti o přijetí. Do roku 1970 byla žádost VB blokována Francií, která znemožňovala vstup VB na základě historické nedůvěry a vzájemné rivality z kolonialistické éry. Vstupem VB do EHS vyžadovalo několik podmínek. Žádost musela být podpořena majoritou hlasů Rady ministrů členských zemí, závazkem ke znehodnocování britského sterlingu, akceptací vztahů mezi komunitou a francouzskými ex-koloniemi a respektováním francouzského jazyka, jakožto úřední řeči evropské komunity. Oproti tomu se dostalo VB výjimky na pozvolné přispívání do společného rozpočtu, vztahu s Novým Zélandem, a v otázce rybaření (Chochia et al., 2018, str. 117).

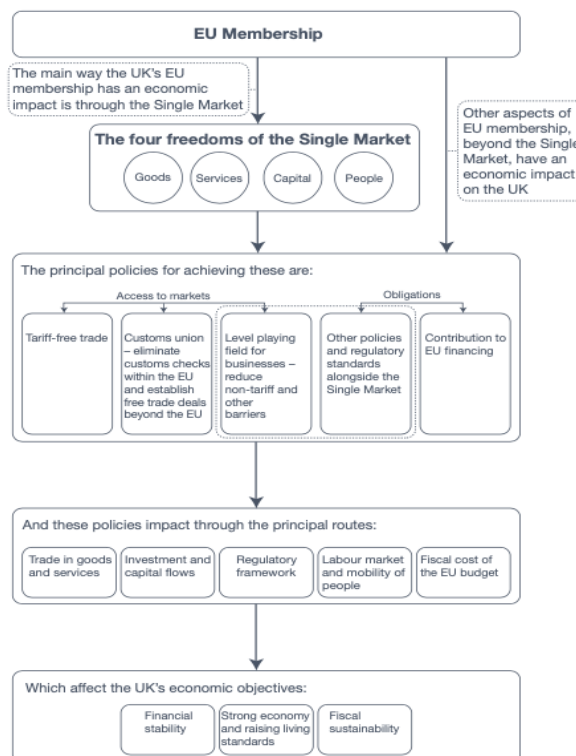
Spojené království přistoupilo do EHS/EU až v roce 1973, společně se dvěma partnery z EFTA, a to Dánskem a Irskem. Velkým krokem v integraci a odbourání netarifních bariér bylo podepsání Maastrichtské smlouvy, která umožnila na společném trhu využívat od roku 1999 společnou měnu v 11 členských státech (Craft, 2017, str. 12). Ve vyjednávání o Maastrichtské smlouvě 1992 si VB vyžádala výjimku, která umožňovala zachování vlastní

měny, ale i přesto vstoupit do Euro systému. Ten má za úkol sjednocovat spolupráci guvernérů národních bank (Tupis, 2018, str. 176).

Ačkoliv vláda UK měla vyjednanou výjimku, provedla v následujících letech měření, ve kterých prokázala, že nespĺňuje požadavky k tomu, aby do měnové unie vstoupila. Tento akt také upevňoval Act Evropské unie z roku 2011, který požadoval potvrzení přijetí společné měny parlamentem dané země a mimo jiné souhlasem uděleným občany v referendu. Tato přijatá výjimka VB, opravňuje daný stát k několika kompetencím. UK má proto kontrolu nad svou vlastní měnou, může provádět vlastní makroekonomickou politiku, nemůže být sankcionována za nesplnění fiskálních pravidel EU a nenesení závazky za státy, které prochází krizí. VB má tedy v EU výsadní postavení. Je plnohodnotným členem jednotného trhu, ale nikdy neparticipovala v otázce jednotné měny nebo v dohodě o otevřeném Schengenském prostoru (HM Treasury, 2016, str. 27-28).

## 1.1 VB a vztah k jednotnému trhu EU

Jednotný trh je postaven na čtyřech základních svobodách – volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a lidí. Tyto svobody jsou ukotveny v dohodě o jednotném evropském trhu jako SEA (Single Economic Area). Jednotný trh umožňuje přístup do širšího spektra Evropských trhů pomocí tří základních elementů. Zaprvé se jedná o odbourání tarifů a kvót na zboží



Obrázek 1 Vliv členství VB v EU (HM Treasury, 2016, str. 27)

obchodované uvnitř EU. Zadruhé, tvorba společné celní unie a nastavení společných celních podmínek pro třetí státy. A zatřetí, vytváření rovných podmínek společně s redukcí netarifních dalších bariéry ve vnitřním prostoru EU pomocí sladování norem a specifikací, požadovaných pro obchod se zbožím i službami. Jednotný trh také poskytuje přístup na trhy třetích států prostřednictvím smluv o volném obchodu (FTA). VB ani jiný členský stát EU nemá vlastní dohodu se třetí zemí, avšak každý z nich může participovat skrze dohody EU (HM Treasury, 2016, str. 27). Jak je vidět na obrázku č. 1, v době před koncem roku 2020 byly podmínky jednotlivého uspořádání pro VB z hlediska volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu podle EC (2020) bezbariérové.

V roce 2015 podle OECD (2016, str. 14) byla z hlediska objemu hodnota exportu VB směřující na trhy EU (jednotný trh) 12 % HDP. Z pohledu celkového celosvětového exportu VB, směřovalo na jednotný trh 45 % objemu. S touto produkcí je ve VB podle odhadů úzce spojeno více než 3 miliony pracovních míst. Zřejmé je tedy to, že EU je pro VB důležitým obchodním partnerem a VB mohla doposud profitovat, stejně jako další členské země, z neomezeného přístupu, a to především z exportu zboží a služeb.

## **1.2 Legislativní proces odchodu článek 50**

Lisabonská smlouva, která přišla v platnost 1. 12. 2009, poprvé od založení EHS umožnila zemi jednostranně vypovědět členství v EU, a to na základě článku 50. Tuto možnost využila i bývalá premiérka Theresa May, a na konci května roku 2017 tím spustila proceduru odchodu. Způsob oznámení je jednoduchý. Stát, který má v úmyslu opustit EU, oznámí tento záměr písemně Evropské komisi (Whyman, 2017, str. 298). Vláda Spojeného království (zastoupena předsedou této vlády) tak učinila písemně, a to dopisem předsedovi Evropské rady Donaldu Tuskovi 29. 3. 2017. Po několika kolech jednání, a to dne 17. 10. 2019, došlo ke společné dohodě o vystoupení, která vstoupilo v platnost 31. 1. 2020. Tímto datem se stala VB třetí zemí. Dalším z důležitých bodů je schválení společného rámce budoucího vztahu, který by měl být založen na rozsáhlé obchodní dohodě. Smlouva o vystoupení VB z EU obsahuje přechodné období, které mělo zajistit překlenutí doby mezi datem vystoupení a datem vstupu v platnost nových obchodních dohod o partnerství mezi těmito subjekty. VB a EU se shodly na nastavení přechodného období do 31. 12. 2020 (Bank of England, 2020, str. 13). V souvislosti s přechodným obdobím byla vyjednaná výjimka, která do 30. 6. 2020 umožňovala VB jednostranně požádat o prodloužení přechodného

období, které by jednotlivým subjektům poskytlo napříč VB a EU čas k přípravě na nově vzniklé rámce vyjednávaných obchodních podmínek. Těto žádosti o prodloužení přechodného období však VB nevyužila. Toto rozhodnutí tak dává dvě možnosti budoucího uspořádání mezi EU a VB, a to TTCA, nebo obchodování pod pravidly WTO.

Dle Evropské komise je nová podoba vztahu dnem 24. prosince 2020 ujednaná a legislativní proces jejího schválení se bude do 28. 2. 2021 diskutovat na poli Parlamentu a Rady Evropské Unie. Jak bylo zmíněno v úvodu, smlouva ze strany VB již celým legislativním procesem prošla.

### 1.3 Možnosti budoucího uspořádání

Dle analýzy Pirise (2016 in Daugélie a Puskunigis, 2018, str. 276) existuje sedm možných budoucích vztahů VB a EU. Na základě proslovu premiérky May jsou právě čtyři z nich (poupravené vztahy EU, nebo EHS: Celní unie, Švýcarský model, EFTA) nepřijatelných.

Predikce Bank of England (2018, str. 39) zpracovává makroekonomickou analýzu dvou možných rámců budoucího uspořádání. Jedná se o Free Trade Agreement (FTA), v případě, že by došlo ke shodě do 31. 12. 2020, a o dohodu na základě pravidel World Trade Organisation (WTO), pokud by se strany do konce provizoria nedohodly.

Společné vyjednávání je nyní u konce a EU a VB došly ke společnému konsenzu, výsledkem je tedy The Trade and Cooperation Agreement (CCTA). Podle Fella et al. (2020, str. 12), je tato obchodní dohoda klasifikována jako pouze dočasně schválená dohoda EU. Některé členské státy a jejich vlády budou muset získat souhlas svých parlamentů dříve, než schválí dohodu v Radě EU, i přesto že úplná národní ratifikace není nutná. S ohledem na výjimečné okolnosti Komise EU navrhla, aby byla smlouva dočasně uplatňovaná „po omezenou dobu“, a to do 28. 2. 2021.

Pro nejbližší komparaci CCTA bude práce využívat předpoklady Gillhama et al. (2016, str.

Impacts	FTA scenario			WTO scenario		
	2020	2025	2030	2020	2025	2030
Impact on FS GVA	-5.7%	-1.9%	-1.8%	-9.5%	-5.7%	-4.0%
Impact on UK GDP	-3.1%	-1.1%	-1.2%	-5.5%	-4.1%	-3.5%

Obrázek 2 Dopad Brexitu na HDP a GVA, (GILLHAM et al., 2016, str. 8)

6), kde ve své analýze využívají dva přístupy vlivu na HDP a GVA, a to dva již zmíněné scénáře. Ze zmíněných dohod by měly obě z nich pro ekonomiku VB více nákladů než

benefitů. Jak je uvedeno v obrázku č. 2, z hlediska obou zmíněných scénářů by podle nich mělo docházet v krátkodobém i dlouhodobého horizontu k poklesu HDP a GVA ve VB.

### 1.3.1 The Trade and Cooperation Agreement

Podle Fella et al. (2020, str. 4) jsou aktuální podmínky z hlediska obchodu se zbožím ujednány velmi liberizovaně, z toho vychází, že na veškeré zboží nebudou nasazovány cla, ani kvantitativní omezení.

Jádrem pro vytváření dohody o volném obchodu je vzor společného ujednání Kanady a EU. V obrázku tři je znázorněno, v jakých oblastech bude mít VB od 1. 1. 2021 práva a možnosti oproti dosavadnímu setrvání v EU. Podle konzistentního politického britského prohlášení se předpokládá, že nebudou vzneseny žádné tarify, poplatky nebo kvantitativní restrikce

	Votes on EU law	Access to the Single Market in goods and services			'Ever closer union'	Justice and Home Affairs (JHA)	Free Movement of People	Schengen border-free area	Contribution to EU financing	Eurozone membership
		Tariff-free trade	Customs Union and external trade	Level playing field for business						
UK membership of the EU	Green	Green	Green	Green	Red	Yellow	Green	Red	Yellow	Red
Canada	Red	Yellow	Red	Yellow	Red	Red	Red	Red	Red	Red

Obrázek 3 Kanada EU CETA (HM Government, 2016, str. 30)

na obchodované zboží. Oproti předchozímu členství VB v EU, bude dohoda obsahovat několik kontrolních opatření, jako je kontrola na hranicích, pravidla původu a další regulační opatření, které by mohly zvyšovat administrativní poplatky při přechodu přes hranice. Obchod se službami by byl vystaven větším překážkám. Jakmile vstoupí dohoda CCTA v platnost, bude pravděpodobně některým přeshraničním poskytovatelům služeb zabráněno působit na EU trzích. Finanční společnosti VB v současných podmínkách mají právo a schopnost poskytovat své služby ve všech členských státech EU, tato práva budou s velkou pravděpodobností ztracena (Bank of England, 2019, str. 11). Na základě předpokladů Gillhama et al. (2016, str. 18), by mělo docházet ke značnému propadu exportu, importu, hlubokému propadu zahraničních investic a výdajů na konečnou spotřebu, a to především u domácností.

Tarify zboží uvalené na mezinárodní obchod by měly dle Riese et al. (2017, str. 57) setrvat na nule. Oproti tomu netarifní bariéry by měly díky vyšší spolupráci setrvávat v průměru na 2 % s meziročním navyšováním o 0,06 % u zboží a služeb z důvodu legislativního odchylování.

### 1.3.2 Obchodování na základě WTO

Ačkoliv ke konci roku 2020 VB ratifikovala vzájemnou obchodní smlouvu v House of Commons, a smlouva prošla celým schvalovacím procesem, není vyloučeno, že ze strany

	Votes on EU law	Access to the Single Market in goods and services			'Ever closer union'	Justice and Home Affairs (JHA)	Free Movement of People	Schengen border-free area	Contribution to EU financing	Eurozone membership
		Tariff-free trade	Customs Union and external trade	Level playing field for business						
UK membership of the EU										
WTO										

Obrázek 4 Podmínky uspořádání na základě WTO (HM Government, 2016, str. 36)

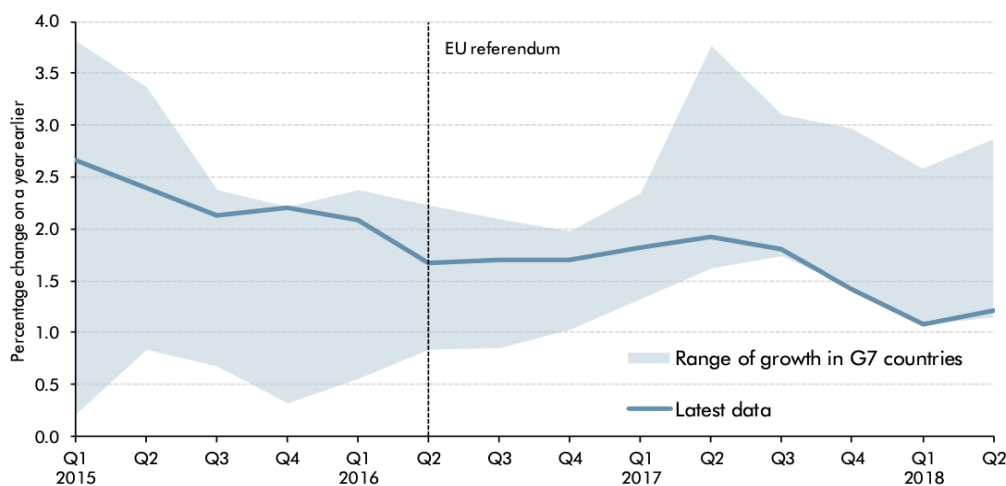
Evropského parlamentu bude neschválena, a VB bude tedy využívat podmínek WTO. Jozepa et al. (2019, str. 6) uvádí, že v případě tohoto neschválení vzájemné dohody by se automaticky VB stala třetí zemí pro EU. To by především znamenalo opuštění jednotného evropského trhu a společné celní unie bez možnosti přechodného období, které by zajistilo možnost přípravy jednotlivých ekonomických subjektů na nové podmínky. Budoucí uspořádání by bylo ukotvené v podmínkách WTO, kde by britští exportéři čelili evropským tarifům pro třetí země, a naopak evropští exportéři by museli respektovat podmínky tarifů a dalších bariér vznesených VB. Pravidla WTO představují maximální možnou hranici, ve které se může VB ve vztahu k EU pohybovat. Toto ujednání by znemožnilo čerpat z výhod jednotného evropského trhu, a z dalších 53 obchodních mezinárodních smluv sjednaných prostřednictvím EU. Pokud britská vláda nezajistí lepší podmínky, je to jediná možnost vzájemného budoucího uspořádání. Podle Kierzenkowski et al. (2016, str. 19) v této souvislosti dojde k uplatnění Most Favourable Tariffs (MFT) ze strany EU, a v návaznosti na to uplatní VB stejně vysoké tarify pro země EU. Vznikem bariér a kvót pro určité zboží se předpokládá snížení objemu zahraničního obchodu mezi těmito celky. Dále pak uvádí, že podle konzervativních odhadů by se mohly náklady spojené s exportem služeb z VB do zemí EU zvýšit až o 20 %. Objem poskytovaných finančních služeb by kvůli ztrátě *passporting rights* pro banky z VB mohl klesnout na polovinu.

Na základě prognózy HM Government (2016, str. 36) by tento scénář mohl způsobit velký ekonomický šok, který by zapříčinil negativní dopad na spotřebitele, podniky, a také by zhoršil situaci na pracovním trhu.

	FTA scenario			WTO scenario		
	2020	2025	2030	2020	2025	2030
Consumption	-2.8%	-1.8%	-1.8%	-5.5%	-5.3%	-5.2%
Investment	-16.4%	-4.7%	-1.7%	-25.8%	-14.8%	-9.9%
Government expenditure	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%
Exports	-3.6%	0.4%	0.7%	-9.8%	-8.4%	-6.0%
Imports	-4.8%	-0.6%	-0.3%	-11.9%	-10.5%	-7.8%
<b>Total impact on GDP</b>	<b>-3.1%</b>	<b>-1.1%</b>	<b>-1.2%</b>	<b>-5.5%</b>	<b>-4.1%</b>	<b>-3.5%</b>

Obrázek 5 Výsledky předpokladů scénářů, (GILLHAM et al., 2016, str. 18)

K předpokladům HM Government se přiklání i Gillham et al. (2016, str. 16) s odhadem, ve kterém by mělo dojít k poklesu spotřeby, investic, exportu, importu v nezanedbatelné míře. Dopady odchodu, respektive referenda jsou podle The Office for Budget Responsibility (OBR, 2018, str. 8) znatelné již nyní. Předbrexitový výhled očekával, že ekonomika VB měla být o 2,2 % větší, než byla vykázána na konci roku 2017.



Obrázek 6 Růst HDP VB a G7, (OBR, 2018, str. 9)

V období po zveřejnění výsledku referenda došlo k dlouhodobému oslabování měny, jehož následkem byla zredukovaná reálná kupní síla domácností a jejich spotřeby. Mezitím v souvislosti nedostatkem jistoty ohledně budoucích podmínek docházelo u firem k utlumování a zmenšování výdajů na investice.

Podle Riese et al. (2017, str. 55) bude z hlediska bariér v tomto scénáři docházet ke změně v tarifech, které budou ze skupiny MFN. Netarifní bariéry by se měly podle propočtů Dhingra, Huanga et al. (2016, in Ries et al., 2017, str. 56) zvednout u všech skupin v průměru o 8 procent. Horší vyhlídkou je i meziroční změna, ke které bude docházet v souvislosti s dezintegrací VB a EU27 a měla by činit roční změnu 0,08 procenta u zboží a služeb.

## 1.4 Rámcem WTO

Na začátku a v průběhu prvních let dvacátého století celosvětově vzrůstaly tendence k ochraně vnitrostátních producentů. Tímto politickým směřováním se celosvětové průměrné úrovně cel vyšplhaly na 40 % z průměrné ceny dováženého zboží. Tato protekcionistická rozhodování dle Jurečka et al. (2017, str. 1403) brzdila zahraniční obchod a vedla k neefektivnosti trhů. Proto po druhé světové válce došlo k postupnému uvolňování, které vedlo k zakládání světových organizací a institucí. Vangrasstek (2013, str. 4-11) vysvětluje, že první ze zamýšlených uvedených smluv, která vedla k vyšší kooperaci mezi státy, byla Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT), cílem této dohody bylo pozvolné uvolňování obchodních bariér v zahraničním obchodu. Postupem času se k této dohodě zavázalo na 150 států. Smlouva GATT poskytovala jinak do té doby znevýhodněným státům soudní a ekonomickou rovnost v jednáních s mocnějšími státy o obchodních podmínkách. Její funkcí mimo jiné bylo nastavit minimální hranice podmínek, před vstupem do jednání o obchodních bariérách. Za padesát let existence se podařila úroveň cel snížit z již zmíněných 40 % na 5 %. GATT od roku 1947 procházel osm kol jednání a z provizoria, vznikla v roce 1995 World Trade Organization (WTO). Tato mezinárodní obchodní organizace se snaží pokračovat v linii jednání, která do té doby proběhla prostřednictvím GATT, ta byla nejvíce zaměřena na odbourávání bariér se zbožím. WTO poté přidala další složky u kterých bylo potřeba regulovat omezení, a to služby a intelektuální vlastnictví. V druhé linii vyjednávání je podle Jurečka et al. (2017, str. 1408) odstraňování bariér v integračních, regionálních seskupení, jako je EFTA, NAFTA. Ty probíhají na základě odbourávání překážek na vnitřním trhu a společné tvoření obchodní politiky k nečlenským zemím těchto uskupení. Ve chvíli, kdy se k volnému pohybu zboží a služeb připojuje i volný pohyb výrobních faktorů, dochází k utváření hospodářské unie například EHS. Dalším krokem je ucelení jednotného vnitřního trhu, ve kterém je možno odbourat i neviditelné bariéry.

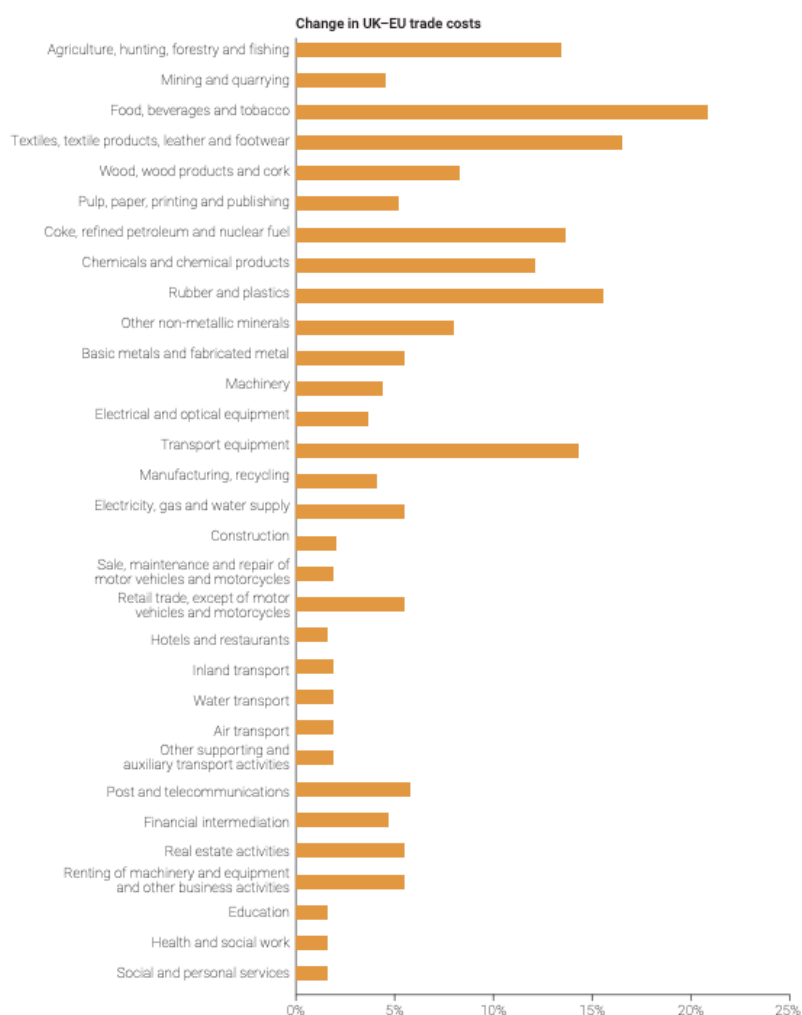
### 1.4.1 Změna cen zboží služby WTO

V Ries et al. (2017, str. 66) byl v souvislosti k přistoupení na směnné podmínky v režimu MFN podle WTO vypočítán účinek změny efektivních cen oproti podmínkám jednotného



trhu. Oproti současnému stavu vychází jako nejnákladnější a tyto výdaje by mohly v budoucnosti redukovat HDP VB o 4,9 procenta ročně oproti roku 2015.

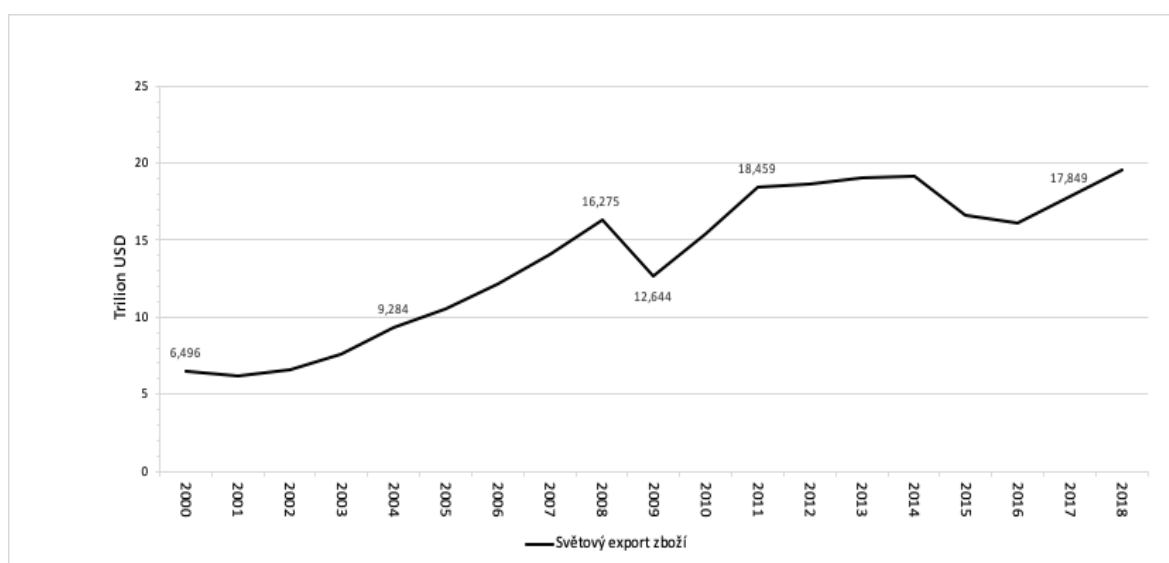
Naopak ztráty ve zbytku EU jsou mírnější a jsou vyjádřeny na pokles HDP oproti roku 2015 na 0,7 % HDP EU. V nominálních hodnotách se jedná o ztrátu 97 mld. dolarů pro EU a z perspektivy VB o 147 mld. dolarů. Z hlediska procentuálního vyjádření podle skupin zboží a služeb jsou změny v nákladech znázorněny na obrázku č. 7.



Obrázek 7 Změna efektivních nákladů ve scénáři WTO, (Ries et al., 2017, str. 67)

## 1.5 Dopady krize na zahraniční obchod

Kalínská et al. (2012, str. 18) definovali základní obecné ekonomické vlivy, které dokázaly v letech 2008 a 2009 tlumit zahraniční obchod v globálním kontextu. Prvním z popsaných činitelů poklesu zahraničního obchodu byla v těchto letech stagnace, v některých případech i regrese agregátní poptávky. V souvislosti s tímto jevem docházelo k menší spotřebě a menší ochotě investovat. Domácnosti, podniky šetřily. Vlády se domnívaly, že klíčem k úspěchu jsou vládní restriktivní opatření, naopak centrální banky snižovaly úrokové míry pro přesouvání spotřeby do současnosti. Toto chování však vytvářelo negativní tlak na mezinárodní obchod, klesala poptávka po importech, tedy i exportech a bylo vytvořeno prostředí které nevedlo k růstu HDP.



Obrázek 8: Celosvětový export zboží v trilion USD, data:(Worldbank, 2020), vlastní úprava

Podle Bank of England (2018, str. 67), v souvislosti s odchodem VB existuje velké množství předpokládaných následků, jako po krizi v letech 2008 a 2009. Mezi hlavní příčiny nemožnosti růstu ekonomiky bylo znesnadnění subjektům přijímat úvěry v čase a přenášet na svou zodpovědnost finanční závazky. Výkyvy měnového kurzu (depreciace, apreciacie) hrají také klíčovou roli při rozhodování a budoucích investicích, spotřebě a celkovému vývoji.

V návaznosti na referendum o brexitu zveřejnila HM Treasury (2016, v Jayakumara 2017, str. 230) zprávu, která zkoumá potenciální krátkodobý ekonomický dopad britského odchodu z EU. Tato zpráva Ministerstva financí VB uvedla tři možné kanály pro zkoumání potenciálního ekonomického dopadu brexitu: přechodový efekt – dopad vyplývající z očekávání, že ekonomika VB se po ztrátě plného členství v EU stane relativně méně otevřenou obchodu a investicím. Dalším z uvedených je účinek nejistoty – bezprostřední

nárůst nejistoty po hlasování v referendu a přetrvávající nejasnosti týkající se průběhu budoucích politických režimů, a účinků finančních podmínek – zvýšená finanční nejistota způsobená především tím, že VB se může stát méně přitažlivějším a riskantnějším územím pro investování. Tyto tři kanály jsou také relevantní pro vyhodnocení dopadu brexitu na udržitelnost běžného účtu ve Velké Británii a na čistý zahraniční dluh.

## 2 Národní účetnictví

Podle ONS (2016) národní účetnictví poskytuje ucelený popis všech ekonomických aktivit na území VB. Veškeré statistiky jsou produkovány v souladu s Evropským systémem účtů (ESA2010), který je prosazován pro všechny členské státy EU. Tato metodika je pak v souladu s doporučením OSN 2008 (SNA2008). Ve VB jsou tyto účty často využívány ke tvorbě politik a analýz. Dále jsou například vodítkem při stanovování úrokových sazeb prostřednictvím Bank of England, nebo slouží jako základ při výpočtech příspěvků VB do rozpočtu EU.

### 2.1 Makroekonomické ukazatele

#### Hrubý domácí produkt

Pro nejkompexnější měření výstupu celé ekonomiky je dle Samuelson et al., (2010, str. 375) hrubý domácí produkt. HDP je součtem veškeré finální produkce. V národních účtech VB se můžeme setkat se třemi metodami vykazování (ONS, 2019). Vzhledem k povaze provedené analýzy v praktické části se zaměříme na produkční a výdajovou metodu, důchodovou zmíníme jen z části.

#### Produkční metoda

Produkční metoda je podle Lee a McCrea (2014, str. 11) definovaná jako součet veškeré výrobní činnosti v ekonomice, a je odhadovaná na základě hrubé přidané hodnoty.

$$HDP = \text{Produkce} - \text{Mezispotřeba} + \text{Daně z produktů} - \text{Dotace na produkty}$$

*Rovnice 1 Produkční metoda, {ČSÚ, 2020) vlastní úprava*

Dle Pošty (2018, str. 47) můžeme produkci členit na tržní, pro vlastní konečné užití a ostatní na netržní. Druhou ze zmíněných, produkci pro vlastní konečné užití je možno chápat jako

například spotřebu domácností. Celkově pak produkce může být definovaná jako součet veškerých produktů v účetním období. Mezi spotřebou je pak chápán souhrn výrobků a služeb spotřebovaných jako vstupy do výrobního procesu. V mezispotřebě není zachyceno využití fixního kapitálu, jelikož, jak budeme moci sledovat níže, patří do spotřeby fixního kapitálu.

## Výdajová metoda

Naopak metoda výdajová je součtem všech vynaložených výdajů v ekonomice na konečnou spotřebu.

$$HDP = C + I + G + NX$$

*Rovnice 2 Výdajová metoda HDP, (zdroj: Jurečka, 2017, str. 92) vlastní úprava*

Jedná se o nominální vyjádření hodnoty HDP na konečnou spotřebu, kde:

**C** představuje *spotřebu domácností*,

**I** *hrubé investice*,

**G** *vládní spotřebu* a

**NX** *čistý export*.

## Tempo růstu reálného HDP

Podle Samuelson et al. (2010, str. 376) existují dvě metody možného vykazování, první z nich je vyjádření HDP v běžných cenách, tedy cenách sledovaného období, nebo v cenách minulého období. Prostřednictvím posledního zmíněného vykazování dat můžeme vypočítat procentuální tempo reálného růstu.

$$\% \text{ tempo reálného růstu HDP v roce } t = \frac{HDP_t - HDP_{t-1}}{HDP_{t-1}} \times 100$$

*Rovnice 3 Reálný HDP (Samuelson et al., 2010, str. 371) vlastní úprava*

Kde  $HDP_t$  je skutečným reálným sledovaným v daném roce,  $HDP_{t-1}$  skutečným reálným v předchozím roce. K absolutní změně oproti předchozímu roku můžeme dojít tak, že od  $HDP_t$  odečteme  $HDP_{t-1}$ . Stejný vzorec je možno využít pro výpočet mezičtvrtletních změn.

Z hlediska analýzy je také potřeba odvozovat jednotlivé příspěvky k tvorbě HDP. Dle Pošty, (2018, str. 17) je možno jednotlivé příspěvky k růstu reálného HDP vypočítat na základě rovnice níže.

$$g_{r,t} = \frac{x_t - x_{t-1}}{X_{t-1}} \frac{x_{t-1}}{r_{t-1}} = \frac{x_t - x_{t-1}}{r_{t-1}}$$

*Rovnice 4 Příspěvek k růstu HDP, (Pošta, 2018) vlastní zpracování*

Z toho vyplývá, že například příspěvek spotřeby k reálnému růstu můžeme vyjádřit jako poměr rozdílu mezi spotřebou v aktuálním období t a předchozím období t-1 a HDP v čase t-1.

$$\frac{C_t - C_{t-1}}{HDP_{t-1}}$$

*Rovnice 5 Příspěvek spotřeby k reálnému růstu HDP, Pošta, 2018) vlastní zpracování*

Kde  $C_t$  je celková spotřeba.

$C_{t-1}$  je celková spotřeba v čase t-1

$HDP_{t-1}$  je celkové HDP v čase t-1

## 2.2 Pracovní trh

Pro makroekonomickou analýzu je také důležité sledovat vývoj na pracovním trhu. Statistiky VB Labour Force Survey pracovního trhu vycházejí a jsou podle ONS (2020e) v souladu s mezinárodně uznávanou metodikou International Labour Organization (ILO). Podle ILO (2019, str. 6) se míra nezaměstnanosti počítá jako procento osob na trhu práce, kteří jsou bez práce. Pro přísné vymezení nezaměstnanosti a lidí zaměstnaných a ekonomicky neaktivních je nutné si definovat jednotlivé kategorie.

Zaměstnanými jsou podle ILO (2019 str. 6) všichni, kteří jsou v produktivním věku a v průběhu referenčního období se zapojili do jakékoliv činnosti zaměřené na výrobu zboží nebo poskytování služeb za mzdu, nebo výplatu zisku. K tomu ONS (2020e) ještě detailněji definuje jedince ve věku 16 a výše v placené práci a ty, kteří dočasně nepracují, ale očekávají v krátkém horizontu návrat. Míra zaměstnanosti je pak podílem lidí ve věku 16 až 64 a lidmi, kteří jsou zaměstnaní.

Nezaměstnaní jsou potom ti lidé, kteří jsou dočasně bez práce, ale aktivně si práci hledají a to během posledních čtyř týdnů a jsou k dispozici pro zahájení práce během následujících dvou týdnů. Míra nezaměstnanosti není podílem celkového počtu nezaměstnaných obyvatel. Je to podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva.

Aktuální pracovní síla je pak podle ILO (2019, str.6) součtem dvou zmíněných ukazatelů, a to zaměstnaných a nezaměstnaných. Na základě těchto tvrzení můžeme vyjádřit rovnicí.

$$u_t = \frac{U_t}{E_t + U_t} \times 100$$

*Rovnice 6 Míra nezaměstnanosti (ILO, 2019) vlastní zpracování*

Kde  $u_t$  je *obecná míra nezaměstnanosti*

$U_t$  *počet nezaměstnaných v období t*

$E_t$  *počet zaměstnaných v období t.*

### 2.3 Externí prostředí a vývoj běžného účtu platební bilance

Podle Pošty (2018, str. 241) může běžný účet vyjadřovat informaci o nevyváženostech v ekonomice. Pozice běžného účtu v ekonomice je dle Joy et al. (2018, str.6) determinovaná součtem výdajových a úsporných rozhodnutí tvořených sektory v ekonomice. V souhrnu je možno říct, že se jedná o rozdíl mezi tím, co národní ekonomika utrží a utratí. Alternativně je také možno vyjádřit rozdíl mezi národními úsporami a investicemi, nebo čistého exportu zboží a služeb plus čistého příjmu od nerezidentů z investic. Ekvivalent můžeme vyjádřit jako jednoduchý účetní záznam.

$$HND = HDP + F$$

*Rovnice 7 HND (Joy. et al., 2018, str.6) vlastní úprava*

Národní důchod, známý jako hrubý národní důchod (HND) se rovná součtu hrubého domácího produktu a čistému výnosu zahraničních aktiv (F). Nebo také podle Pošty (2018, str. 241) vyjádřit F jako součet bilance prvotních a druhotných důchodů.

$$CAB = HDP + F - (C + I + G)$$

*Rovnice 8 CAB (Joy. et al., 2018, str.6) vlastní úprava*

Kde běžný účet (CAB) je rozdílem mezi národním důchodem a národní spotřebou, která se skládá z individuálních výdajů na spotřebu (C), investic (I) a spotřeby vládních institucí (G).

Dále můžeme rozepsat:

$$CAB = HDP + F - C - I - G = S - I$$

*Rovnice 9 (Joy. et al., 2018, str.6) vlastní úprava*

Kde **S** jsou *národní úspory* rovnající se  $HDP + F - C - G$ , nebo je možné přepsat

$$(Y + F - C - G) - I \text{ as } Y - (C + G + I) + F$$

*Rovnice 10 Národní úspory (Joy. et al., 2018, str.7) vlastní úprava*

A rozpoznat, že rozdíl mezi domácím produktem (HDP) a národními výdaji (C, I, G) je čistý export, kdy dostáváme.

$$CAB = NX + F = S - I$$

*Rovnice 11 CAB (Joy. et al., 2018, str.7) vlastní úprava*

Jinak řečeno, běžný účet je jako rozdíl mezi národními úsporami a investicemi, nebo součtem čistého exportu a čistých zahraničních investic ze zahraničí. Přebytek, (nebo deficit) na tomto účtu je pak tvořen čistým příjmem ze (do) zahraničí, který je zachycen na finančním účtu platební bilance. Z toho můžeme vyvodit, že tvorba hrubého kapitálu je financovaná buď hrubými národními úsporami, nebo přílivem zdrojů ze zahraničí. Poslední ze zmíněných se následně prokáže deficitním běžným účtem.

## 2.4 Zahraniční obchod

Podle Samuelsona (2010, str. 339) neexistuje mnoho rozdílů mezi obchodem vnitrostátním a mezinárodním. Jako hlavní rozdíl však uvádí tři odlišnosti, které determinují mezinárodní obchod. První z odlišností je rozhraní obchodovaného zboží a služeb. Bez mezinárodní směny by spotřebovávané statky byly ochuzeny o rozmanitost a variabilitu. Druhým rozdílem je suverenita jednotlivých zemí, ta umožňuje regulovat tok zboží, služeb, kapitálu a pracovní síly dle vlastního uvážení. Mezi nástroje, které mohou jednotlivé státy využívat patří tarify, kvóty a dotace, ty mají vliv na ochranu vnitřního trhu a všech účastníků v něm. Tyto regulace jsou druhou stranou fungování vnitrostátního obchodu, jak se mohou jednotlivé subjekty chovat na vnitrostátním trhu, neprostupují hranice území států, ve kterém obchodují, mohou jednat po dodržení legislativy dané země bez omezení. Třetím a

posledním rozdílem jsou mezinárodní finance, které umožňují hladkou směnu mezi jednotlivými státy. Základem fungování je mimo jiné i měnový kurz, který vyjadřuje hodnotu zboží v měně příjemce. Důvodů existence zahraničního obchodu je mnoho. Počínaje ekonomickou, sociální a politickou potřebou společnosti. Jurečka et al. (2017, str. 1334) dále uvádí, jaké jsou zásadní vlivy, které dopomáhají k tomu, aby zahraniční obchod fungoval. Mezi hlavní faktory existence mezinárodního obchodu patří vlivy na straně nabídky, do kterých řadíme například klimatické a geografické podmínky a surovinovou vybavenost. Dalším z nemálo důležitých faktorů, které bychom spíše zařadili do mikroekonomické teorie patří úspory z rozsahu. Vyšší výrobní produkce umožňuje minimalizovat náklady na výrobky a tím dochází jednotlivé subjekty k vyššímu ziskům.

## 2.5 Historie zahraničního obchodu

Svatoš et al. (2009, str. 17) zmiňují, že od počátku 16. století až do nastartování průmyslové revoluce na evropském kontinentě převahovala myšlenka merkantilismu. Raní zastánci tohoto obchodního směřování předpokládali, že nejvyšší formou bohatství je především uchovávání drahých kovů a peněz. Cílem merkantilismu bylo dosažení kladné obchodní bilance, a to pomocí ochranných prostředků (cla, poplatky). Politiky zemí zastávající tento proud, kladly, a kladou, důraz především na vývoz svého zboží a služeb. Pozdní vyznači oproti tomu chápali mezinárodní obchod jako prostředek pro zlevňování peněz, jejich příjem do ekonomiky dokázal povzbudit tehdejší podnikání. Toto obchodní myšlení bylo nejčastěji spojováno s absolutistickou mocí tehdejších panovníků a přinášelo především velké množství válečných sporů a vedlo jednotlivé státy ke kolonizacím.

Fojtíková (2009, str. 35) na základě svých poznatků uvádí, že zahraniční obchod je jedním z nejhlavnějších fenoménů, který přináší účastníkům provádějící vnější směnu růst a prosperitu. Důvody a příčiny mezinárodního obchodu byly v minulosti nejčastěji vysvětlovány dvěma teoretickými směry. Obhájci liberalismu s největším protagonistou Adamem Smithem, zastávali názor, že otevřenost ekonomiky přináší do jednotlivých států sice vyšší míru konkurence, ale kompenzací může být specializace, tvorba úspor z rozsahu a vyšší zahraniční poptávka po exportu podniků, a na straně druhé větší prospěch v diverzitě a cenových nákladech pro spotřebitele. Oproti tomu zastánci protekcionismu, následníci merkantilismu, zakládali svou teorii na předpokladu, že domácí subjekty jsou zranitelné. Ochranné opatření měla v minulosti především smysl k zabezpečení



konkurenceschopnosti domácích podniků, zajištění zaměstnanosti a stability ve státě. V minulosti ani v současnosti však není možné aplikovat tuto teorii zcela čistě do reálného světa, tyto dva proudy ukazují pouze směr, jakým se vlády jednotlivých států mohou vydat.

## **2.6 Význam zahraničního obchodu**

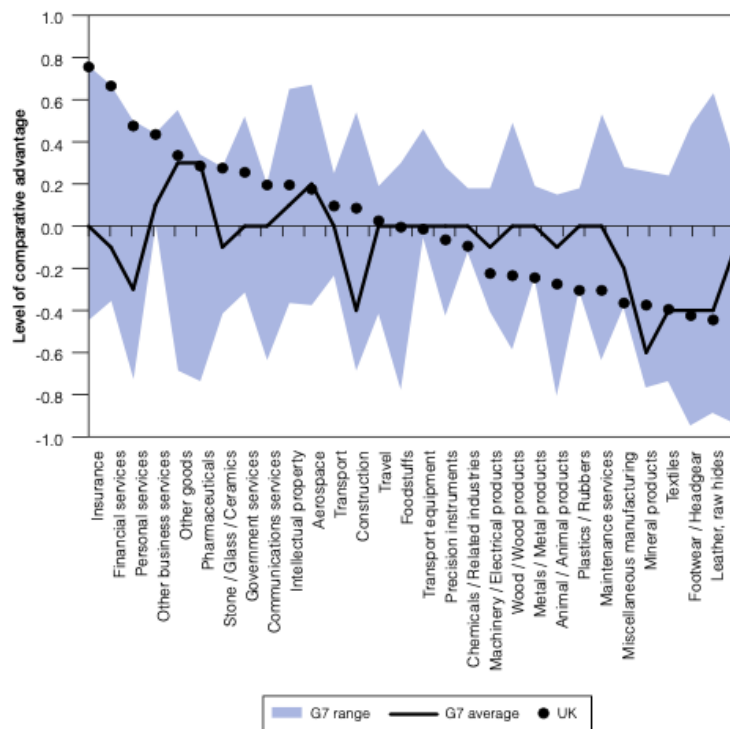
Jednotlivé státy dosahují hned několik efektů, které odůvodňují účast směny na zahraničních trzích. Dle Svatoše et al. (2009, str. 21) pro toto rozhodnutí existují čtyři důvody. Prvním z nich je efektivnost, zaměření se právě na ty exportní artikly, u kterých můžou výrobci dosáhnout maximální úspory z vkladů práce. Vymezením jasných cílů, investic do výrobních prostředků a podporováním vývozců vládou a dalšími subjekty vzniká lepší exportní pozice a konkurenceschopnost země. Dalším důvodem je proporcionalita, země s menší zdrojovou základnou a počtem obyvatelstva nedokážou zajistit veškeré potřebné prostředky k soběstačnému vývoji. Na základě dat OECD (2010, str. 58) se ukazuje, že země s menším počtem obyvatelstva a menší rozlohou jsou více integrovány do mezinárodního obchodu. Posledním z efektů je dle Svatoše et al. (2009, str. 21) demonstrativní efekt, v exportu země vnímán jako reprezentace vyspělosti a ekonomické schopnosti dané ekonomiky a v možnosti získávat od okolních partnerů importy, které vyvažují proporcionalitu na trhu. Dále pak zahraniční obchod vylepšuje přeshraniční vztahy a celkovou vzdělanost obyvatel.

Ambrecht et al. (2012) k tomuto tématu dále uvádí, že existuje souvislost mezi volným zahraničním obchodem a HDP na obyvatele. Jeho studie se zakládá na několika proměnných, mezi které patří například Trade Freedom Index. Tento ukazatel má za cíl hodnotit země dle dostupnosti a náročnosti průniku subjektů na trh. Ačkoliv se autor vyslovuje proti tomu, že v jeho výzkumu se nedá lehce izolovat mnoho dalších faktorů, tvrdí, že existuje vysoká míra korelace mezi volným zahraničním obchodem a zvyšujícím se GDP na obyvatele.

## **2.7 Komparativní výhoda a absolutní výhoda**

V souvislosti s efektivností přinesl Ricardo před dvěma stoletími myšlenku, komparativní výhody a dodnes je hlavním argumentem k liberalizaci trhu (DTI, 2004, str. 18). Pro zastánce liberalizace je komparativní a absolutní výhoda hlavním argumentem pro rozměňování bariér na mezinárodních trzích, a to především kvůli tomu, že každý stát a subjekty v něm

se mohou specializovat na výrobky a služby, které dokážou produkovat co nejefektivněji, a skrze to, maximalizovat výnosy. Vyšší produktivita vede i ty nejméně konkurenční podniky k tomu, aby se snažily na trhu uspět, což přináší především nižší ceny koncovým spotřebitelům. Sledováním principu komparativní výhody podle teorie dochází k relokaci kapitálu směrem k co nejproduktivnějšímu využití společně s dalším zefektivňováním procesů (inovace, konkurence). Díky těmto převážejícím benefitům docházelo v uplynulých letech k uvolňování překážek na trzích mezi jednotlivými státy.



Obrázek 9: Komparativní výhoda VB v porovnání se členy G7 (HM Treasury, 2016, str. 32)

V otázce specializace VB se především jedná o služby, ve kterých má oproti státům uskupení G7 konkurenční výhodu (HM Treasury, 2016, str. 32).

Teorie mezinárodního obchodu je však podle Whymana a Petrescu (2017, str. 80) komplikovaná třemi faktory. Prvním z uvažovaných faktorů je, že při zvažování nákladů a přínosů vyplývajících ze specializace a uzavírání obchodních dohod společně se snižováním obchodních bariér by měl přinášet výhodu v oblasti obchodu jako celku. Z toho však nevyplývá, že všechny zúčastněné země budou profitovat z obchodních spolupráce jako celek. Za druhé autor uvádí, že Ricardiánská teorie má tendenci zjednodušovat výklad na omezené produktové řady a rozdílné výrobní kapacity zemí. Posledním z faktorů je převyšující struktura a konkurenční výhoda v mnoha odvětvích v jedné zemi, oproti nekonkurenceschopné zemi. Koncoví spotřebitelé této méně konkurenční země budou

z krátkodobého hlediska moci čerpat z výhod levnějších produktů, čím budou prohlubovat obchodní deficit. Pro dostatečné ufinancování však z dlouhodobého hlediska bude tato země muset buď začít prodávat své aktiva, nebo si půjčit, aby dostala svým obchodním závazkům. Pokud se tato situace nakonec nevyřeší a nepřijde zpět do rovnováhy, pak budou ti spotřebitelé, kteří těžili z levnějšího zboží čelit růstovému omezení společně s nižším nárůstem důchodů.

### **Bariéry na trzích a vliv obchod**

Pro ochránění trhů je možné vybírat z mnoha možných nástrojů, jako je například clo, kvóty, pobídky domácím producentům. Tarify, netarifní bariéry a další formy protekcionismu dle DTI (2004, str. 22) působí jako další zdanění, dopadající na nízkopříjmové obyvatele. Jedná se o regresivní formu zdanění, protože z hlediska EU jsou nejvyšší zdanění je nejčastěji u výrobků, které jsou k životu nejdůležitější. Primárním zamýšleným efektem zavádění restrikcí je redukovat poptávku po zahraniční produkci a tím zvyšovat poptávku po produkci domácí. Dalším efektem tohoto rozhodnutí je i zvyšování domácích cen, jelikož při omezené konkurenci je možné zvyšovat ceny.

## **2.8 Platební bilance**

Pro zaznamenávání zahraničního obchodu a identifikaci pozice VB vůči ostatním státům je dle ONS (2019, str. 1) využívána platební bilance. Výpočty se zakládají na metodice Mezinárodního Monetárního fond (IMF) BPM6 a skládá se ze třech účtů: *běžný účet*, *kapitálový účet* a *finanční účet*. Jelikož se jedná o účetní výkaz, je také nutné zmínit, že celkový součet všech transakcí se musí rovnat 0. Pro tyto účely je využíván i další účet, který zohledňuje chyby a opomenutí. Platební bilance je také považována za jednu z klíčových ekonomických řad VB. Cílem využívané metodiky BMP6 je zachytávání veškerých přeshraničních transakcí mezi jednotlivými státy (OECD, 2010, str. 40). Především se ale

jedná o účetní výkaz země, který zachytává finanční i nefinanční toky mezi rezidenty a nerezidenty v dané ekonomice.

## Běžný účet platební bilance

Z hlediska metodiky IMF (2009, str. 9) jsou na běžném účtu platební bilance zachycovány toky zboží a služeb, primárních důchodů (platby obdržené v závislosti na poskytnutí kapitálu, práce a nevýrobních nefinančních aktiv) a sekundárních důchodů (přerozdělování příjmů bez přímé účasti druhých stran: sociální dávky, daně, příspěvky). Rozdílem příjmů a výdajů jednotlivých položek zachycených na běžném účtu dostáváme bilanci běžného účtu (přebytkovou a deficitní).

Balance of payments	Credits	Debits	Balance
Current account			
Goods and services	540	499	41
Goods	462	392	70
Services	78	107	-29
Primary income	50	40	10
Compensation of employees	6	2	
Interest	13	21	
Distributed income of corporations	17	17	
Reinvested earnings	14	0	
Rent	0	0	
Secondary income	17	55	-38
Current taxes on income, wealth, etc.	1	0	
Net nonlife insurance premiums	2	11	
Nonlife insurance claims	12	3	
Current international cooperation	1	31	
Miscellaneous current transfers	1	10	
Adjustment for change in pension entitlements			
Current account balance			13

Obrázek 10 : Běžný účet platební bilance (IMF, 2009, str. 14)

Hlavní charakteristikou podle ONS (2020) pro VB je dlouhodobé vykazování deficitů. V posledních dekádách dochází k prohlubování deficitu běžného účtu, které je ve srovnání s ostatními vyspělými státy vyšší, a to i ve srovnání s mezinárodními a historickými standardy. Z hlediska peněžních toků to znamená odtok likvidity do zahraničí a nutnost hledat finanční prostředky na jeho ufinancování. Závěry z analýzy běžného účtu VB jsou podle Jayakumara (2017, str. 230) jednoduše sdělitelné předpokladem, že pokud by jednání o vystoupení VB vyústilo v úplné opuštění jednotného trhu, společně se ztrátou pozice Londýna jako Evropského finančního centra, by byly následky nedežurné. Autor především zmiňuje závislost financování schodku tohoto účtu na kapitálových přítocích (přímé investice, portfoliové investice a půjčky bank).

## Kapitálový účet

Zaznamenává převody nevýrobních nefinančních aktiv, příjmy a výdaje kapitálových transferů, převodů majetku např. příjmů ze strukturálních fondů (Jurečka et al., 2017, str. 1557). Přítoky z kapitálového účtu z institucí EU jsou z Evropského fondu pro regionální rozvoj, který je podle EC (2020b) zaměřen na čtyři základní priority. Inovace a výzkum, digitální rozvoj, podpora malých a středních podniků a nízká uhlíková ekonomika. Druhým, Evropský fond pro zemědělství a rozvoj venkova mající za cíl podle EC (2020c) podporovat konkurenceschopnost v zemědělství, zajištění udržitelnosti zdrojů a dosahování vyváženého rozvoje venkovských ekonomik a komunit, včetně tvorby a udržení zaměstnanosti v regionech.

## Finanční účet

Dle IMF (2009, str. 134) jsou na Finančním účtu platební bilance zachycovány transakce finančních a nefinančních aktiv, mezi rezidenty a nerezidenty. Tento účet je v národním účetnictví rozdělován do pěti základních skupin: přímé investice, portfoliové investice, derivátové investice, další investice, rezervní aktiva.

Financial account (by functional category)	Net acquisition of financial assets	Net incurrence of liabilities	Balance
Direct investment	8	11	
Portfolio investment	18	14	
Financial derivatives (other than reserves) and ESOs	3	0	
Other investment	20	22	
Reserve assets	8		
Total changes in assets/liabilities	57	47	

Obrázek 11: Finanční účet (IMF, 2014, str. 14)

V účtech platební bilance má dle ONS (2014, str. 31) investice širší význam. Nejedná se pouze o tvorbu fyzických aktiv, ale také jiných papírových aktiv, jako je například cenný papír nebo akcie. Dalším významem investic je financování obchodních pohybů mezi propojenými společnostmi ve VB a v zahraničí. Tyto ostatní finanční transakce spočívají zejména v půjčování bank, a to jak nerezidenty s bankami VB a rezidenty VB s bankami ze zahraničí.

V současné době je VB považována za evropské centrum pro business. Z hlediska FDI podle Thorne et al. (2019, str. 17) VB dlouhodobě prosperovala kvůli tomu, že z pohledu zahraničních investorů byla VB považována za vstupní bránu na společný jednotný trh. Společnostem s komplexním, přeshraničním dodavatelským řetězcem tak vznikají obavy, a

to především z administrativních, daňových bariér a nemožnosti získávat pracovníky z EU bez větších obtíží.

V souvislosti s odtokem zahraničních firem vyvstává několik otázek k řešení, podle ONS (v Thorne et al., 2019, str. 13) mnoho studií prokazuje, že firmy vlastněné zahraničními vlastníky jsou více produktivní. Na základě výzkumu ONS (2018) prováděném ve 40 000 společnostech na území VB se ukazuje, že firmy podléhající zahraničním vlastníkům jsou dvakrát více produktivní než společnosti s rezidenčním vlastníkem.

Celková hodnota závazků a pohledávek na konci určitého roku je separátně zaznamenávána v Národní investiční pozici, na kterou se tato práce nesoustředí. Vytvořený příjem z investic je zaznamenáván na běžném účtu platební bilance jako primární důchod.

## 2.9 Nástroje makroekonomické politiky

Vlády a centrální banky hrají nepostradatelnou roli ve stabilizaci ekonomiky v dobách krize. Dle Samuelsona et al. (2010, str. 375) disponují tyto subjekty dvěma makroekonomickými nástroji. Prvním z těchto nástrojů je fiskální politika. Cílem je regulace, popřípadě podpora spotřeby, a to ve dvou směrech: expanzivně, restriktivně. Jurečka et al. (2017, str. 1014) na problematiku nahlíží z hlediska agregátní poptávky, ta se skládá ze čtyřech základních částí: spotřeba domácností (C), hrubé soukromé investice (I), vládní výdaje na nákup výrobků a služeb (G) a čistý export (NX). Na jednotlivé složky, které jsme uvedli má vláda každé země vliv, a to z hlediska výdajů a daní. Spotřebu dokáže ovlivnit daňová zátěž důchodů, exportu investice zdaněním zisku firem, subvencemi, zdaněním importu, a změnou výdajů své vládní spotřeby. Všechny čtyři složky determinují hodnotu HDP.

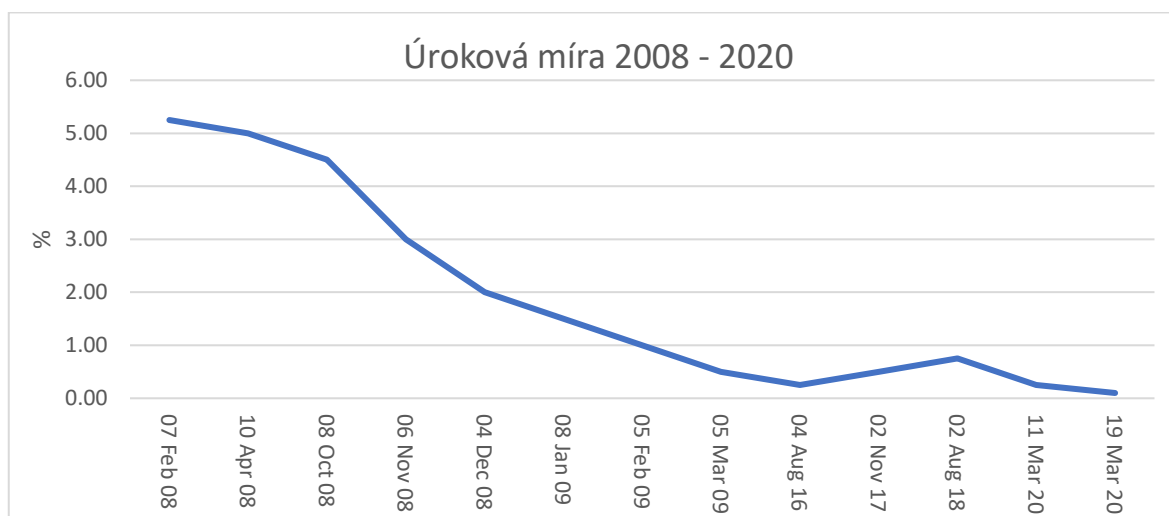
Expanzivní výdajová politika státu je používána především v situacích, kdy dochází k recesní (deflační) mezeře. Záměrným nákupem a zvyšování výdajů dochází k vyššímu zapojení výrobních prostředků, práce a tím k růstu celkového produktu a zvyšování cenové hladiny. Oproti tomu restriktivní výdajová politika se zakládá na snížení výdajů a agregátní poptávky. Tato politika je používána pro potlačení tlaku inflačních sil. Nástrojem expanzivní daňové politiky je snižování daní, u osobních důchodových daní se dostává domácnostem vyššího disponibilního příjmu za stejných podmínek, což vede spotřebitele k vyšší spotřebě. Stejně tak snižování daňové zátěže firem vede tyto subjekty k vyšší motivaci investovat, nebo spotřebovávat. Naopak je tomu u restriktivní daňové politiky, které je motivována vysokým

inflačním tlakem a způsobeným zvýšenou agregátní poptávkou, která je za hranicí produkčního potenciálu. K utlumení těchto předem zmíněných jevů dochází pomocí vyšší daňové zátěže a menšího disponibilního důchodu na straně spotřebitelů a firem (Jurečka et al., 2017, str. 1023-1029).

Druhým makroekonomickým nástrojem je měnová politika, tento nástroj je především doménou centrálních bank ekonomik. Nástroje, které využívá mají v první řadě za cíl regulovat business cycle (Samuelson, 2010, str. 375). Centrální banky dosahují ekonomicko-politických cílů. Mezi nástroje dle Jurečka et al. (2017, str. 841) patří: operace na volném trhu, intervence na devizových trzích, držení povinných minimálních rezerv. Prostřednictvím nabídky peněz, úrokových měr a měnového kurzu lze docházet k cenové stabilitě, udržitelnému růstu, zaměstnanosti a vnější rovnováze.

## 2.10 Monetární politika Bank of England

Výbor pro měnovou politiku The Bank's Monetary Committee Bank of England (2020a, str. 2) nastavuje svou politiku tak, aby udržela nízkou a stabilní inflaci (CPI) na úrovni 2 %, a tím zajistila celkový růst a udržitelnou zaměstnanost. Právo k dosažení tohoto cíle je každoročně udělována vládou VB a je vždy aplikovaná symetricky na období 12 měsíců. Pokud není možno této hodnoty dosáhnout kvůli ekonomickým šokům, nebo dalším okolnostem, musí Výbor pro měnovou politiku vládě oznámit, kdy bude cíle dosaženo. K dosahování cílů monetární politiky slouží dva nástroje. Prvním z nich je stanovení úrokové sazby, která je aplikovatelná na vklady, rezervy umístěných u Bank of England – Bankovní sazba. Ta byla od roku 2000 na úrovni 6 %.



Obrázek 12 Úroková sazba, (Bank of England, 2020) vlastní zpracování

V roce 2008 došlo k postupné expanzi a snižování této úrokové míry na 3 %. Do konce roku 2009 však postupně došlo k snížení na 0,5 %. Tento krok byl učiněn podle BoE (2020a) kvůli tomu, že domácnosti začaly před tímto rozhodnutím přesouvat spotřebu do budoucnosti, tedy spořit. To poté vedlo k redukci pracovních míst. Od března 2020 je úroková míra na svém minimu a vykazuje hodnotu 0,1 %. Otázkou zůstává, o kolik více bude moci BoE nadále expandovat.

Další z možností naplnění cíle fiskální politiky je podle BoE(2020b) kvantitativní uvolňování. Nákupy státních dluhopisů ve velkém měřítku snižují úrokové sazby nebo „výnosy“ těchto dluhopisů. To tlačí na snižování úrokových sazeb nabízených na půjčky (např. hypotéky nebo obchodní půjčky), protože sazby na státní dluhopisy mají tendenci ovlivňovat jiné úrokové sazby v ekonomice.

### **2.10.1 Pohyby měnového kurzu**

Ekonomická teorie dle Hardie et al. (2013, str. 3) předpokládá, že depreciace (znehodnocení měnového kurzu) zvyšuje cenu importovaného zboží a služeb pro domácí firmy a spotřebitele prostřednictvím snížení kupní síly domácí měny. Pokud importované zboží zdražuje, předpokládá se, že se objem importů snižuje. Na druhé straně, dochází dle teorie k opačnému efektu u exportů, kdy přeshraniční zboží a služby jsou pro konzumenty jiné země levnější v souvislosti s menším vydáním jednotek zahraniční měny. Spojením těchto dvou efektů se podle ekonomické teorie očekává, že by se domácí bilance zahraničního obchodu měla zlepšovat, tedy tvořit vyšší přebytky, nebo menší deficity.

Existuje však několik efektů, které mohou dopady depreciace zpomalit. Zaprvé, ačkoliv znehodnocení měny vede k okamžité změně ceny vyváženého a dováženého zboží, reakce firem může být pomalejší. Firmy, které si ujednaly fixní cenu, musejí počkat na vypršení dojednaných podmínek a počkat na ustanovení nových. Za druhé, velké nadnárodní společnosti se mohou rozhodnout pro placení vyšší ceny, místo toho, aby přenesly své zahraniční dodavatelské řetězce do tuzemska. Stejně tak se mohou firmy rozhodnout, že



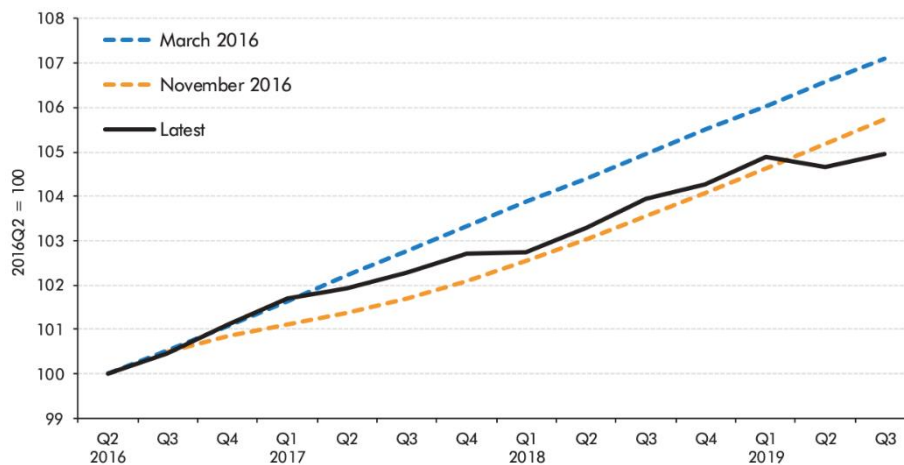
v krátkodobém horizontu nepřenesou plné náklady na změněný směnný kurz na spotřebitele, aby byl udržen jejich tržní podíl (*ibid.*).

Po vyhlášení výsledku referenda podle OBR (2019, str. 10) v červnu 2016 došlo k prudké



Obrázek 13 Effective exchange rate index, Sterling (Jan 2005 = 100), (Bank of England, 2020)

depreciaci efektivního kurzu mezi druhým a třetím čtvrtletím o 8 % oproti Euru a 11 % oproti dolaru. Depreciace kurzu zvýšila cenu importovaného zboží, který ztenčil kupní sílu domácností. Společně s tímto efektem mělo podle předpokladů OBR docházet k vylepšování čistého exportu, což se bohužel nestalo, situace byla opačná. Dalším z jevů, spojených s vyšší mírou depreciace a nejistoty byla neochota firem na konci roku 2016 a začátku roku 2017 ve VB investovat.



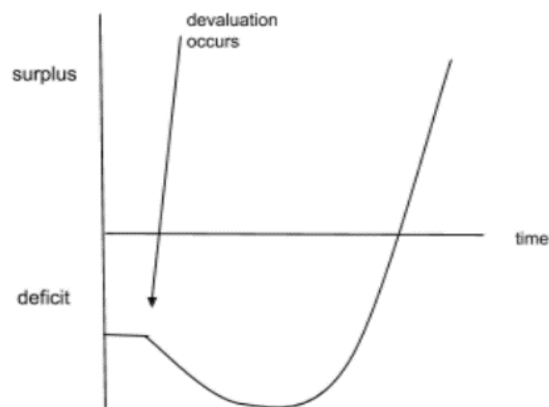
Obrázek 14 Celkový růst HDP a předpoklady, (OBR, 2019, str. 11)

Tyto dva popsané trendy měly podle OBR tendenci oproti předpokladu ze srpna 2016 tendenci snižovat HDP VB v čase, jak je znázorněno na obrázku č. 14.

## J křivka

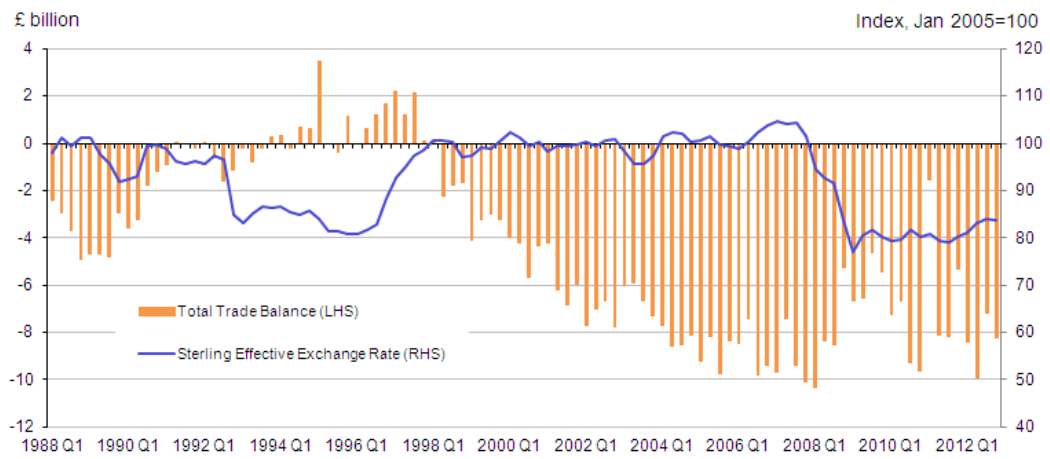
Popsáním rozhodování jednotlivých subjektů v rámci deprecie měnového kurzu není dle Hardie et al., (2013, str. 4) jednoznačné. Účinky naznačují, že plný dopad znehodnocení měny může být složitý ze dvou důvodů.

Z krátkodobého hlediska může hodnota dovozů (včetně objemu i cenového efektu) vzrůst a tím snižovat obchodní bilanci. Ve střednědobém až dlouhodobém horizontu dochází ke změnám v chování firem, relativním cenovým účinkům a obchodní bilance se zvyšuje. Těmito efekty docházíme k vysvětlení efektu J-křivky.



Obrázek 15 J křivka, vlastní zpracování

Podle této zmíněné studie však k těmto efektům ve VB přestává docházet. Mezi třetím čtvrtletím 2007 a prvním čtvrtletím roku 2009 došlo historicky k nejvyššímu propadu efektivního směnného kurzu o 25 % s průměrem 4 % za kvartál. Navzdory k této silné



Obrázek 16 Sterling effective exchange rate and balance of UK trade, (Bank of England, 2013)16

depreciaci nedošlo k vylepšení obchodní bilance, ale spíše k setrvání ve vykazování deficitu obchodní bilance jako ke změně nedošlo.

# **PRAKTICKÁ ČÁST**

## 3 Metodika výzkumu

### 3.1 Povaha a zdroj dat

Před provedením analýzy musí být zodpovězeny tři zásadní otázky, které pomohou s vymezením jasného rámce. První z nich je jaký vzorek z hlediska geografie bude analýza zkoumat, dále z jakého časového horizontu časové řady pochází, a ke kterým dílčím makroekonomickým ukazatelům se řady pojí. Pro analýzu jsou vybrána data Velké Británie (VB) z časového období 1Q roku 2008 do 4Q 2019.

Mezi hlavní zkoumané ukazatele patří ukazatel HDP a jeho jednotlivé složky, nezaměstnanost a zahraniční obchod. V první řadě je důležité zmínit, že sběr a vykazování dat Národního Účetnictví VB je podle Prouda et al. (2016, str. 1) prováděno na základě několika metodik. První z nich je System of Accounts (ESA), Balance of Payments Manuals (BPM) a Manual on Government Deficit and Debt (MGDD). Periodicky jsou tyto manuály revidovány a nové změny jsou implementovány, což zajišťuje reflexi ekonomického a technologického vývoje v lokální a globální ekonomice. Dodržováním těchto standardů je zajištěna přesná porovnatelnost napříč všemi státy Evropské unie. Dále budeme pro analýzu využívat sezonně očištěná data a vykazované metodou CVM kterou je zajištěno odstranění cenových změn. Na základě metodiky ESA 2010 (Eurostat, 2013c) v O(ONS, 2016) je uvedeno, že zřetěžené objemové míry (CVM) by měly tvořit ceny předchozího roku. Ve VB je funkce řetězového propojení vyjádřeno ve dvou metodách. Pro práci je využita roční metodu řetězového propojení až do posledního základního roku.

### 3.2 Výzkumné otázky

Jak již bylo nastíněno v teoretické části této práce, odchod VB by měl vliv na ekonomický vývoj jejich makroekonomických ukazatelů. Předně se počítá s dlouhodobým poklesem růstu reálného HDP, dále by podle odhadů mělo docházet ke stejnému procesu s růstem spotřeby, investic a v neposlední řadě propadu u importu, a také exportu. Práce se zaměří i na vzájemnou závislost mezi zaměstnaností, spotřebou, vládní spotřebou, investicemi a růstem HDP.

První část praktické práce bude předně věnovaná struktuře HDP, a to z hlediska vykazování výdajové metody. Zaměřovat se bude také na pochopení struktury HPH z hlediska odvětví. Touto základní analýzou bude možné dojít k pochopení, jak jsou ve VB HDP a HPH tvořeny, následně vytvoří základní obrázek o fungování ekonomiky VB a vzájemné provázanosti jednotlivých ukazatelů.

Základním východiskem praktické části bude práce využívat modelu DSGE podle Pisani a Caffarelli (2018), který zkoumá možné následky obchodních jednotlivých obchodních dohod mezi UK a EU. Dále se práce bude zabývat vzájemným vztahem reálného růstu HDP a růstu jednotlivých proměnných, ze kterých se HDP skládá. Mezi ty patří spotřeba, investice a zahraniční obchod. Postupnou analýzou, která zkoumá vztahy mezi těmito proměnnými dojdeme ke zjištění, jaké jsou v kontextu brexitu a HDP nejsilnější vztahy mezi ukazateli, a v jakých konkrétních oblastech by mohlo k negativním dopadům docházet.

Poslední část práce je zaměřena na analýzu běžného účtu platební bilance. Největší pozornost průzkumu tohoto účtu bude směřovaná na pochopení vznikajících deficitů a přebytků z hlediska zboží a služeb a primárních a sekundárních důchodů. Pro detailnější vhled do problematiky je také důležité vystihnout v jakých konkrétních komoditách a službách jsou na sobě VB a Evropa na sobě vzájemně závislé. K pochopení intenzity obchodního vztahu je také dobré znázornit geografické rozložení jednotlivých vztahů napříč kontinenty, popřípadě zeměmi. Neméně přínosným bodem je také nastínění problematiky výnosnosti primárních důchodů, které, jak bude ukázáno, hrají důležitou roli v prohlubování deficitu běžného účtu. Primární důchody jsou totiž úzce navázány na závazky plynoucí z přímých, portfoliových a dalších investic VB. Naopak struktura sekundárních důchodů pomáhá pochopit, do jakých institucí VB odesílala finanční prostředky, a z jakých fondů mohla oproti tomu profitovat.

### **3.3 Normalita dat**

Možnost testovat jednotlivé proměnné vyžaduje dle Kladiva (2013, str. 43) normalitu dat. Pro ověření normality v jednotlivých časových řadách bude práce využívat Jarque-Berův test. Veškeré testy budou prováděny pomocí programu Excel 2016, ve kterém bylo toto testování nastaveno v následujících krocích.

Pro zkoumání normality dat je nutné zjistit:

Šikmost pro zkoumané soubory (x a y) =SKEW(\$A\$2:\$A\$52)

Špičatost pro zkoumané soubory (x a y) =KURT(\$A\$2:\$A\$52)

Definice počtu proměnných ve zkoumaných souborech časových řad N (x;y)  
=COUNT(A2:A52)

Pro provedení testu je také nutné definovat JB Test statistic =F3\*E3 kde proměnná F3 je N/6 a E3=(SKEW(\$A\$2:\$A\$52)^2)+(KURT(\$A\$2:\$A\$52)^2)/4

P-value =CHISQ.DIST.RT(G3,2) kde G3 je JB Statistic počítaná se dvěma stupni volnosti.

Prakticky pak

Testování bude probíhat na hladině významnosti 95 %.

Pro normalitu dat práce definuje tyto hypotézy:

H0: Data pocházejí z normálního rozdělení

HA: Data nepocházejí z normálního rozdělení

### 3.4 Korelace

Kladivo (2013, str. 43) ve své publikaci vysvětluje, že účelem korelace je matematické vyjádření těsnosti mezi dvěma proměnnými, popřípadě kvantifikovat změnu hodnoty znaku závisle proměnné při změně nezávisle proměnné. Vyjádřenou korelaci můžeme najít v uzavřeném intervalu od <-1,1> kde -1 vyjadřuje nepřímou korelační závislost: přírůstek nezávislé je úbytkem závisle proměnné. Naopak přímá korelační závislost, vyjádřena 1 je přímou úměrou.

V první řadě si definujeme hypotézu:

H0: Vztah mezi x a y neexistuje

HA: Vztah mezi x a y existuje

Pro výpočet koeficientu korelace normálně rozdělených dat budeme využívat Pearsonův korelační koeficient. V programu Excel je definovaná následující rovnicí: =PEARSON(A2:A71,B2:B71). Pokud se prokáže, že data pocházejí z nenormálního rozdělení, můžeme postupovat podle metodiky Spearmanova testu, a to tak, že data jsou převedena dle pořadí ve vzorku, pomocí funkce: =RANK.AVG(S11,\$S\$11:\$S\$53,1) a následně pro tato nově upravená data budeme používat tuto funkci =CORREL(U11:U53,V11:V53). Pro počet

N funkce =COUNT(V11:V53). T statistika: =(ABS(Z11)\*SQRT(Z12-2))/(SQRT(1-ABS(Z11)^2)) nebo jak zapsáno v rovnici níže. DF stupně volnosti jsou definované jako N-2.

Statistická závislost (tedy její významnost) se dle Kladivo (2013, str. 48) posuzuje pomocí T-testu. Pro vysvětlení rovnice č. 12 definujeme r jako korelační koeficient, (n-2) stupně volnosti.

$$t = \frac{r \times \sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r^2}}$$

Rovnice 12 T Statistic (zdroj: Kladivo, 2013) vlastní úprava

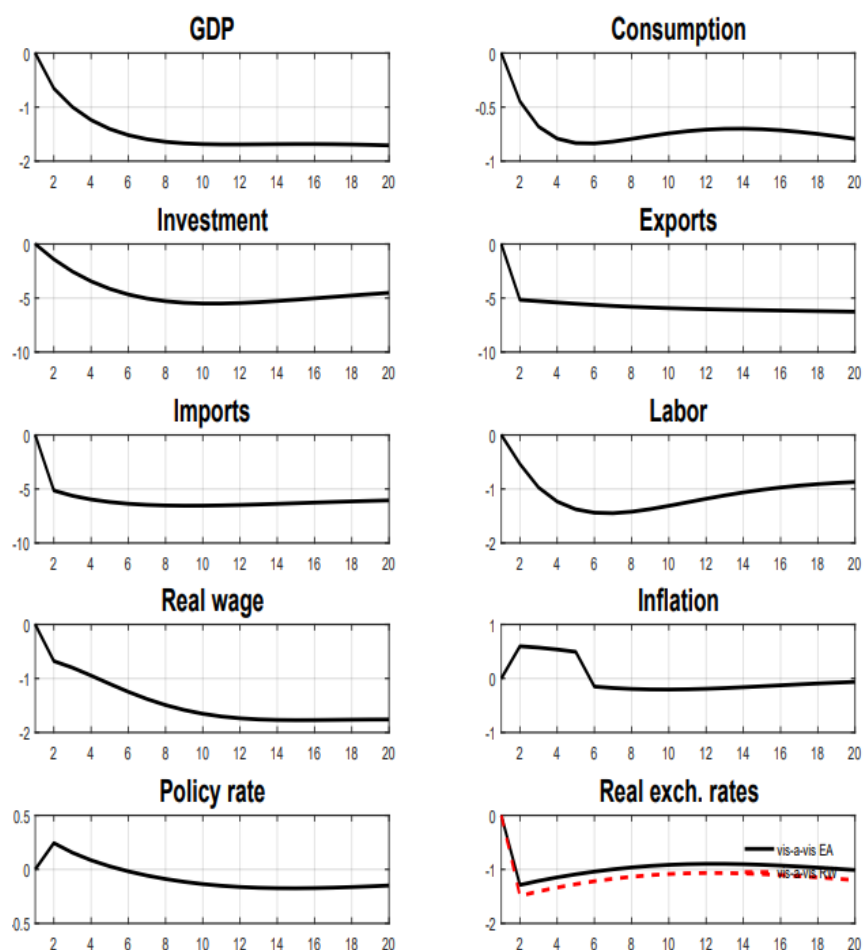
Dále můžeme pokračovat ke konečnému výsledku, kdy pro soubor dat určíme p-value, která je v programu Excel zapsána: =TDIST(Z13,Z14,2), kde Z13 je hodnota t statistiky a Z14 je vyjádřením DF, tedy stupně volnosti.

### 3.5 Východiska DSGE

V simulace DSGE, která vysvětluje ekonomické dopady na makroekonomických modelech, jsou uvažovány dvě různé možnosti modelování. V prvním případě se jedná o náhlou změnu z hlediska tarifů a netarifních bariér, popsanych jako podmínky WTO. První z cel na zboží a služby modelací Most Favourable Nation předpokládá implikaci od 3,6 do 20 procent na dováženého zboží a služby do UK. Předpokladem je užití stejných podmínek pro EU.

Při aplikaci tarifů WTO se očekává vliv na další makroekonomické proměnné. U HDP bychom měli sledovat trvalý pokles, nejen kvůli poklesu exportů ale také kvůli poklesu spotřeby a výdajů na investice. Podíl dováženého zboží a služeb je nezanedbatelný a přihlédneme-li k tomu, že VB je malou otevřenou ekonomikou (*ibid.*), můžeme předpokládat, že substituce této produkce bude na nízké úrovni. Z perspektivy práce budou firmy snižovat poptávku po pracovní síle, odpracovaných hodinách, i reálných mzdách. Z hlediska inflace se předpokládá dočasné zvýšení v návaznosti na implikování tarifů, což by mělo být v krátkodobém horizontu doprovázeno zpřísněním monetární politik a zvýšením úrokové míry. To by pak samo o sobě vedlo k mírné apreciaci reálného směnného kurzu.





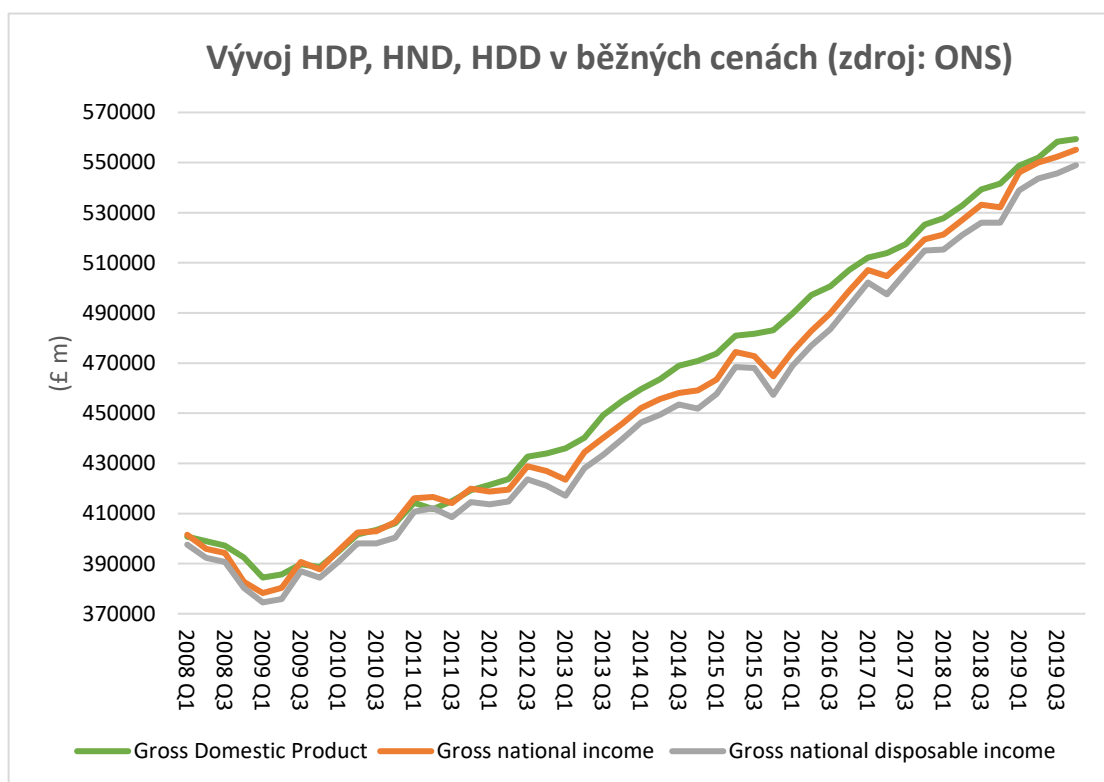
Obrázek 17 WTO tarifní režim: VB makroekonomické, Pisani a Caffarelli (2018)

V dalších provedených modelování autoři vysvětlují, že v režimu FTA, ekvivalentu TTCA, bude také docházet k recesivním projevům, ačkoliv ne v takové míře, jako u WTO scénáře. V dlouhodobém horizontu pak Pisani a Caffarelli (2018, str. 35) vyčíslují makroekonomické dopady na VB. Veškeré pohyby jednotlivých proměnných jsou v souladu s Gillhamem et al., (2016, str. 16), což v důsledku znamená, že jsou následky pro HDP -0,9 %, spotřeba -0,67 %, investice -1,33 %. U zahraničního obchodu by mělo podle těchto předpokladů docházet k poklesu v průměru -3,1 % exportu a u importu -2,7 %, a to kvůli vyšší míře ochrany trhu VB, odchodu z celní unie a dalším administrativním zátěžím.

## 4 Analýza dat

### 4.1 Základní makroekonomické agregáty

Za celé sledované období, od 1Q 2018 do 4Q 2019 byla střední hodnota poměru HND na HDP 98,8 %. Tento stav byl především tažený negativní bilancí primárních důchodů. Průměrná hodnota bilance tohoto účtu byla 5,5 mld. liber čtvrtletně. Maxima této bilance bylo dosaženo ve 2Q 2011. Naopak minima, jak je patrné z grafu dole 18,4 mld. liber v 4Q 2015. Společně s tímto propadem bylo zaznamenáno nejsilnějšího poklesu v bilanci z příjmů přímých zahraničních investic, což se především projevilo na HND a to poměrem



Graf 1 Vývoj HDP, HND, HDD v běžných cenách (zdroj: ONS) vlastní zpracování

97.7

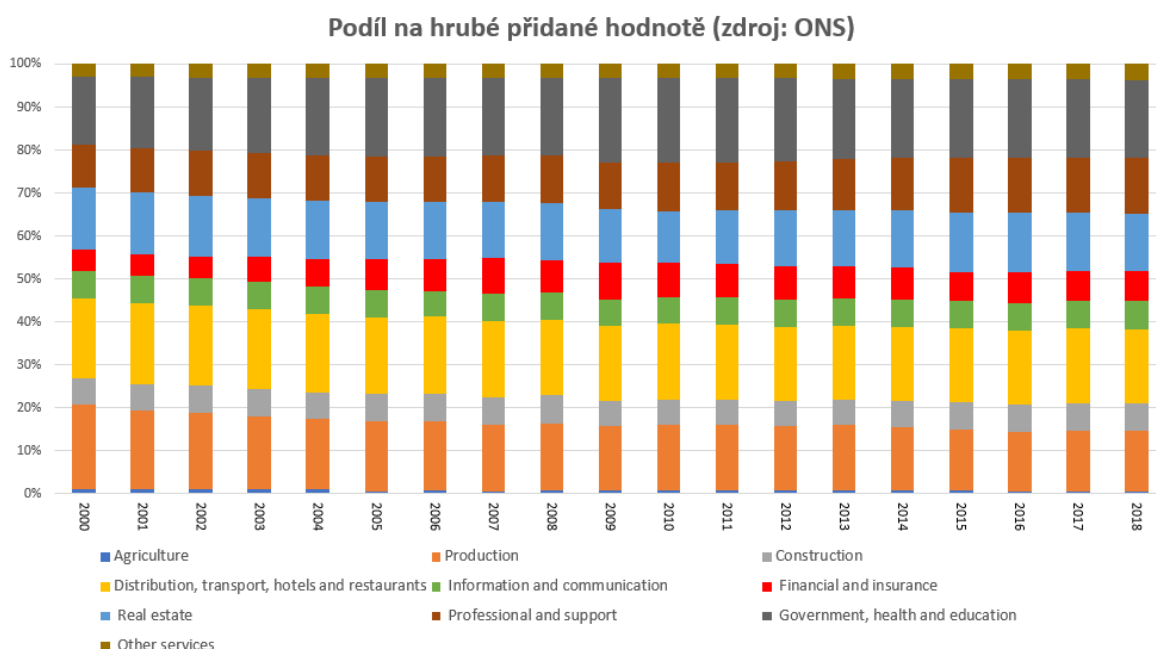
%

a 97.6 % v roce 2015 a 2016. Dále můžeme postupovat definicí Hrubého disponibilního důchodu (HDD), který je vyjádřen dle Pošty (2018, str. 6) jako součet HND a čistých běžných transferů. Z hlediska účetnictví VB se jedná o bilanci účtu druhotných důchodů. Tomuto účtu se budeme věnovat v dalších kapitolách, avšak ve zkratce se jedná o přerozdělení příjmu bez přímé účasti druhých stran: sociální dávky, daně, příspěvky. Vzhledem k tomu, že VB byla v celém období čistým plátcem příspěvků do EU institucí, je z grafu č. 1 patrné, že HDD je po celou dobu menší než HDP. Přesněji řečeno, HDD se na HDP podílí v průměru

97,6 %. Z pohledu druhotných důchodů byla nejnižší bilance v 2Q 2017 celkově 7,3 mld. liber, což odpovídá -1,85 % nominálního HDP, a stejně tak z hlediska poměru k HDP se HDD podílel 96,8 %.

#### 4.1.1 Hrubá přidaná hodnota

Pro zkoumání změn z perspektivy sektorů využívá práce delšího časového období. Z grafu č. 2 je evidentní, že nejdominantnější podíl na GVA je skupina vláda, zdravotnictví a vzdělávání. Od roku 2000 se tento podíl postupně navýšil z původních 15,5 % na 18,1 % v roce 2018. K určité transformaci docházelo především u průmyslové produkce, která byla ještě na počátku sledovaného období dominantní, ale každoročně tento podíl klesal a jeho hodnota poklesla z původních 19,7 % na 13,9 % z HPD. Další významnou skupinou je

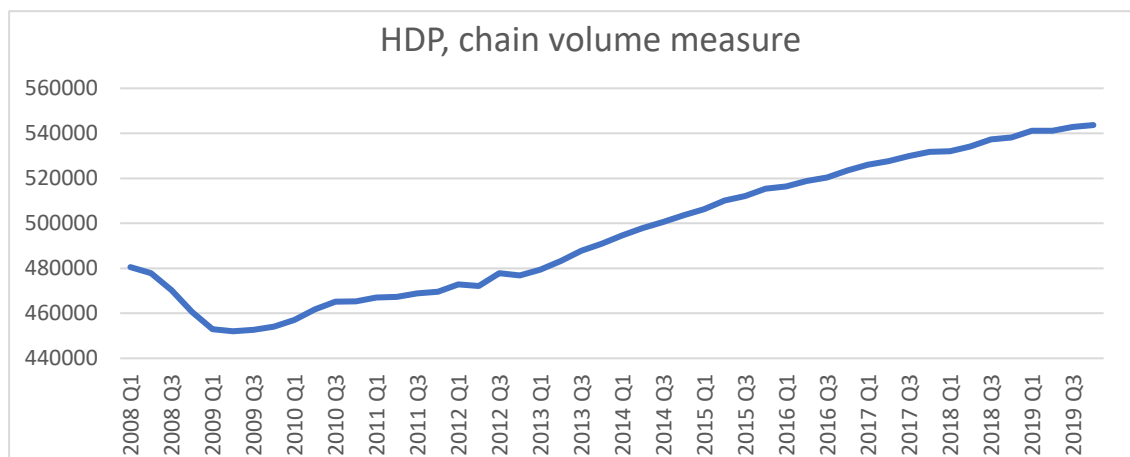


Graf 2 Podíl na hrubé přidané hodnotě, (zdroj dat: ONS) vlastní zpracování

distribuce, doprava, hotely a restaurace, která se podílí 17,4 %. U stejného procesu jako u průmyslu docházelo u zemědělství, ačkoliv se v kontextu průmyslu nemůže práce vyjádřit jako o dominantním. Naopak nejnižší podíly jsou zaznamenávány v oblasti zemědělství 0,6 %. Z pohledu struktury můžeme také rozdělit HPH na tři skupiny. Především si můžeme povšimnout silné pozice v oblasti služeb, která podle OECD (2020a, str. 9) zaujímá z pohledu hrubé přidané hodnoty 79,8 %. Druhou skupinou v ekonomice VB zaujímá průmysl a stavebnictví 19,5 % a nejmenší role je zastoupeno v sektoru zemědělství, lesnictví a rybolovu 0,7 %.

## 4.2 Hrubý domácí produkt

Pro znázornění HDP VB používá tato diplomová práce časovou řadu ABMI z účetnictví Office for National Statistic, 2020. Data jsou sezonně očištěná a metodou CVM je zajištěno odstranění cenových změn. Dále jsou data vybrána z období mezi lety 2008 až 2019. Toto období obsahuje

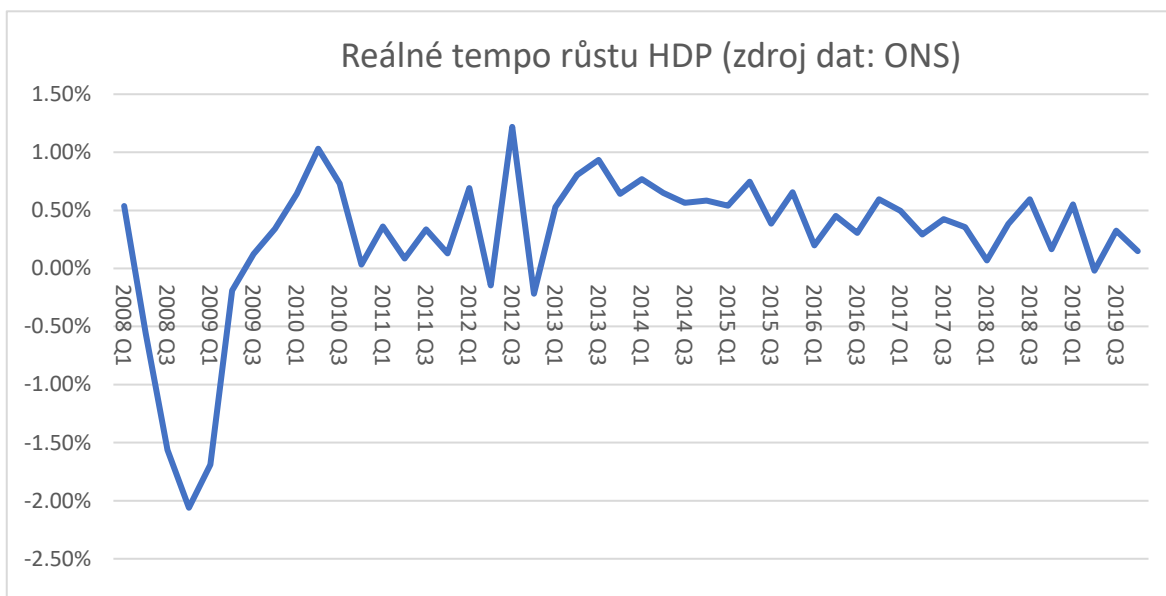


Graf 3HDP, chain volume measure (zdroj dat: ONS) vlastní úprava

celkem 48 čtvrtletí. Střední hodnota celého vykazovaného období byla 496 mld. liber. Na grafu níže si můžeme povšimnout minima ve druhém čtvrtletí roku 2009. Naopak nejvyšší vykazované hodnoty HDP můžeme sledovat v posledním čtvrtletí roku 2019 v celkové hodnotě 529 mld. liber.

## 4.2.1 Reálné tempo růstu HDP

Pro výpočet reálného tempa růstu využíváme stejný dataset ABMI jako v předchozí podkapitole o HDP. Pro vyjádření reálného tempa růstu využíváme rovnici podkapitoly o



Graf 4 Reálné tempo růstu HDP (zdroj dat: ONS) vlastní úprava

reálném růstu HDP z teoretické části. Vzhledem k tomu, že jsou data vyjádřená v CVM, není potřeba odstraňovat efekty cenových změn.

Ekonomika VB v celém sledovaném období od 1Q 2008 do 4Q 2019 prodělala podle technicistního vymezení dle ČSÚ (v Pošta, 2018, str. 4) jednu ekonomickou recesi. Ta se vymezuje na sebe dvě navazující období poklesu růstu HDP. Tento pokles můžeme sledovat v pěti kvartálech 2Q 2008 až do 2Q 2009. Podle ONS (2018) HDP Velké Británie za tuto dobu pokleslo celkově o 6 %. K původní hodnotě před recesí se VB vrátila až po 5 letech v 2Q 2013. Podle OBR (2018, str. 8) jsou dopady brexitu znatelné již nyní. Předbrexitový výhled této instituce, úřadu pro rozpočtovou odpovědnost, očekával, že ekonomika VB měla být v roce 2017 o 2,2 % větší, než byla vykázána na konci roku 2017.

Střední hodnota meziročního reálného růstu HDP Velké Británie se nachází na hranici 1,14 %. U mezičtvrtletního růstu můžeme sledovat o něco menší průměrné tempo růstu, a to 0,27 %. Podle IMF (v ONS, 2020f, str. 24) můžeme u všech států G7, kromě USA, v letech 2018 a 2019 pozorovat zpomalování tempa růstu. Tento jev může být také částečně vysvětlen zvyšujícím se tlakem v mezinárodním obchodu, a to především mezi USA a Čínou a nejistotou tvorby obchodních politik. Podle predikcí EC (2020a, str. 7) by v budoucnu, v souvislosti s novým uspořádáním pobrexitových vztahů, mohlo ve Velké Británii postupně

docházet k dynamičtějšímu tempu růstu reálného HDP. Nicméně toto vyjádření predikuje tento proces až po dvou letech od uzavření dohody.

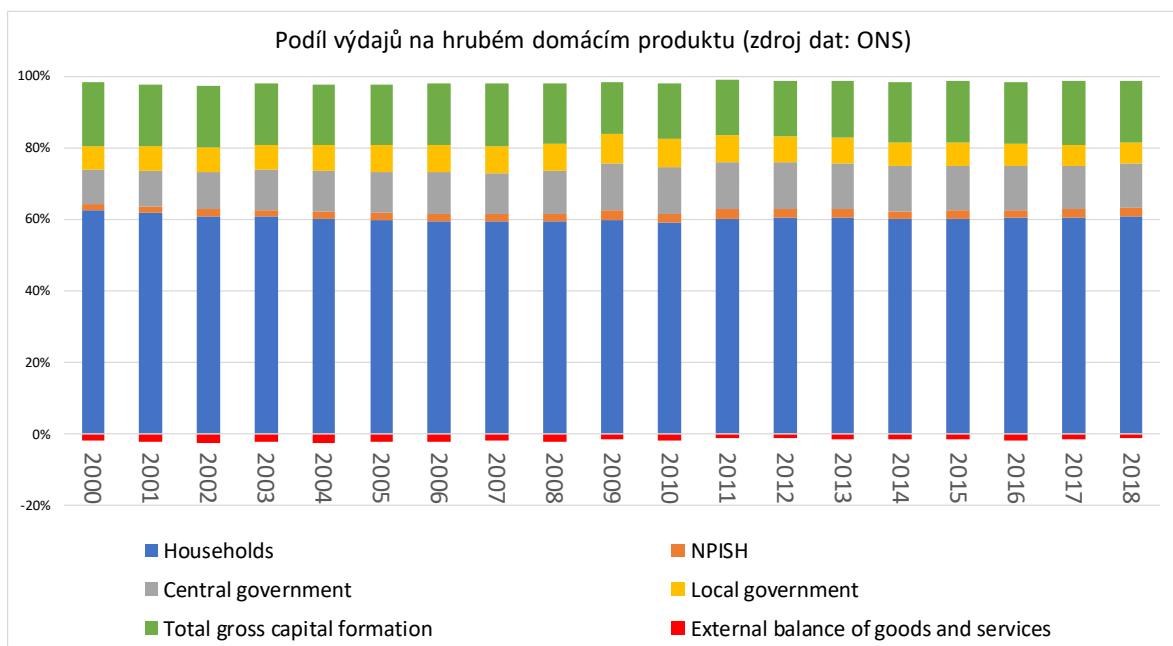
### 4.3 HDP Výdajová metoda

Z hlediska analýzy výdajů na HDP můžeme sledovat tři základní skupiny: celkové výdaje na konečnou spotřebu, tvorbu hrubého kapitálu a vnější bilance (mezinárodní obchod zboží a služeb). Závislost těchto ukazatelů znázorňuje následující rovnice:

$$HDP = C + I + G + NX$$

*Rovnice 13 Výdajová metoda HDP, (zdroj: Jurečka, 2017, str. 92) vlastní úprava*

První ze zmíněných skupin můžeme dále dělit na výdaje domácností, výdaje centrální a lokální vlády a NPISH (neziskové instituce poskytující služby domácnostem).



*Graf 5 Podíl výdajů HDP (zdroj dat: ONS, 2020) vlastní úprava*

Z ročních dat jednotlivých ukazatelů (ONS, 2020) je evidentní, že nejvyšší podíl na HDP tvoří výdaje na konečnou spotřebu, které jsou tvořeny výdaji centrální a lokální vlády, domácností a neziskových institucí sloužících domácnostem. Nejsignifikantnějším konzumentem je dle dat spotřeba domácností. Ve sledované časové řadě zaujímá svého maxima právě v roce 2000, kdy její podíl činil 64,8 %. Do roku 2010 však procento výdajů

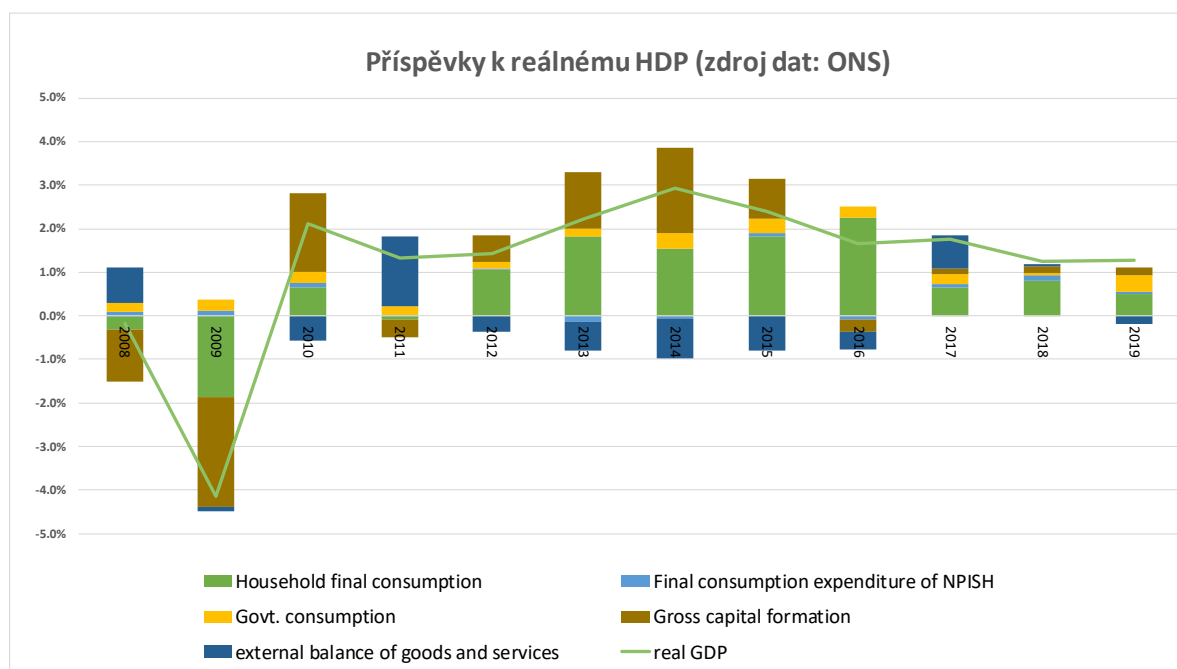
domácností klesalo a souběžně zaznamenalo nejnižší vykazovanou hodnotu 61.3 %, což souviselo s pěti po sobě klesajícími kvartály v období ekonomické krize roku 2008. V posledním vykazovaném roce 2018 se podíl pohyboval na úrovni 62,3 %. Klesající poměr domácností byl naopak kompenzován výdaji vlády na konečnou spotřebu, ta od roku 2000 stoupala a nejvyšších výdajů bylo vynakládáno mezi lety 2009 a 2011, přesněji pak 22,1 %, 21,6 % a 21 % v po sobě jdoucích letech. Podíl výdajů na tvorbu hrubých investic, stejně jako spotřeba domácností měla v průběhu časového období vzestupnou tendenci. Nejmenší poměr výdajů na tuto kategorii byl vydán po roce 2008, kdy v roce 2009 klesl podíl oproti předchozímu roku o 2,3 procentního bodu z 17,4 % na 15,1 %. Poslední sledovanou skupinou je vztah vůči okolnímu světu. Z grafu je také patrná negativní bilance mezinárodního obchodu

#### 4.3.1 Příspěvek k růstu reálného HDP

Příspěvky k růstu reálného HDP jsou dopočítané na základě ročních dat UK gross domestic product, CVM (reference year 2018), £ v milionech. Pro upřesnění můžeme využít následující vzorec například pro spotřebu.

$$\frac{C_t - C_{t-1}}{HDP_{t-1}}$$

Rovnice 14 Příspěvek spotřeby k růstu reálného HDP (zdroj dat: Pošta, 2018), vlastní úprava



Graf 6 Příspěvky růstu reálného HDP (zdroj dat: ONS) vlastní úprava

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, HDP VB je převážně závislé na spotřebě domácností. Z pohledu výdajové metody je tento poměr vyšší než 60 %. Nejvyšší dynamika z hlediska podílu růstu reálného HDP byla vykazovaná mezi lety 2013 až 2016. V roce 2014, který je podle EC (2020a, str. 8) považován jako nejsilnější postkrizový rok, bylo reálné HDP taženo především spotřebou domácností 2,3 %, spotřebou vlády 0,2 %, naopak zpomalené poklesem výdajů na investice a mimo jiné zápornou bilancí zboží a služeb 0,4 %. Od roku 2017 je tempo růstu slabší a nevykazuje tak vysoké přírůstky, jako ve zmíněném předbřevitovém období růstu.

Pohlédneme-li na vývoj investic v čase a dynamiku participace na celkovém reálném růstu, můžeme zaznamenat poměrně značné omezování. Před rokem 2016 byl průměrný přírůstek 0,42 %, což v posledních třech sledovaných letech nepřekročilo hranici 0,16 %. Jako vysvětlení v oblasti investic můžeme použít předpoklad, kdy vyšší míra nejistoty na trhu napomáhala k odkládání těchto výdajů do budoucna (BoE, 2018, str.16).

#### 4.3.2 Spotřeba domácností a HDP

V kontextu nových obchodních dohod se podle Gillhama et al. (2016, str. 30) předpokládá, že pokud dojde k odchodu VB z EU, s nebo bez obchodní dohody, následky na výdaje na konečnou spotřebu budou signifikantní. To ve svém modelu předpokládá i Pisani a Caffarelli (2018, str. 18). V tomto kontextu budeme zkoumat vzájemnou závislost těchto proměnných, abychom zjistili, jaký vztah mezi nimi existuje. Pro tuto část bude práce vycházet z čtvrtletních a sezónně očištěných časových řad CVM.

x ABMI HDP

y: ABRJ finální výdaje domácností na konečnou spotřebu domácností

Před provedením korelačního testu práce předpokládá ověření normality dat pomocí Jarque-Bera testu. Pro tento test platí:

H0: Data jsou normálně rozdělena

HA: Data nejsou normálně rozdělena

	JB Test statistic	P-value
x	4.185942625	0.123320168
y	5.422341808	0.066458944
	alfa	0.05
	n	48



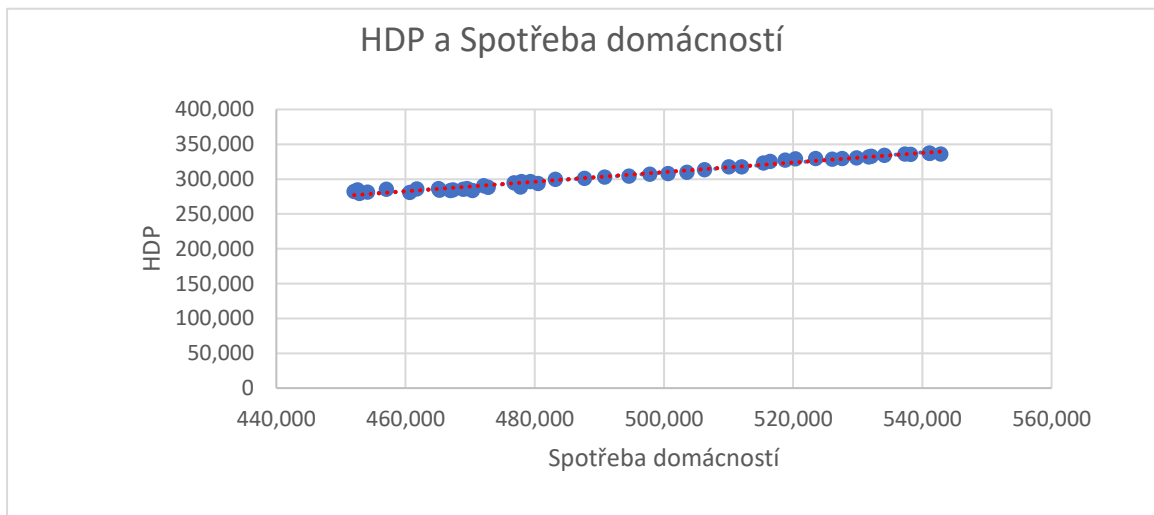
Po provedení testu nezamítáme  $H_0$  na hladině významnosti 95 %. To tedy znamená, že data pocházejí z normálního rozdělení. Dále můžeme provést Pearsonův parametrický test, který předpokládá, že:

$H_0$ : Vztah mezi spotřebou domácností a HDP neexistuje

$H_A$ : Vztah mezi spotřebou domácností a HDP existuje

Coefficient ( r )	0.990086719
N	48
T Statistic	47.8087565
DF	46
p value	0.00000000000

Z provedeného statistického testu vyplývá, že existuje pozitivní vztah (0,99) mezi HDP a výdaji domácnosti na konečnou spotřebu. Tento efekt není žádným způsobem překvapující,



Graf 7 HDP a Spotřeba domácnost, vlastní zpracování

jelikož spotřeba domácností je součástí HDP. Na hladině významnosti 95 % zamítáme nulovou hypotézu a můžeme tedy říct, že mezi HDP a spotřebou domácností probíhá pozitivní silná korelace. Jak z rovnice výše, tak z testu můžeme usoudit, že při snižování výdajů domácností můžeme očekávat nižší HDP v čase.

### 4.3.3 Růst spotřeby domácností a růst HDP

Pro doplnění předchozího vztahu můžeme dále zjistit, zdali existuje vzájemná souvislost mezi růstem spotřeby domácností a růstem reálného HDP. Pro tento test jsou na základě dat předchozí kapitoly dopočítána mezičtvrtletní tempa růstu.

x: reálný růst HDP

y: reálný růst spotřeby domácností

H0: Data jsou normálně rozdělena  
HA: Data nejsou normálně rozdělena

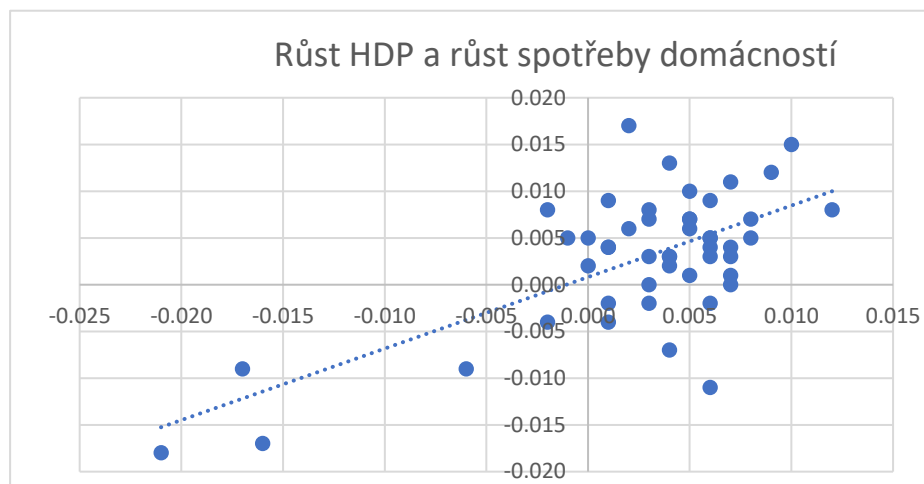
	JB Test statistic	P-value
x	10.11411839	0.006364248
y	106.2210495	8.5979E-24
	alfa	0.05
	n	48

Pro provedení testu zamítáme nulovou hypotézu na hladině významnosti 95 %. Kvůli nenormálnosti dat dále postupuje testováním pomocí Spearmanova korelačního testu. V první řadě si musíme stanovit hypotézy.

H0: Vztah mezi růstem spotřeby domácností a růstem HDP neexistuje  
HA: Vztah mezi růstem spotřeby domácností a růstem HDP existuje

coeficient (rs)	0.366974
N	48
T statistic	2.675617
DF	46
p value	0.010298
alfa	0.05

Na základě testu dat zamítáme nulovou hypotézu a můžeme tvrdit, že mezi růstem spotřeby domácností a růstem reálného HDP existuje vztah 0,36 na hladině významnosti 95 %. Jak bylo zmíněno výše při výpočtu příspěvku do tvorby HDP, spotřeba domácností participovala největší měrou.



Graf 8 Růst HDP a růst spotřeby domácností, vlastní zpracování

#### 4.3.4 Spotřeba domácností

Podle OECD (2020c) jsou výdaje na konečnou spotřebu takové výdaje, které jsou vynaložené rezidenty. V první řadě se jedná o výdaje, které pokrývají základní životní potřeby, jako je jídlo, oblečení, platby za ubytování, energie a dopravu. Dále spotřeba domácností obsahuje transfery ze strany vlády a mimo jiné výdaje NPISHs, tedy neziskových organizací sloužící domácnostem. Z pohledu ekonomiky VB je také důležité vědět, jaký existuje vztah mezi spotřebou a růstem čistého disponibilního příjmu domácností. Ten je podle OECD (2020b) specifikován jako příjem v podobě mezd a platů, příjmu osob samostatně výdělečně činných, právnických osob a sociálních dávek. Dále do této skupiny patří příjmy z úroků a dividend, plateb daní a sociálních příspěvků. Reálný disponibilní příjem je pak v tomto kontextu takový příjem, který je o efekt inflačních změn zbaven a vyjádřen jako průměrný na obyvatele.

X: Household final consumption expenditure :National concept CVM SA - £m

Y: UK Real net national disposable income per capita CVM SA

H0: Data jsou normálně rozdělena

HA: Data nejsou normálně rozdělena

	JB Test statistic	P-value
x	3.012892146	0.221696473
y	5.422341808	0.066458944
	alfa	0.05
	n	48

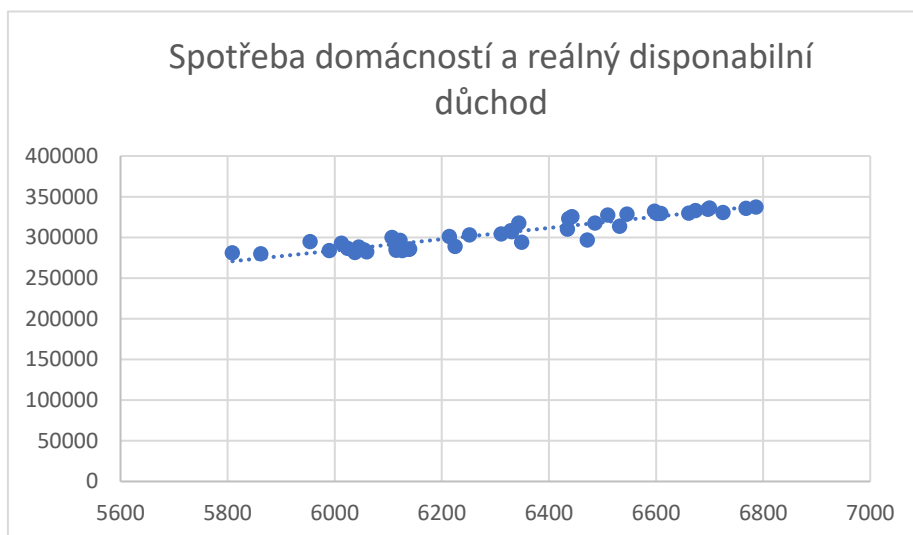
Na hladině významnosti 95 % nezamítáme nulovou hypotézu. To znamená, že data jsou normálně rozdělena a pokračujeme Pearsonovým testem.

H0: Vztah mezi reálným disponibilním důchodem a spotřebou neexistuje

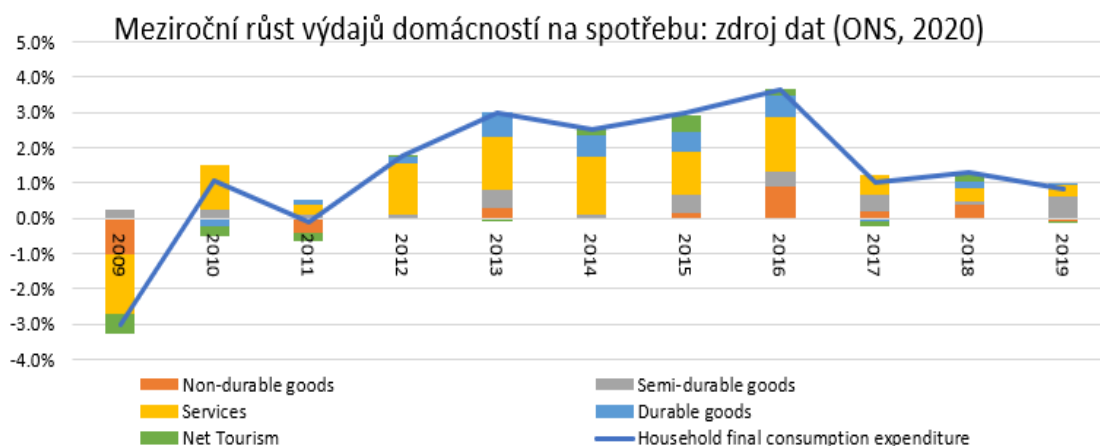
HA: Vztah mezi reálným disponibilním důchodem a spotřebou existuje

Coefficient ( r )	0.939981905
N	48
T Statistic	18.68350989
DF	46
p value	0.0000000000
alfa	0.05

Po provedení testu zamítáme nulovou hypotézu, a můžeme se domnívat, že existuje pozitivní korelace mezi reálným disponibilním důchodem a spotřebou domácností. Tato závislost, jak je vidět je silná a výsledek můžeme interpretovat, že při zvýšení reálného disponibilního důchodu dochází ke zvýšení výdajů domácností na spotřebu.



Ačkoliv jsme se v předchozí kapitole zmínili o spotřebě domácností z hlediska podílu růstu, nemělo by nám také uniknout to, jakým způsobem se spotřeba domácností vyvíjela sama o sobě. Z hlediska dat ONS CVM si tyto příspěvky můžeme dopočítat. V kontextu výběru dat a časového období jsou nejzásadnější začátek sledovaného období a následně období po volbě o vystoupení Velké Británie z EU.



*Graf 9 Meziroční růst výdajů domácností na spotřebu, zdroj dat (ONS, 2020) vlastní zpracování*

V letech 2009 až 2011 si můžeme povšimnout, že spotřeba domácností se dostávala ze silného propadu po roce 2008, který činil v roce 2009 –3 % oproti minulému roku. Za celé období spotřeba průměrně meziročně rostla o 1,2 %. Maxima bylo dosaženo v roce 2016 a to meziročně o 3,6 %. Dále jak je z grafu patrné, nejsilněji z hlediska spotřeby bylo dosahováno skrze meziroční růst u služeb, což v ekonomice závislé 79 % na službách není nic neobvyklého.

#### 4.3.5 Spotřeba vlády a HDP

Gillham et al., (2016, 30) ve své publikaci dále uvádí, že jediný ze čtyř ukazatelů, který bude mít v následujících letech ekonomiku možnost nastartovat jsou konečné výdaje vlády na konečnou spotřebu. Dle Jurečka et al. (2017, str. 1014) je expanzivní výdajová politika státu používána především v situacích, kdy dochází k recesní (deflační) mezeře. Záměrným nákupem a zvyšování výdajů dochází k vyššímu zapojení výrobních prostředků, práce a tím k růstu celkového produktu a zvyšování cenové hladiny. Aliyev et al., (2014, v Pošta, 2018, str. 316) v modelu DSGE vysvětluje, že růst vládní spotřeby se promítá v růstu HDP, jehož je součástí. Tento efekt má především pozitivní vliv na poptávku po produkci firem, což samo o sobě pomáhá stimulovat poptávku po práci, společně s tlakem na růst mzdových

nákladů. Jak jsme již uvedli, vyšší příjmy jsou pozitivně korelovány se spotřebou domácností. S vyšší mírou inflace a tlakem na kladnou produkční mezeru však dochází centrální banka k rozhodnutí zvýšení úrokové míry. S touto souvislostí dochází zaprvé ke zvýšení nákladů investic do fyzického kapitálu a snižování jeho výdajů. Druhým efektem je apreciacie měnového kurzu, který by dle zmíněného modelu měl vést ke zvýšení importů a poklesu exportů. Měnovým kurzem a zahraničním obchodem se zabýval i Hardie et al., (2013, str. 4) a jeho závěrem je, že plný dopad měnového kurzu je ve VB nejednoznačný a nedá se deklarovat, že ve VB tyto mechanismy fungují.

Souhrnně však Pošta (2018, str. 341) uvádí, že efekt růstu vládní spotřeby je omezený, protože v konečném důsledku klesá spotřeba domácností, investic a zhoršuje se bilance zahraničního obchodu. Po uvedení teoretických znalostí budeme zkoumat, zdali existuje vztah mezi vládní spotřebou a HDP. Jak bylo nastíněno v předchozí kapitole, je nutné pro testování vzájemného vztahu ověřit normalitu časových řad.

Pro zkoumání v této kapitole využije pro HDP (ABMI) stejné řady a pro vládní spotřebu (General Government: Final consumption expenditure: CVM SA £m) řadu NMRY.

H0: Data jsou normálně rozdělena

HA: Data nejsou normálně rozdělena

	JB Test statistic	P-value
x	3.072940497	0.21513915
y	5.402991785	0.067105056
	alfa	0.05
	n	48

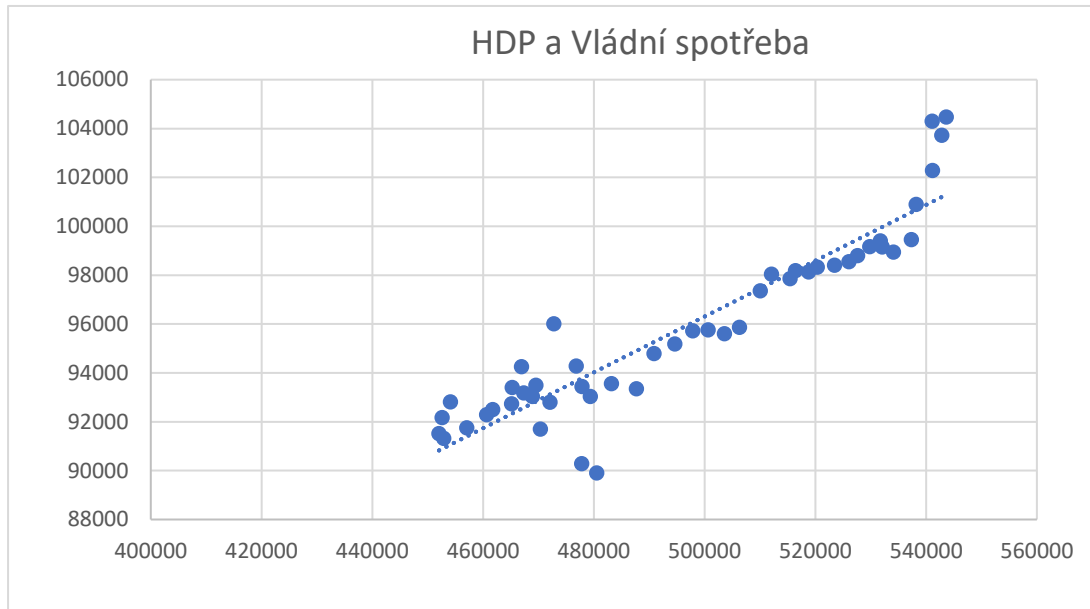
Po provedení testu nezamítáme H0 na hladině významnosti 95 %. To tedy znamená, že data pocházejí z normálního rozdělení. Dále můžeme provést Pearsonův parametrický test, který předpokládá:

H0: Vztah mezi vládní spotřebou a HDP neexistuje.

HA: Vztah mezi vládní spotřebou a HDP Existuje.

Coefficient ( r )	0.916299087
N	48
T Statistic	15.51741681
DF	46
p value	0.0000000000
alfa	0.05

Na hladině významnosti 95 % zamítáme nulovou hypotézu a můžeme tvrdit, že existuje silná korelace mezi vládni spotřebou a HDP, což není nic neobvyklého, protože vládní spotřeba je součástí HDP:

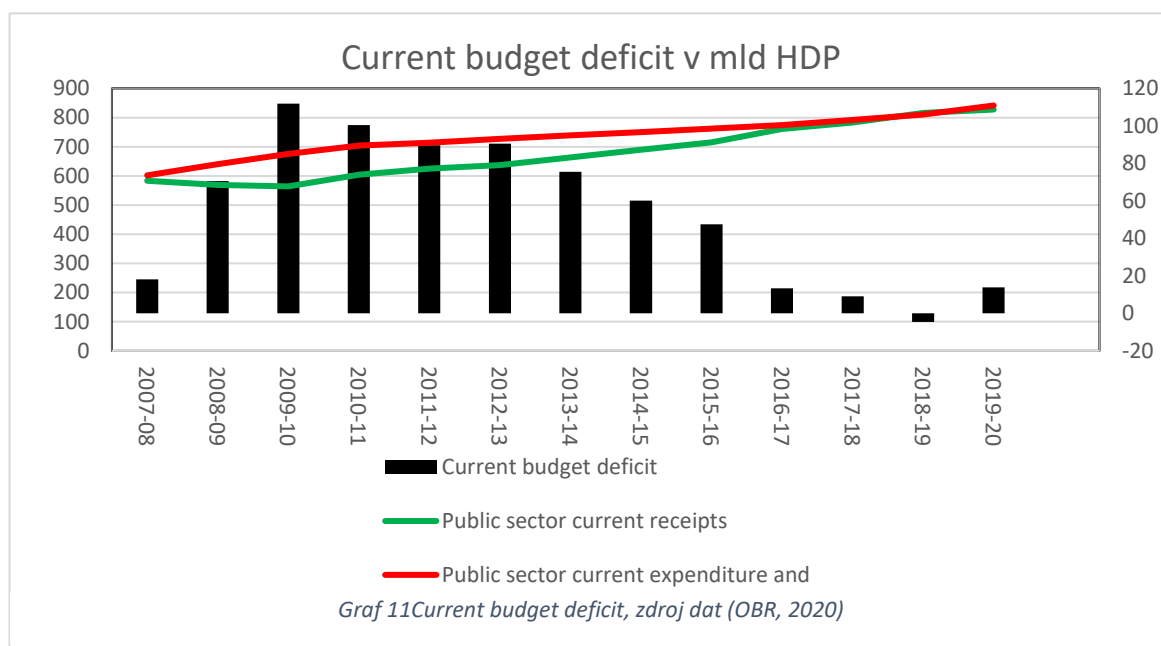


Graf 10 HDP a vládní spotřeba, zdroj dat: (ONS, 2020) vlastní zpracování

Z uvedeného plyne, že existuje pozitivní vztah mezi spotřebou vlády a HDP. Z toho můžeme předpokládat, že z pohledu budoucího vývoje může vláda využít expanzivní výdajovou politiku ke stimulaci ekonomiky. Pro detailnější možnosti využití tohoto nástroje je také důležité prozkoumat stav veřejných financí.

### 4.3.6 Dluh a deficit

Z hlediska výdajů vlády je také potřeba připomenout vládní deficit a vládní dluh. Primární schodek/přebytek je dle Pošty (2018, str. 284) definován jako rozdíl mezi celkovými příjmy a celkovými výdaji bez placených úroků (z dluhu). OBR (2020) primární bilanci definuje jako vládní čisté půjčky, výpůjčky vylučující taktéž čisté úrokové platby. Z grafu 11 je patrné, že v celém období kromě finančního roku 2018-19 jsou tvořeny schodky. V časové řadě



můžeme postupem času sledovat od finančního roku 2008-09 silnější propad u vládních příjmů. To může být vysvětleno dopady ekonomické krize. V souvislosti s brexitem a momentální situací pandemií Covidu 19 se podle dat OBR (2020) předpokládá, že z hlediska příjmů vlády by mělo docházet ve finančním roce 2020-21 k meziročnímu poklesu o -12.7

	2019-20 in £ billion	2019-20 in %
Pay as your earn (PAYE) income tax	165.22	19.96%
National insurance contributions (NICs)	144.98	17.52%
VAT (net of VAT refunds)	133.77	16.16%
Public sector gross operating surplus (GOS)	56.94	6.88%
Other public sector taxes and receipts	52.81	6.38%
Onshore corporation tax (includes Bank Surcharge)	48.46	5.86%
Council tax	36.32	4.39%
Self assessed (SA) income tax	32.19	3.89%
Fuel duties	27.57	3.33%
Public sector interest and dividend receipts	26.69	3.22%
VAT refunds	18.96	2.29%
Stamp duty land tax (includes Scottish LBTT and ATED)	12.55	1.52%
Alcohol duties	11.54	1.39%
Capital gains tax	9.83	1.19%
Tobacco duties	9.69	1.17%
Environmental levies (Renewables Obligation and Carbon)	8.02	0.97%
Vehicle excise duties <sup>1</sup>	6.98	0.84%
Insurance premium tax	6.48	0.78%
Inheritance tax	5.12	0.62%
Air passenger duty	3.66	0.44%
Stamp taxes on shares	3.62	0.44%
Licence fee receipts	3.26	0.39%
Bank levy	2.49	0.30%
Climate change levy and carbon price floor	2.09	0.25%
EU ETS	1.58	0.19%
Offshore corporation tax	0.98	0.12%

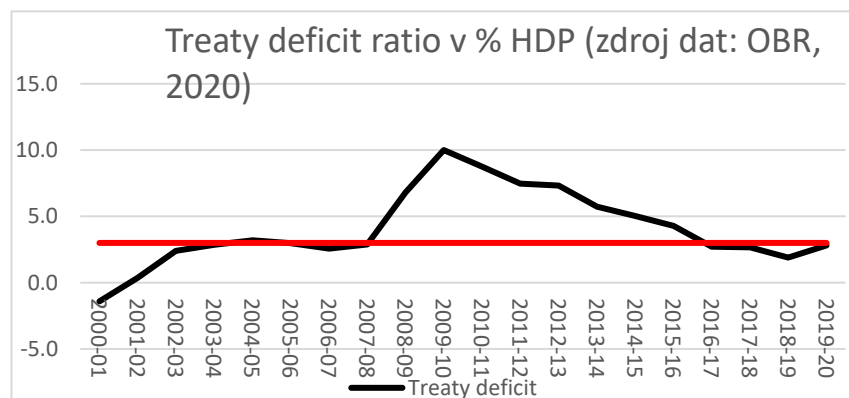
Tabulka 1 Příjmy do státního rozpočtu (OBR, 2020) vlastní zpracování

%.



Tento trend by však neměl mít vliv na celkové vládní výdaje, u kterých se předpokládá meziroční růst 24,3 %. Podle fiskálního výhledu (OBR, 2020a) by měla tato rozhodnutí, společně se závazky s krátkodobou splatností, které jsou současně emitovány učinit veřejné finance a ekonomiku VB do budoucna více zranitelnější. Jak můžeme vidět v tabulce výše, nejvyšší podíl z příjmů jsou daně z příjmů fyzických osob, následně příspěvky sociálního zabezpečení a v neposlední řadě VAT.

Dále podle článku 126 Treaty on the Functioning of the European Union v (ONS, 2013) se mají státy EU vyvarovat tvorby nadměrných rozpočtových deficitů. Protokolem Excessive

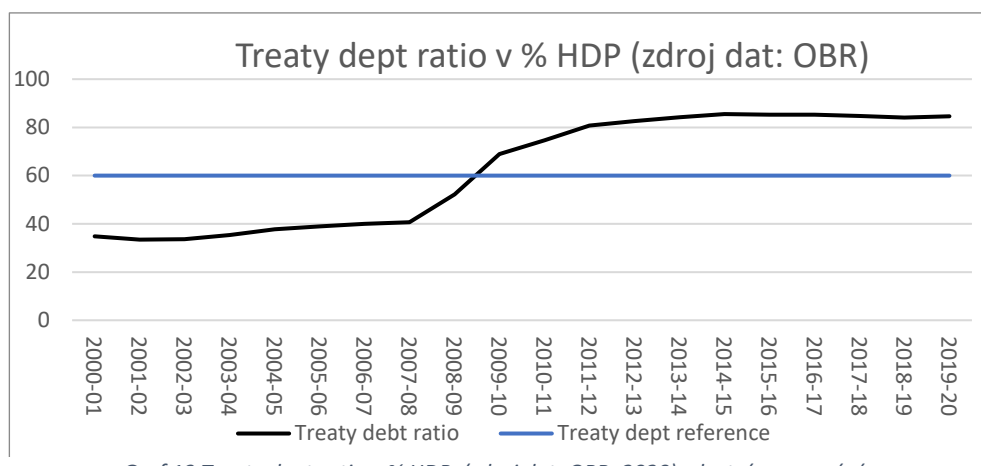


Graf 12 Treaty deficit v % HDP, (zdroj dat: OBR, 2020) vlastní úprava

Deficit Procedure, který je Annexem Maastrichtské smlouvy definuje dvě kritéria a referenční hodnoty kterými by měly jednotlivé státy vyhovovat. Pro dluh je tento ukazatel roven 60 % HDP a deficit neboli čisté výpůjčky ve výši 3 % HDP. Podle OBR (2020) je za Treaty dluh považován hrubý dluh vládního sektoru, který je součtem veškerých finančních závazků centrální a lokální vlády. Pro vypočítání jeho hodnoty můžeme využít časové řady (YEQG).

Z grafu je patrné, že nejsilnějších vládních deficitů bylo tvořeno v období po hospodářské krizi. Nejsilnějším deficit byl tvořen ve finančním roce 2009-10 a 2010-11, to bylo především taženo poklesem vládních příjmů společně s vyšší mírou výdajů.

Poměrem veřejného dluhu k HDP v % je podle OECD (2020a, str. 29) hrubý dluh vládního sektoru jako procento nominálního HDP. Tento ukazatel patří mezi jedny z klíčových ukazatelů udržitelnosti vládních financí. Dluh je považován jako součet následujících kategorií závazků: měna a vklady, dluhové cenné papíry, půjčky a další.



Graf 13 Treaty debt ratio v % HDP, (zdroj dat: OBR, 2020), vlastní zpracování

Primárním dopadem na změnu dluhu mají především dopady minulých vládních deficitů. Jak je patrné z výše uvedeného grafu, doporučená hranice byla v důsledku prohlubujících se schodků v souvislosti s hospodářskou krizí z roku 2008 v roce 2009-10 překročena. V posledních letech můžeme sledovat postupně obrat ke snižování dluhu. Jak však bylo řečeno výše, v souvislosti s koronavirovou epidemií a nového mezinárodního uspořádání se předpokládá, že v budoucnu bude docházet k jeho nárůstu.

#### 4.3.7 Výdaje nad tvorbu hrubých kapitálových investic a HDP

Podle BoE (2018, str. 15) se v budoucnu předpokládá, že v souvislosti s novými bariérami na trzích bude ubývat u domácích a zahraničních firem, předně pak u přímých zahraničních investic ochoty ve VB investovat. V následující části se zaměříme na vztah výdajů na tvorbu hrubých kapitálových investic a HDP. Pro HDP využíváme stále:

x: ABMI HDP

y: Total Gross Fixed Capital Formation CVM SA £m

H0: Data jsou normálně rozdělena

HA: Data nejsou normálně rozdělena

JB Test statistic	P-value
4.321513326	0.115237892
4.786698024	0.091323328
alfa	0.05

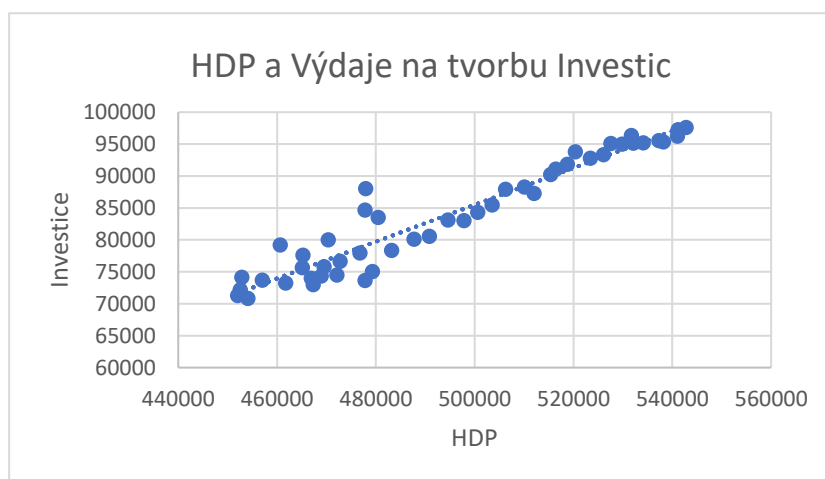
Po provedení testu nezamítáme  $H_0$  na hladině významnosti 95 %. To tedy znamená, že data pocházejí z normálního rozdělení. Dále můžeme provést Pearsonův parametrický test, který předpokládá.

$H_0$ : Neexistuje vztah mezi výdaji na investice a HDP.

$H_A$ : Existuje vztah mezi výdaji na investice a HDP.

Coefficient ( r )	0.970930148
N	48
T Statistic	27.51122171
DF	46
p value	0.0000000000

Na základě výsledku můžeme usoudit, že existuje vysoká míra korelace na hladině významnosti 95 %. Závislost je vyjádřena korelačním koeficientem (0.97).



Graf 14 HDP a Výdaje na tvorbu Investic, zdroj dat (ONS, 2020) vlastní zpracování

#### 4.3.8 Růst HDP a růst výdajů na investice

V předchozí podkapitole jsme mohli z poskytnutých dat usoudit, že při vyšší míře výdajů v kategorii investic můžeme předpokládat zvyšování reálného HDP. V této části se budeme věnovat reálnému růstu těchto dvou skupin a vzájemného vztahu. Pro testování práce využívá reálného růstu, který vychází z předchozích dat reálného růstu. Pro připomenutí, střední hodnota průměru výdajů na investice vůči HDP je ve VB 17,11 %. Nejméně výdajů bylo vynakládáno ve 4Q 2009, tedy jedno z prvních pokrizových období 15,82 % a maxima v 3Q 2016. Pisani a Caffarelli (2018, str. 36) se domnívají, že v dlouhodobém horizontu se bude růst výdajů na investice ve scénáři WTO o -2.82 % odchylovat a stejně tak u FTA -1.33 % oproti normálně očekávané hodnotě růstu.

x: reálný růst investic

y: reálný růst HDP

H0: Data jsou normálně rozdělena  
HA: Data nejsou normálně rozdělena

	JB Test statistic	P-value
x	2.601419816	0.272338389
y	106.2210495	8.5979E-24
	alfa	0.05
	n	48

Zamítáme nulovou hypotézu na hladině významnosti 95 % a můžeme postupovat provedením neparametrického testu. Kde stanovujeme hypotézy.

H0: Neexistuje vztah mezi vládní spotřebou a HDP.  
HA: Existuje vztah mezi vládní spotřebou a HDP.

coeficient (rs)	0.333681
N	48
T statistic	2.400733
DF	46
p value	0.020463
alfa	0.05

Po provedení parametrického testu můžeme říct, že na hladině významnosti 95 % zamítáme nulovou hypotézu a domnívat se, že existuje pozitivní korelace mezi růstem HDP a růstem investic ve VB. V tomto případě se nejedná o silnou korelaci (0.33). Omezíme-li se na firemní investice, můžeme podle Dunin-Wasowicze (2019) předpokládat, že proces odchodu VB z EU měl od roku 2016 do 2019 negativní efekt na investiční rozhodování. Na základě odhadu LSE pak meziroční růst investic byl v ročním průměru o 3,4 p.b nižší, než by mohl být bez uskutečnění referenda, což je přibližně o 11 % méně, než bylo očekáváno. Jako hlavní příčinou je podle Dunin-Wasowicze (2019) nejistota na trhu VB a nejasná predikce vztahů.

#### 4.3.9 HDP a zaměstnanost

Ball et al. (2012, str. 3) předpokládají, že existuje vztah mezi zaměstnaností, nezaměstnaností a celkovým produktem ekonomiky. Na základě agregátní poptávky předpokládají, že při jejím zvyšování dochází u firem k vyšší míře zapojení lidí do pracovního

procesu. Na základě předpokladu, že by v budoucnosti mělo kvůli zneprístupnění trhu VB docházet k podobným šokům jako v roce 2008, jak popsali Kalínská et al. (2012, str. 18) jejíž nejhlavnějším důvod byl právě pokles agregátní poptávky. Na základě zmíněného budeme testovat vzájemný vztah mezi zaměstnaností a HDP.

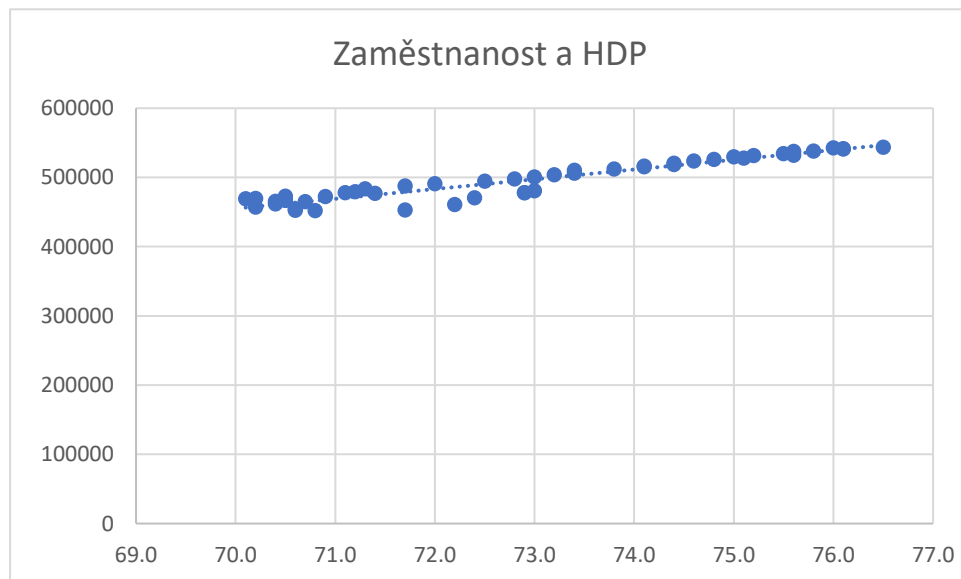
y: ABMI HDP

x: Employment rate (aged 16 to 64, seasonally adjusted)

H0: Data jsou normálně rozdělena  
 HA: Data nejsou normálně rozdělena

	JB Test statistic	P-value
x	4.048981843	0.132061056
y	4.185942625	0.123320168
	alfa	0.05

Po provedení testu nezamítáme nulovou hypotézu a pokračuje dále s Pearsonovým testem.



Graf 15 Zaměstnanost a HDP, zdroj dat: (ONS, 2020) vlastní zpracování

H0: Neexistuje vztah mezi celkovou zaměstnaností a HDP.

HA: Existuje vztah mezi celkovou zaměstnaností

Coefficient ( r )	0.971249834
N	48
T Statistic	27.67061814
DF	46
p value	0.000000000000
alfa	0.05

Zamítáme nulovou hypotézu na hladině významnosti 95 %, z čehož můžeme vyvodit pozitivní vztah mezi zaměstnaností a HDP. Z toho plyne, že v případě snižování HDP v budoucnosti může docházet ke stejnému efektu u zaměstnanosti ve VB. Z hlediska Dunin-Wasowicz (2019) zatím neexistuje prokazatelný efekt mezi brexitem a nezaměstnaností, což může být vysvětleno tím, že mezičtvrtletně v období od referenda do 4Q 2019 nedocházelo k mezičtvrtletnímu poklesu u HDP a ke změně obchodních podmínek do konce 4Q 2019.

#### 4.3.10 HDP a nezaměstnanost

Z předchozí podkapitoly jsme indikovali pozitivní korelaci mezi zaměstnaností a HDP ve VB. Následujícím krokem bude testování vzájemného vztahu HDP a celkové nezaměstnanosti. Pro testování jsou vybrány časové řady:

x: ABMI HDP

y: Unemployment rate (aged 16 and over, seasonally adjusted)

H0: Data jsou normálně rozdělena

HA: Data nejsou normálně rozdělena

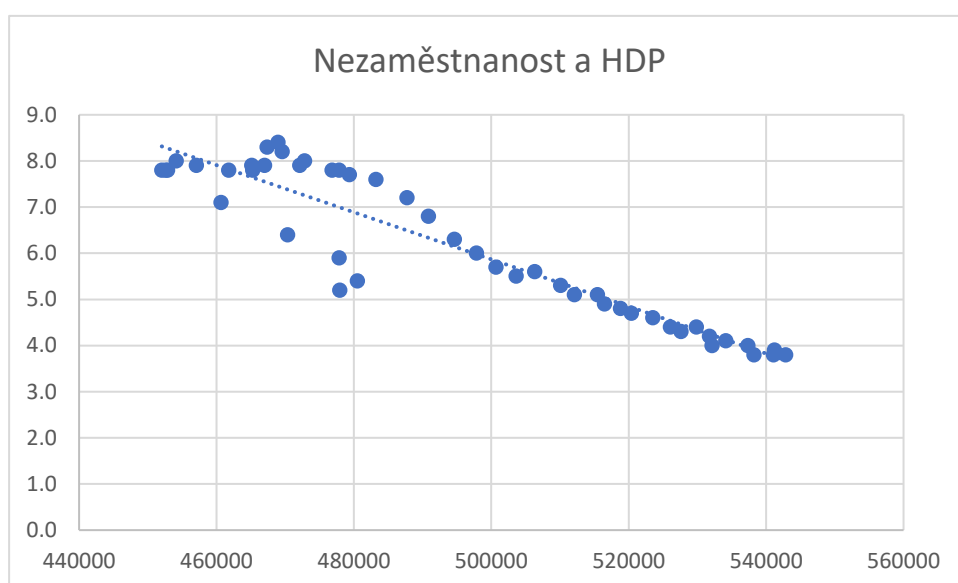
	JB Test statistic	P-value
x	4.185942625	0.123320168
y	5.271527179	0.071664226
	alfa	0.05

Po provedení testu nezamítáme nulovou hypotézu a pokračuje dále s Pearsonovým korelačním testem.

H0: Neexistuje vztah mezi celkovou nezaměstnaností a HDP

HA: Existuje vztah mezi celkovou nezaměstnaností

Coefficient ( r )	-0.932556279
N	48
T Statistic	-17.51931529
DF	46
p value	0.0000000000
alfa	0.05



Graf 16 Nezaměstnanost a HDP, zdroj dat: (ONS, 2020) vlastní zpracování

Na hladině významnosti 95 % zamítáme nulovou hypotézu a můžeme se domnívat, že existuje silná negativní korelace mezi HDP a nezaměstnaností. Z toho vyplývá, že při zvyšování HDP se snižuje nezaměstnanost a naopak.

Propojíme-li tento negativní vztah s tím, co již bylo zmíněno v teoretické části, kdy je podle OECD (2016, str. 14) s exportem Velké Británie do EU úzce spojeno přes 3 miliony pracovních míst, a předpokladem Gillhamem et al. (2016, str. 16), že se bude v budoucnu kvůli nejednotnému trhu snižovat poptávka po exportu VB, společně s poklesem HDP, je pravděpodobné, že by mohlo v budoucnu docházet k růstu nezaměstnanosti.

#### 4.3.11 Růst reálného HDP a růst importu

Podle Pisani a Caffarelli (2018, str. 16) je podíl dováženého zboží a služeb nezanedbatelný a přihlédneme-li k tomu, že VB je malou otevřenou ekonomikou, můžeme předpokládat, že díky obchodním překážkám nedojde k substituce těchto zasažených importů.

X růst reálného importu

Y růst reálného HDP

H0: Data jsou normálně rozdělena  
HA: Data nejsou normálně rozdělena

	JB Test statistic	P-value
x	17.05649888	0.000197801
y	106.2210495	8.5979E-24
	alfa	0.05
	n	48

Pro uvedený vzorek musíme využít Spearmanův test, jelikož data, která jsou k dispozici, nejsou normálně rozdělena

H0: Neexistuje vztah mezi růstem importu a růstem reálného HDP.

HA: Existuje vztah mezi růstem importu a růstem reálného HDP.

coeficient (rs)	0.311385
N	48
T statistic	2.222409
DF	46
p value	0.031213
alfa	0.05

Na hladině významnosti 95 % lze říct, že růst importů je slabě pozitivně korelován s růstem HDP.

#### 4.3.12 Růst reálného HDP a růst exportu

Z hlediska exportu VB je také velmi důležité rozlišovat sektorové rozdělení vývozu. Podle Boz et al., (2019, str. 17) je z pohledu VB dobré vědět, že od devadesátých let dvacátého století VB společně s Japonskem ztrácí komparativní výhodu v průmyslu a produkci zboží. Tento klesající trend je však nahrazován sektorem služeb. Obchodování tohoto sektoru je ale podle IMF/WB/WTO (2018, v Boz et al., 2019, str. 19) nákladnější než v předchozích zmíněných sektorech. To vyplývá z několika důvodů, příkladem je produkce a spotřeba v jednom čase. Předchozí tvrzení je v souladu s Miroudot et al. (2013) který publikoval, že ekvivalentem nákladu na služby je v některých případech o 200 % vyšší než náklady na zboží. Společně s novou obchodní dohodou, a opuštěním společného jednotného trhu, ve které nejsou podmínky pro obchodování například finančních služeb podle Isaac et al.



(2020) ustanoveny, lze vyvodit, že z hlediska exportu služeb můžeme očekávat silné ochlazení.

X růst reálného exportu

Y růst reálného HDP

H0: Data jsou normálně rozdělena

HA: Data nejsou normálně rozdělena

	JB Test statistic	P-value
x	1.048128991	0.592109026
z	106.9212207	6.05832E-24
	alfa	0.05
n		48

H0: Neexistuje vztah mezi růstem exportu a růstem reálného HDP.

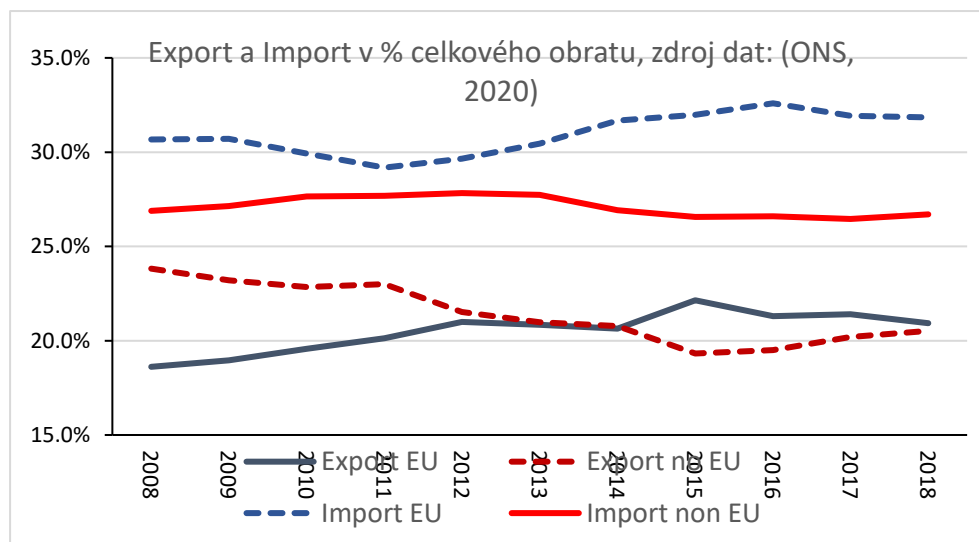
HA: Existuje vztah mezi růstem exportu a růstem reálného HDP.

coeficient (rs)	0.405938
N	48
T statistic	3.01259
DF	46
p value	0.004201
alfa	0.05

Na hladině významnosti 95 % zamítáme nulovou hypotézu, a tedy můžeme vyvodit, že existuje pozitivní korelace mezi růstem reálného HDP a růstem reálného exportu.

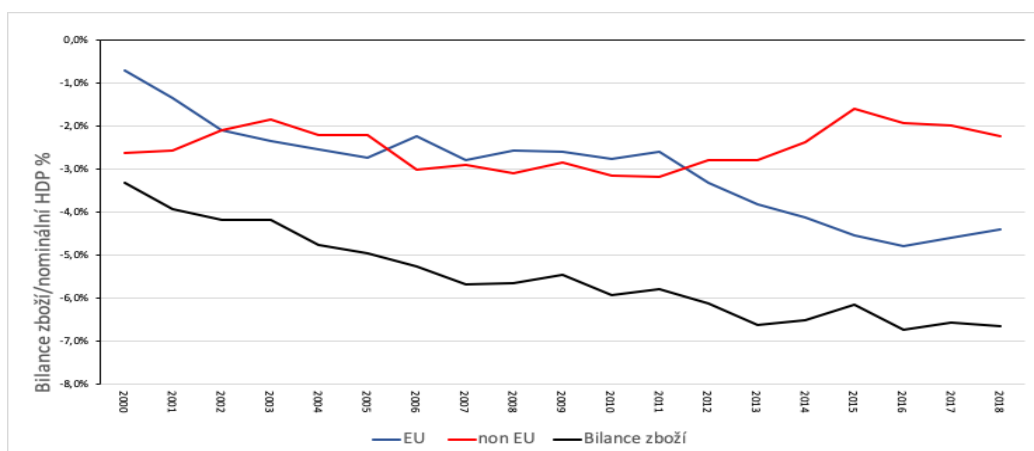
#### 4.3.13 Mezinárodní obchod se zbožím

Objem veškerého obchodovaného zboží se od roku 2008 do konce 2018 postupně navyšoval. K nejvyšší dynamice nárůstu obrátu došlo mezi roky 2010 a 2011, kdy se hodnota celkového obchodovaného zboží zvýšila v absolutních číslech o 72 miliard liber meziročně. Z tohoto vykázaného objemu se na růstu celkového obrátu nejvíce podílela dynamika růstu exportů do EU.



Graf 17 Export a Import v % obrátu: (ONS, 2020) vlastní zpracování

Pokud nakročíme hlouběji do problematiky, zjistíme, že z hlediska zboží je VB ve vztahu k celému světu importní destinací. Od roku 2008 se deficit zboží vůči nominálnímu HDP kontinuálně prohluboval. Z vykázané hodnoty -3,3 % nominálního HDP až do roku 2008 k hodnotě -5,7 % nominálního HDP. O rok později došlo k narovnání bilance zboží s EU o 0,3 p. b., po němž následoval kontinuální pokles s výjimkou roku 2014, 2015 a 2017, kdy se hodnota deficitu zvýšila o 0,4 % a 0,1 %. Od roku 2011 docházelo k vylepšování bilance zboží se světem, a to z hodnoty -3,2 % až k nejvyšší vykazované hodnotě -1,6 % v roce 2015. Tento rostoucí trend však byl vyvažován prohlubováním deficitu s EU, kdy od roku 2015 kontinuálně klesala do nejnižší vykazované hodnoty -4,8 % v roce 2016. Poslední dva roky měly naopak trend zlepšení a to o 0,2 p.b v roce 2017 a stejného příspěvku na konci roku 2018.



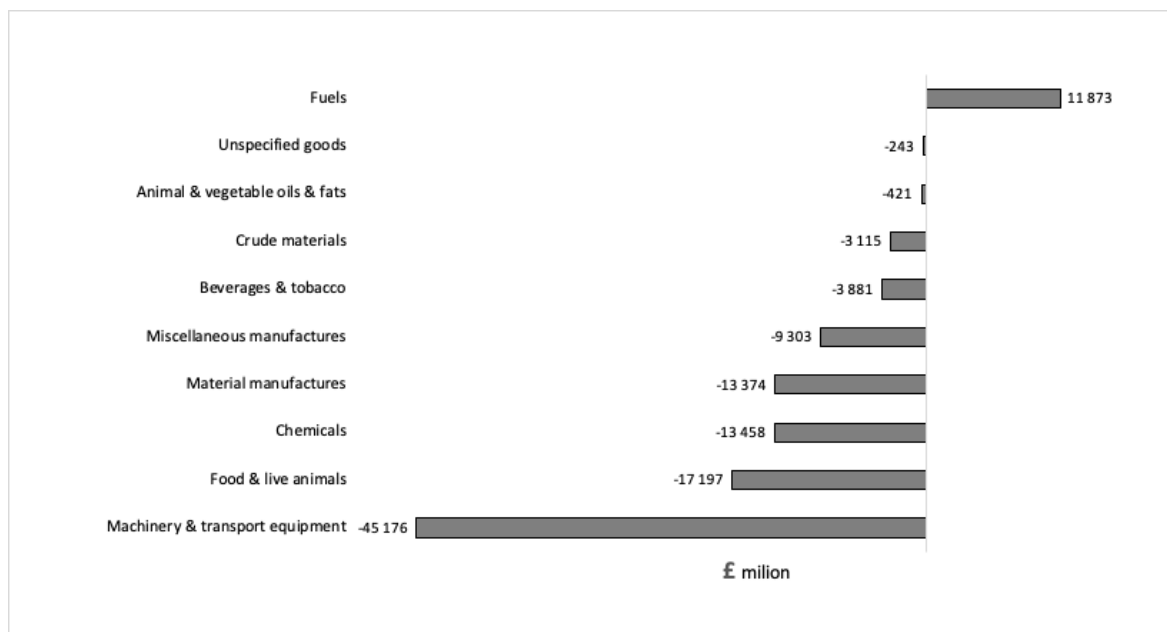
Graf 18 Bilance zboží EU a non EU, (ONS, 2020) vlastní zpracování

Tyto trendy dokazují tvrzení HM Treasury (2016, str. 32) o tom, že VB se nespécializuje především na produkci výrobků a následnému exportu. Ekonomika, popřípadě exportní politika VB je zaměřena především na poskytování služeb.

#### 4.3.14 Příspěvek bilance zboží kategorie EU

Z perspektivy členění SITC můžeme nahlédnout do celkové bilance zboží dle kategorie. Pro vybrané období vychází práce z roku 2018 zpracovaného roku. Celkový deficit obchodovaného zboží byl za rok 2018 s EU -94 mld. liber. Nejvyšší vykázaný schodek z hlediska zboží je skupina zboží SITC 7 Stroje a dopravní prostředky v celkové hodnotě 45 mld. liber. Na základě prozkoumání této skupiny jsou ve vztahu VB a EU nejaktivnější importéry Německo, Nizozemsko, Francie, Belgie a Španělsko.

K prohlubování deficit dochází nejvíce s Německem, který se na schodku v této skupině



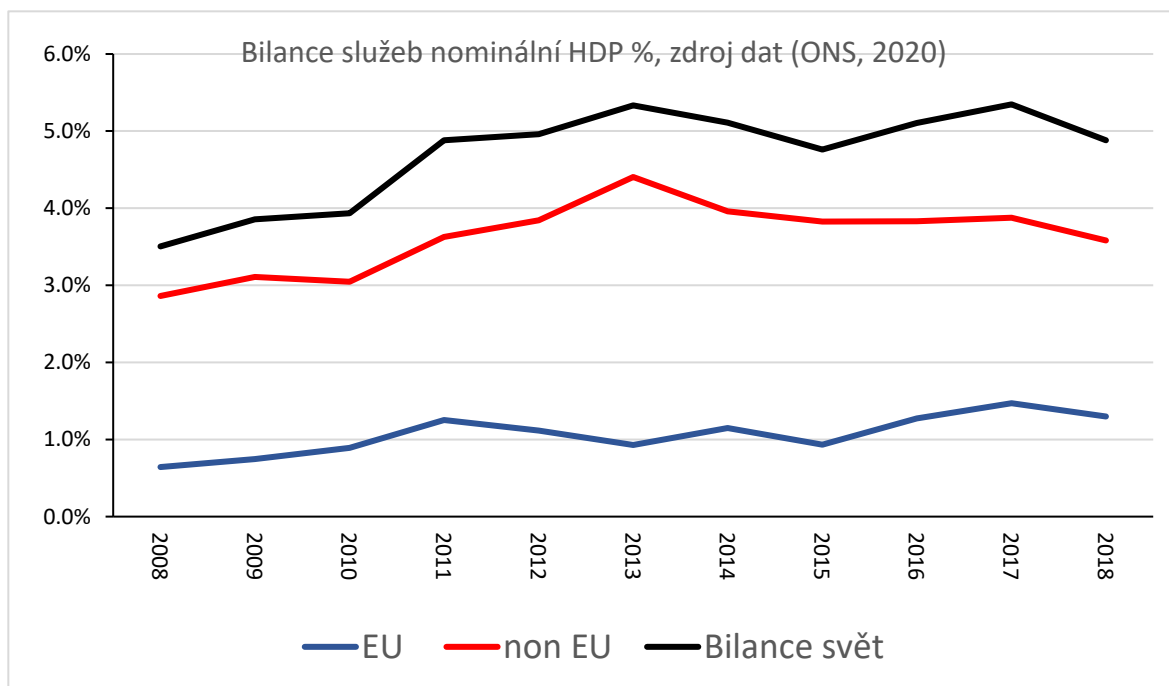
Graf 19 Bilance zboží SITCI s EU27 rok 2018 dle kategorie, (ONS,2020) vlastní zpracování

podílí 22 mld. liber, dále Nizozemsko s celkovou hodnotou 8, 8 mld. liber a Belgie 4,8 mld. liber. Čtvrtý přispěvatelem této EU skupiny je Česká republika. Z grafu č. 16 je také patrné, že jedinou skupinou, ve které VB tvoří přebytek je SITC 3., tedy minerální paliva, maziva a příbuzné materiály u kterého byla vykázaná hodnota 11,9 mld. liber.

### 4.3.15 Mezinárodní obchod služby

Druhou částí obchodní bilance jsou služby. Dynamika růstu obrátu byla za celé, pro diplomovou práci, vykazované období vyšší než u zboží. Na rozdíl od deficitní tendence na účtu zboží ve sledovaném období docházelo v celkové bilanci k přebytku.

K nejvyššímu přebytku se zbytkem světa došlo v roce 2014 a hodnota ukazatele v tomto



Graf 20 Bilance služeb vůči HDP v %, (ONS, 2020) vlastní zpracování

období činila přebytek 4,4 % nominálního HDP. Maximálního přebytku bylo dosaženo v roce 2017 a to 1,5 % HDP. Z tabulky dole můžeme vidět, že největších exportů služeb je obchodováno se státy evropské unie. Stejně tomu tak je i u importů.

Export top 5 EU mil. £	2000	2018	Import top 5 EU mil £	2000	2018
Italy	2 943	10 228	Netherlands	2 571	7 418
Ireland	3 131	14 213	Ireland	2 487	8 010
Netherlands	4 664	17 814	Germany	4 156	11 329
France	5 786	17 589	Spain	8 151	15 405
Germany	7 104	20 363	France	8 963	15 654

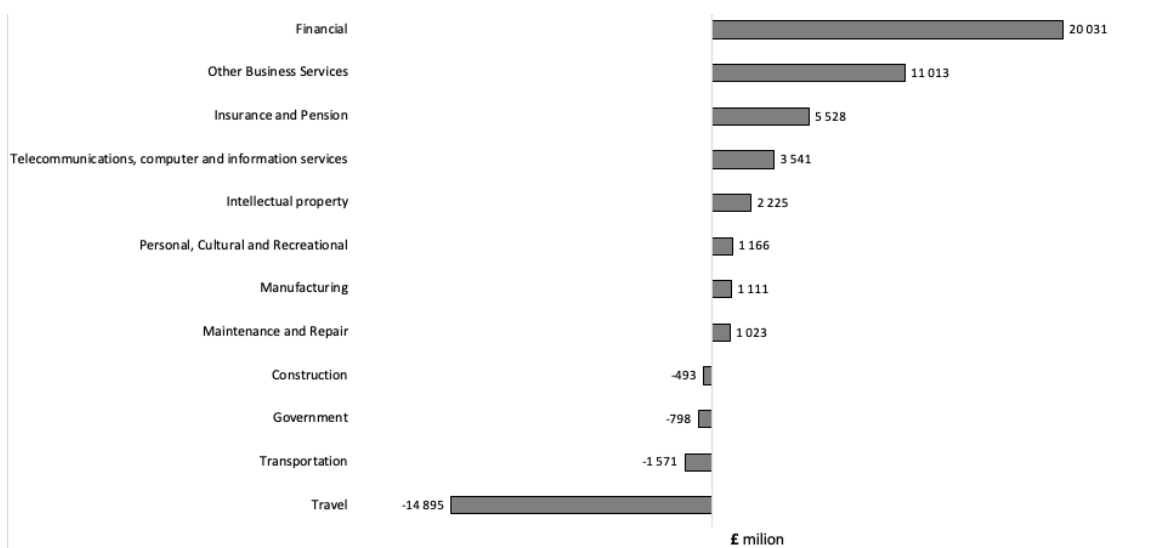
Tabulka 2 Export Import služby top destinace EU, (ONS, 2020) vlastní úprava

Poměr obchodových služeb se zeměmi EU se ve sledovaném období zmenšoval. Na začátku období dosahovala celková výměna služeb 46,7 % z celkového obrátu. Ke konci roku 2018 se právě 43,4 % obchodovalo s EU. Jak již bylo zmíněno v první části práce, v nové obchodní dohodě TTCA neexistuje ustanovení o volném obchodu z hlediska např. finančních služeb,

kteře jsou hlavním exportním artiklem VB. Jak předpokládala BoE ve všech členských státech EU v režimu FTA, tato práva budou s velkou pravděpodobností ztracena (Bank of England, 2019, str. 11).

### Struktura bilance služeb EU27

Na grafu 13 je zobrazena bilance služeb podle skupin za rok 2018 se zeměmi EU. Nejvyšším přebytkem bylo dosahováno s Finančními službami a tento přebytek činil 20 mld. liber.

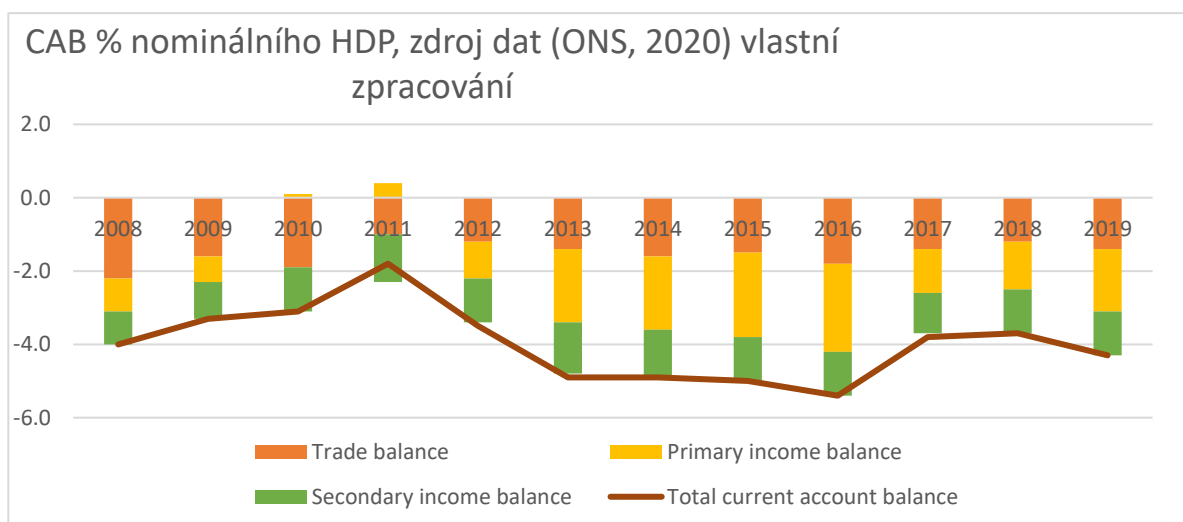


Graf 21 Bilance služeb s EU27 rok 2018 dle kategorie, (ONS,2020) vlastní úprava

Další nezanedbatelnou položkou této bilance jsou další Business services s přebytkem 11 mld. liber. Kde se ale nedaří generovat přebytky jsou přepravní služby 1,5 mld. liber a cestovní služby s vykázaným deficitem 14,9 mld. liber.

## 4.4 Běžný účet platební bilance

Prvním z analyzovaných účtů platební bilance je běžný účet, na kterém jsou z hlediska platební bilance zachyceny tři podúčty. Výkaz toků zboží a služeb mezi rezidenty a nerezidenty dostáváme obchodní bilanci, další zaznamenanou položkou jsou primární důchody a v neposlední řadě sekundární důchody.



Graf 22: Platební bilance běžného účtu %/HDP (ONS, 2020) vlastní úprava

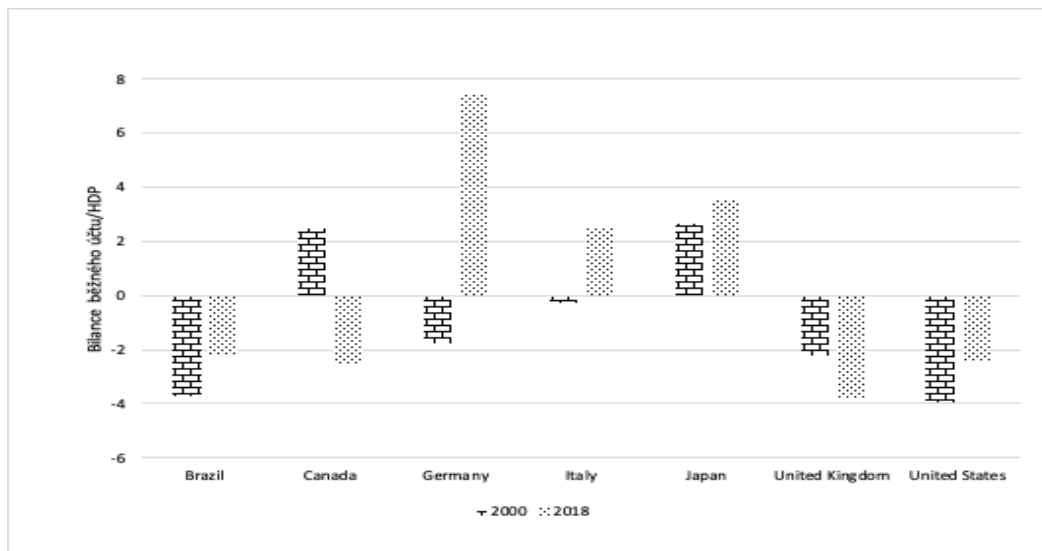
Za celé vykazované období, tedy mezi lety 2008 a 2019 se tvorba přebytků omezila do let 2010-2011 a vznikala pouze na účtu primárních důchodů. To především znamenalo, že příjem z přímých, portfoliových a dalších investic vlastněných rezidenty ve světě byla vyšší než výnosnost investic nerezidentů ve VB. Naopak od roku 2012 až 2018 se deficit tvořený na účtu primárních důchodů stal největším přispěvatelem do celkového schodku běžného účtu. V roce 2014 dosahoval nejvyšší hodnoty a to 2,4 % HDP.

Hlavním a nejsilnějším přispěvatelem do deficitu běžného účtu platební bilance z dlouhodobého hlediska, byla obchodní bilance, pohybující se od minima -2,2 % HDP v roce 2016 za maxima v roce 2011, kdy tato bilance činila -1,0 %. Jelikož je VB převážně importní destinací, celé období netvořila přebytky. Primární důchody svého minima vykazovaly nejvyšší deficity v pokrizovém období, to vše bylo způsobeno růstem výnosnosti portfoliových a ostatních investic

#### 4.4.1 Srovnání bilance běžného účtu země G7

S porovnáním s ostatními vyspělými státy G7 se VB (společně s Kanadou) potýká v horizontu posledních dvaceti let s prohlubováním deficitu BÚ PB. Na grafu č. 20 je znázorněna změna stavu bilance běžného účtu vůči HDP. VB je oproti ostatním státům neschopna eliminovat schodky, a naopak přistupuje k prohlubování deficitů. Jak již bylo zmiňováno v teoretické části, financování deficitu je dle Jayakumara (2017, str. 228) závislé na kapitálových přítocích ze zahraničí. Pokud VB opustí EU a z hlediska nových bariér na pracovním trhu a dalších legislativních nároků. Tento deficit bude tedy o něco těžší

financovat, jelikož podmínky pro investice na jednotném trhu jsou z pohledu legislativy a dalších podmínek jednodušší, než obchodování v rámci WTO a FTA pravidel.



Graf 23 Srovnání bilance běžného účtu %/HDP země G7, (Worldbank, 2020) vlastní úprava

## Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo odpovědět na otázku, zdali bude mít odchod VB z EU vliv na ekonomický vývoj VB. Postupným seznámením se s očekávanými obchodními dohodami mezi EU a VB byly definovány pravděpodobné obchodní a vzájemné vztahy. Dále byly díky revizi makroekonomických predikcí dalších autorů vysvětleny předpokládané posuny v ekonomice VB. Tato východiska sloužila k tvorbě vlastní analýzy a testování vzájemných těsností u makroekonomických ukazatelů. Výsledky testů byly propojeny s odbornou literaturou, dány do souvislostí a vysvětleny v kontextu odchodu VB z EU. Práce se zabývala celým obdobím od roku 2008 až 2019.

Brexit můžeme pozorovat ze dvou rovin. První z nich je období do konce roku 2020, tedy konec přechodného období a vývoj po jeho ukončení. Jak bylo zmíněno v praktické části, jednotlivé subjekty v podstatě do konce přechodného období nevěděly, v jakém režimu a v jakých podmínkách budou vůči vnějšímu okolí vystupovat. V období jednání a procesu odchodu se podle Dunin-Wasowicze (2019) u subjektů na trhu projevovalo velké množství nejistoty. Tím byl vytvářen tlak na odkládání investic ve VB, a to jak s rezidenty, tak nerezidenty, kteří by ve stabilním prostředí byli rozhodnutí ve VB investovat. Druhou rovinou je pak doposud provizorně ratifikovaná obchodní smlouva. Ačkoliv panuje všeobecná shoda, že cesta spolupráce je preferovanější než obchodování bez dohody, existuje stále možnost, že od 1. 3. 2021 se vydají obě seskupení bez ujednání.

Za jeden z nejzajímavějších poznatků zjištěných během analýzy může být považována struktura hrubé přidané hodnoty. VB jakožto vyspělá ekonomika je z hlediska HPH závislá především na produkci služeb. To současně koresponduje i s její komparativní výhodou z hlediska exportu. V následujících letech by bylo přínosné prozkoumat dopady nové obchodní dohody na tyto artikl. Jak už totiž bylo zmíněno, oproti zboží bude docházet k silnější deliberezaci.

Z pohledu pozorování byly nejzásadnější dva jevy. Prvním z nich bylo období po hospodářské krizi z roku 2008 a trvalým mezičtvrtletním poklesem po dobu pěti na sebe navazujících čtvrtletí, ze kterých se měla VB šanci zotavit až v roce 2013, dále pak pokles tempa růstu po roce 2016, který je vysvětlován geopolitickou tenzí ve světě.

Dalším z několika zjištění, která práce přináší, patří silná korelace mezi reálným HDP a spotřebou domácností, vlády a výdaji na investice. To však, jak vyplývá z rovnice pro



výdajovou metodu, nebylo nijak překvapující, jelikož jednotlivé skupiny výdajů jsou součástí HDP. Analýza dále zkoumala i těsnost vztahu mezi růstem reálného HDP a jednotlivých dílčích proměnných. Na hladině významnosti 95 % výzkum ukázal, že růst spotřeby domácností a reálného HDP je neprokazatelně korelovaný. U dalších ukazatelů, jako je růst reálného exportu a růstu reálného HDP byla těsnost vztahu 0,4, u růstu investic pak byla tato těsnost o něco nižší. Další z pozitivních vztahů byl detekován u čistého disponibilního důchodu a u spotřeby domácností. Tento vztah byl vyšší než 0.9.

V neposlední řadě bylo zajímavé zjištění vzájemné negativní korelace mezi HDP a nezaměstnaností. Z tohoto vztahu můžeme usuzovat, že v případě poklesu HDP (které je předpokládáno) bude ve Velké Británii růst nezaměstnanost.

Jednou z limitací práce je, že se z pohledu reálného tempa růstu a z časového období vymezovala pouze na období do konce 4Q 2019. Pro příští výzkum by bylo obohacující zaobírat se také situací po konci tohoto období, včetně vlivu koronavirové pandemie na ekonomiku VB. OBR (2020) z pohledu ekonomiky a veřejných financí v dalších letech například předpokládá signifikantní nárůst výdajů vládního sektoru, společně s propadem příjmů. To by mělo ve střednědobém a dlouhodobém horizontu učinit veřejné finance a ekonomiku mnohem citlivější a zranitelnější.

# Seznam použité literatury

BALL, Laurence, Daniel LEIGH a Prakash LOUNGANI, 2012. [online]. USA: IMF [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Okun-s-Law-Fit-at-50-40236>

BANK OF ENGLAND, 2016. Financial Stability Report [online]. [cit. 2020-04-18]. ISSN 1751-7044. Dostupné z: <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/financial-stability-report/2016/november-2016.pdf?la=en&hash=89E5D2C2503A1961A5C2ACEC4A8FD48935518942>

BANK OF ENGLAND, 2018. EU withdrawal scenarios and monetary and financial stability [online]. In: . [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/report/2018/eu-withdrawal-scenarios-and-monetary-and-financial-stability.pdf?la=en&hash=B5F6EDCDF90DCC10286FC0BC599D94CAB8735DFB>

BANK OF ENGLAND, 2020a. Monetary Policy Report: January 2020 [online]. London: Bank of England [cit. 2020-04-26]. ISSN 2633-7819. Dostupné z: <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/monetary-policy-report/2020/january/monetary-policy-report-january-2020.pdf>

BOZ, Emine, Nan LI a Hongrui ZHANG, 2019. Effective Trade Costs and the Current Account: An Empirical Analysis [online]. Washington: International Monetary Fund [cit. 2020-08-11]. ISBN 9781484392171. ISSN 1018-5941. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/01/16/Effective-Trade-Costs-and-the-Current-Account-An-Empirical-Analysis-46495>

BREINLICH, Holger, Elsa LEROMAIN, Thomas SAMPSON a Dennis NOVY, 2017. The Brexit Vote, Inflation and UK Living Standards [online]. London: LSE [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <http://cep.lse.ac.uk/pubs/download/brexit11.pdf>

Country Report United Kingdom 2020: European Semester: Assessment of progress on structural reforms, prevention and correction of macroeconomic imbalances, and results of in-depth reviews under Regulation (EU) No 1176/2011 [online], 2020. Brusel: EUROPEAN COMMISSION [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/info/publications/2020-european-semester-country-reports\\_en](https://ec.europa.eu/info/publications/2020-european-semester-country-reports_en)

CRAFTS, Nicholas, 2017. UK Economic Growth Performance in a European Context: Has EU Membership Made Much Difference? In: THE ECONOMICS OF UK-EU RELATIONS. Switzerland: Springer International Publishing. DOI: DOI 10.1007/978-3-319-55495-2\_2. ISBN 978-3-319-55495-2.

DAUGĖLIENĖ, Rasa a PUSKUNIGIS Paulius, 2018. The Scope and Specificity of Economic Relations Between the EU and the United Kingdom in Brexit Case. In: Ramiro Troitiño, D., Kerikmäe, T. and Chochia, A. New York: Springer. 265-283. ISBN 978-3-319-73413-2.

DEPARTMENT FOR INTERNATIONAL TRADE (DIT), 2020. UK Trade in Numbers: February 2020 [online]. London: OGL [cit. 2020-08-06]. Dostupné z: <https://rb.gy/ereytd>

DEPARTMENT OF TRADE AND INDUSTRY (DTI), 2004. ECONOMICS PAPER NO. 10: Liberalisation and Globalisation: Maximising the Benefits of International Trade and Investment [online]. London: Department of Trade and Industry [cit. 2020-04-16]. Dostupné z: <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121205151316/http://www.bis.gov.uk/files/file14763.pdf>

FELLA, Stefano, Steven KENNEDY, Daniel FERGUSON, Dominic WEBB a Elena ARES, 2020. The UK-EU Trade and Cooperation Agreement: summary and implementation [online]. UK: Commons Library [cit. 2021-01-09]. Dostupné z: <https://commonslibrary.parliament.uk/>

FOJTÍKOVÁ, Lenka, 2009. Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008). Praha: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-128-4.

GILLHAM, Jonathan, David LANCEFIELD, Andrew SENTANCE, John HAWKSWORTH, Jing TEOW, Mark AMBLER, Conor LAMBE a Edmond LEE, 2016. Leaving the EU: Implications for the UK economy [online]. UK: PriceWaterhouseCoopers LLP, 2016 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.pwc.co.uk/economic-services/assets/leaving-the-eu-implications-for-the-uk-economy.pdf>

HARDIE, Michael, Andrew JOWETT, Tim MARSHALL a Phillip WALES, 2013. Explanation beyond exchange rates: trends in UK trade since 2007 [online]. London: Office for National Statistic [cit. 2020-07-20]. Dostupné z: <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20160107011543/http://www.ons.gov.uk/ons/rel/elmr/explanations-beyond-exchange-rates/trends-in-the-uk-since-2007/art-uktrade.html>

HM GOVERNMENT, 2016. Alternatives to membership: possible models for the United Kingdom outside the European Union [online]. London: OGL [cit. 2020-04-21]. ISBN 978-1-4741-2943-5. Dostupné z: [www.gov.uk/government/publications](http://www.gov.uk/government/publications)

HM Treasury, 2016. HM Treasury analysis: the long-term economic impact of EU membership and the alternatives [online]. London: OGL [cit. 2020-04-12]. ISBN 9781474130905. Dostupné z: [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment\\_data/file/517415/treasury\\_analysis\\_economic\\_impact\\_of\\_eu\\_membership\\_web.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/517415/treasury_analysis_economic_impact_of_eu_membership_web.pdf)

CHOCHIA, Archil, David Ramiro TROITIÑO, Tanel KERIKMÄE a Olga SHUMILO, 2018. Enlargement to the UK, the Referendum of 1975 and Position of Margaret Thatcher. In: Brexit: History, Reasoning

and Perspectives. Cham, Switzerland: Springer. DOI: [https://doi.org/10.1007/978-3-319-73414-9\\_7](https://doi.org/10.1007/978-3-319-73414-9_7). ISBN 978-3-319-73414-9.

INTERNATIONAL LABOUR OFFICE (ILO), 2019. QUICK GUIDE ON INTERPRETING THE UNEMPLOYMENT RATE [online]. 978-92-2-133323-4. Geneva: International Labour Office [cit. 2021-01-10]. ISBN 978-92-2-133323-4. Dostupné z: [https://ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms\\_675155.pdf](https://ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_675155.pdf)

INTERNATIONAL MONETARY FUND (IMF), 2009. Balance of Payments and International Investment Position Manual. 6. Washington, D.C.: International Monetary Fund. ISBN 978-1-58906-812-4.

JAYAKUMAR, Vivekanand, 2017. UK Current Account Sustainability in the Post-Brexit Era: Insights from an Intertemporal Current Account Framework. Theoretical Economics Letters [online]. Scientific Research Publishing, (7), 223-250 [cit. 2020-04-18]. DOI: <https://doi.org/10.4236/tel.2017.72020>. ISSN 2162-2086. Dostupné z: <https://www.scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=74445>

JOY, Mark, Noemi LISACK, Symon LLOYD, Rana SAJEDI a Simon WHITAKER, 2018. Mind the (current account) gap [online]. UK: Bank of England [cit. 2020-04-18]. ISSN 1754-4262. Dostupné z: <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/financial-stability-paper/2018/mind-the-current-account-gap.pdf?la=en&hash=E4599C6878FBDC6480EABCC51A6A4419C963AD9F>

JOZEPA, Ilze, Matthew WARD a Daniel HARARI, 2019. Trade in services and Brexit: BRIEFING PAPER 8586 [online]. London: House of Commons Library [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8586/>

JUREČKA, Václav, Karel HLAVÁČEK, Ivana JÁNOŠÍKOVÁ, Eva KOLCUNOVÁ, Martin MACHÁČEK, Irena PALIČKOVÁ, Lenka SPÁČILOVÁ a Tomáš WROMBLOWSKÝ, 2017. Makroekonomie [online]. 3. Praha: Grada Publishing [cit. 2020-03-30]. ISBN 978-80-271-9266-3. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/makroekonomie-126353/#>

KALÍNSKÁ, Emilie, Radek ČAJKA, Iveta ČERNÁ, Ilya BOLOTOV a Ludmila ŠTĚRBOVÁ, 2012. Mezinárodní obchod v 21. století [online]. Praha: Grada Publishing [cit. 2020-03-30]. ISBN 978-80-247-7513-5. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/mezinarodni-obchod-v-21-stoleti-106743/>

KIERZENKOWSKI, Rafal, Nigel PAIN, Elena RUSTICELLI a Sanne ZWART, 2016. THE ECONOMIC CONSEQUENCES OF BREXIT: A TAXING DECISION [online]. Paris: OECD Publishing [cit. 2020-05-26]. ISSN 2226583X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/5jm0lsvdkf6k-en>

KLADIVO, Petr, 2013. Základy statistiky [online]. Univerzita Palackého v Olomouci [cit. 2021-01-02]. ISBN 978-80-244-3842-9. Dostupné z: <https://geography.upol.cz/soubory/studium/e-ucebnice/978-80-244-3842-9.pdf>

LEE, Pete a Alison MCCRAE, 2014. The short guide to national accounts [online]. UK: Office for National Statistics [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/economy/grossdomesticproductgdp/methodologies/outputapproachtogrossdomesticproductgdp>

OECD, 2010. Economic Globalisation Indicators 2010 [online]. 2. Paris: OECD publishing [cit. 2020-05-12]. ISBN 978-92-64-08436-0. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/9789264084360-en>

OECD, 2016. THE ECONOMIC CONSEQUENCES OF BREXIT: A TAXING DECISION: OECD ECONOMIC POLICY PAPER[online]. Paris: OECD Publishing [cit. 2020-07-11]. ISSN 2226583X. Dostupné z: <https://www.oecd.org/economy/The-Economic-consequences-of-Brexit-27-april-2016.pdf>

OECD, 2017. OECD Economic Surveys: United Kingdom [online]. Paris: OECD [cit. 2020-05-12]. ISBN 978-92-64-28300-8. Dostupné z: [https://dx.doi.org/10.1787/eco\\_surveys-gbr-2017-en](https://dx.doi.org/10.1787/eco_surveys-gbr-2017-en)

OECD, 2020a. OECD Economic Surveys: United Kingdom [online]. Paris: OECD [cit. 2020-22-12]. ISBN 978-92-64-51096-8. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/2f684241-en>

OFFICE FOR BUDGET RESPONSIBILITY (OBR), 2019. Forecast evaluation report: December 2019 [online]. London: OGL [cit. 2020-08-03]. ISBN 978-1-5286-1698-0. Dostupné z: [https://obr.uk/docs/dlm\\_uploads/Forecast\\_evaluation\\_report\\_December\\_2019-1.pdf](https://obr.uk/docs/dlm_uploads/Forecast_evaluation_report_December_2019-1.pdf)

OFFICE FOR BUDGET RESPONSIBILITY (OBR), 2020. A brief guide to the public finances [online]. UK: Office for Budget Responsibility [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://obr.uk/forecasts-in-depth/brief-guides-and-explainers/public-finances/>

OFFICE FOR BUDGET RESPONSIBILITY, 2020a. Overview of the November 2020 Economic and fiscal outlook [online]. UK: Office for Budget Responsibility [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: <https://obr.uk/overview-of-the-november-2020-economic-and-fiscal-outlook/>

POŠTA, Vít, 2018. Makroekonomická analýza na příkladu české ekonomiky. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-720-0.

PROUD, Sarah, Peter GITTINS a Gueorguie VASSILEV, 2016. Methodological Changes to National Accounts: Transition to ESA 2010 – Changes to treatment of Non-Market Output and Social Transfers in Kind [online]. UK: Office for National Statistics [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/file?uri=/economy/nationalaccounts/uksectoraccounts/methodologies/nationalaccountsarticlesmethodologicalimprovementstonationalaccountsforbluebook2016marketnonmarketoutputp131p132andsocialtransfersinkindd631d632forgovernment/methodologicalarticlep11p131andstiksv5tcm77434327.pdf>

RIES, Charles P., Frances G. BURWELL, Daniel EGEL, Eugeniu HAN, Martin STEPANEK, Howard J. SHATZ, Troy D. SMITH a Marco HAFNER, 2017. After Brexit: Alternate forms of Brexit and their

implications for the United Kingdom, the European Union and the United States [online]. Santa Monica: RAND Corporation [cit. 2020-08-11]. Dostupné z: [https://www.rand.org/pubs/research\\_reports/RR2200.html](https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2200.html).

Římská smlouva (EHS), 2017. In: EUR-LEX: Přístup k právu Evropské unie [online]. Luxembourg: Úřad pro publikace Evropské unie, 14.03.2017 [cit. 2020-04-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0023>

SAMUELSON, PAUL A and NORDHAUS, WILLIAM D, 2010, Economics. 19. Boston, Mass : McGraw-Hill. ISBN 978-0-07-351129-0.

SVATOŠ, Miroslav, Vlastislav BENEŠ, Květoslav RŮŽIČKA a Miroslav ŠUBERT, 2009. Zahraniční obchod: teorie a praxe. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2708-0.

THORNE, Sharon, Angus KNOWLES-CUTLER a Ian STEWART, 2019. Power Up: UK inward investment Key drivers of foreign investment and its value to the UK economy [online]. London: Deloitte LLP [cit. 2020-08-06]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cn/Documents/international-business-support/deloitte-cn-ibs-power-up-uk-inward-investment.pdf>

TUPIS, Andreas, 2018. The Single Currency and the UK. In: Brexit: Historical, Reasoning and Perspective. Switzerland: Springer International Publishing. DOI: [https://doi.org/10.1007/978-3-319-73414-9\\_10](https://doi.org/10.1007/978-3-319-73414-9_10). ISBN 978-3-319-73413-2.

United Kingdom National Accounts: The Blue Book [online], 2020f. UK: Office for National Statistics (ONS, 2020e) [cit. 2020-12-16]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/economy/grossdomesticproductgdp/compendium/unitedkingdomnationalaccountsthebluebook/2020>

WHYMAN, Philip a Alina Ileana PETRESCU, 2017. The economics of Brexit: a cost-benefit analysis of the UK's economic relationship with the EU. Cham: Palgrave Macmillan. ISBN 978-3-319-58282-5.

.

## WEB

BANK OF ENGLAND (BOE), 2020a. *Bank rate* [online]. London: Bank of England [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <https://www.bankofengland.co.uk/boeapps/database/Bank-Rate.asp>

BANK OF ENGLAND (BOE), 2020b. *What is quantitative easing?* [online]. London: Bank of England [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <https://www.bankofengland.co.uk/monetary-policy/quantitative-easing>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ČSÚ), 2006. *Standardní mezinárodní klasifikace zboží* [online]. 4. Praha: ČSÚ [cit. 2020-08-09]. Dostupné z:

[https://www.czso.cz/documents/10180/20551095/60011111j02\\_c.pdf/659d2649-c69d-4ffa-aaf1-741169332ce2?version=1.0](https://www.czso.cz/documents/10180/20551095/60011111j02_c.pdf/659d2649-c69d-4ffa-aaf1-741169332ce2?version=1.0)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ČSÚ), 2016. Hrubý domácí produkt (HDP) - Metodika [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-01-18]. Dostupné z:

[https://www.czso.cz/csu/czso/hruby\\_domaci\\_produk\\_t\\_-hdp-](https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-)

DUNIN-WASOWICZ, Roch, 2019. The impact of Brexit on UK firms: reduced investments and decreased productivity [online]. LSE [cit. 2021-01-15]. Dostupné z:

<https://blogs.lse.ac.uk/brexit/2019/09/11/the-impact-of-brexit-on-uk-firms-reduced-investments-and-decreased-productivity/>

EUROPEAN COMMISSION (EC), 2020a. EU-UK Statement following the High Level Meeting on 15 June [online]. Brusel: European Commission [cit. 2020-07-18]. Dostupné z:

[https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT\\_20\\_1067](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_20_1067)

EUROPEAN COMMISSION (EC), 2020b. European Regional Development Fund [online]. Brusel: European Commission [cit. 2020-08-08]. Dostupné z:

[https://ec.europa.eu/regional\\_policy/en/funding/erdf/](https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/)

EUROPEAN COMMISSION (EC), 2020c. *European Agricultural Fund for Rural Development* [online]. Brusel: European Commission [cit. 2020-08-08]. Dostupné z:

[https://ec.europa.eu/regional\\_policy/en/policy/what/glossary/e/european-agricultural-fund-for-rural-development](https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/e/european-agricultural-fund-for-rural-development)

HM GOVERNMENT, 2020. Government confirms plans to introduce import controls. HM Government [online]. London: OGL, February 2020 [cit. 2020-08-03]. Dostupné z:

<https://www.gov.uk/government/news/government-confirms-plans-to-introduce-import-controls>

ISAAC, ANNA, ELEANOR MEARS a BARBARA MOENS, 2020. UK-EU Brexit trade deal at a glance [online]. Brusel: Politico [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/uk-eu-brexit-trade-deal-at-a-glance/>

OECD 2020b, Household disposable income (indicator). doi: 10.1787/dd50eddd-en (Accessed on 19 December 2020)

OFFICE FOR NATIONAL STATISTIC (ONS), 2015. International migration: a recent history [online]. London: ONS [cit. 2020-08-10]. Dostupné z:

<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/articles/internationalmigrationarecenthistory/2015-01-15>

OFFICE FOR NATIONAL STATISTIC (ONS), 2020c. Public sector finances, UK: October 2020 [online]. London: ONS [cit. 2020-12-12].

<https://www.ons.gov.uk/economy/governmentpublicsectorandtaxes/publicsectorfinance/bulletins/publicsectorfinances/october2020>

OFFICE FOR NATIONAL STATISTIC (ONS), 2020e, Employment and labour market: Labour market overview, UK.December 2020 [online]. London: ONS [cit. 2020-12-17] Dostupné z

<https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/bulletins/uklabourmarket/december2020#main-points>

OFFICE FOR NATIONAL STATISTIC, 2020. Understanding the UK's net international investment position. *Ons.gov.uk* [online]. Great Britain: Office for National Statistic [cit. 2020-07-08]. Dostupné z:

<https://www.ons.gov.uk/economy/nationalaccounts/uksectoraccounts/articles/understandingtheuksnetinternationalinvestmentposition/2020-04-27>

OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS (ONS), 2016. National accounts [online]. UK: Office for National Statistics [cit. 2021-01-09]. Dostupné z:

<https://www.ons.gov.uk/economy/nationalaccounts/uksectoraccounts/methodologies/nationalaccounts>

STRAUSS, Delphine, 2019. What is the effect of the falling pound on Brexit Britain? *Financial Times* [online]. London [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/0ee55f40-b2c9-11e9-8cb2-799a3a8cf37b>

## Seznam obrázků

Obrázek 1 Vliv členství VB v EU (HM Treasury, 2016, str. 27).....	10
Obrázek 2 Dopad Brexitu na HDP a GVA, (GILLHAM et al., 2016, str. 8) .....	12
Obrázek 3 Kanada EU CETA (HM Government, 2016, str. 30) .....	13
Obrázek 4 Podmínky uspořádání na základě WTO (HM Government, 2016, str. 36).....	14
Obrázek 5 Výsledky předpokladů scénářů, (GILLHAM et al., 2016, str. 18).....	15
Obrázek 6 Růst HDP VB a G7, (OBR, 2018, str. 9) .....	15
Obrázek 7 Změna efektivních nákladů ve scénáři WTO, (Ries et al., 2017, str. 67).....	17
Obrázek 8: Celosvětový export zboží v trilión USD, data:(Worldbank, 2020), vlastní úprava .....	18
Obrázek 9: Komparativní výhoda VB v porovnání se členy G7 (HM Treasury, 2016, str. 32) .....	26
Obrázek 10 : Běžný účet platební bilance (IMF, 2009, str. 14) .....	28
Obrázek 11: Finanční účet (IMF, 2014, str. 14) .....	29

## Seznam tabulek

Tabulka 1Příjmy do státního rozpočtu (OBR, 2020) vlastní zpracování.....	56
Tabulka 2 Export Import služby top destinace EU, (ONS, 2020) vlastní úprava .....	68



## Seznam grafů

Graf 1 Vývoj HDP, HND, HDD v běžných cenách (zdroj: ONS) vlastní zpracování.....	42
Graf 2 Podíl na hrubé přidané hodnotě, (zdroj dat: ONS) vlastní zpracování.....	43
Graf 3 HDP, chain volume measure (zdroj dat: ONS) vlastní úprava .....	44
Graf 4 Reálné tempo růstu HDP (zdroj dat: ONS) vlastní úprava.....	45
Graf 5 Podíl výdajů HDP (zdroj dat: ONS, 2020) vlastní úprava .....	46
Graf 6 Příspěvky růstu reálného HDP (zdroj dat: ONS) vlastní úprava .....	47
Graf 7 HDP a Spotřeba domácnost, vlastní zpracování.....	49
Graf 8 Růst HDP a růst spotřeby domácností, vlastní zpracování.....	51
Graf 9 Meziroční růst výdajů domácností na spotřebu, zdroj dat (ONS, 2020) vlastní zpracování..	53
Graf 10 HDP a vládní spotřeba, zdroj dat: (ONS, 2020) vlastní zpracování .....	55
Graf 11 Current budget deficit, zdroj dat (OBR, 2020) .....	56
Graf 12 Treaty deficit v % HDP, (zdroj dat: OBR, 2020) vlastní úprava .....	57
Graf 13 Treaty dept ratio v % HDP, (zdroj dat: OBR, 2020), vlastní zpracování.....	58
Graf 14 HDP a Výdaje na tvorbu Investic, zdroj dat (ONS, 2020) vlastní zpracování.....	59
Graf 15 Zaměstnanost a HDP, zdroj dat: (ONS, 2020) vlastní zpracování.....	61
Graf 16 Nezaměstnanost a HDP, zdroj dat: (ONS, 2020) vlastní zpracování .....	63
Graf 17 Export a Import v % obratu: (ONS, 2020) vlastní zpracování.....	66
Graf 18 Bilance zboží EU a non EU, (ONS, 2020) vlastní zpracování .....	66
Graf 19 Bilance zboží SITCI s EU27 rok 2018 dle kategorie, (ONS,2020) vlastní zpracování.....	67
Graf 20 Bilance služeb vůči HDP v %, (ONS, 2020) vlastní zpracování .....	68
Graf 21 Bilance služeb s EU27 rok 2018 dle kategorie, (ONS,2020) vlastní úprava.....	69
Graf 22: Platební bilance běžného účtu %/HDP (ONS, 2020) vlastní úprava.....	70
Graf 23 Srovnání bilance běžného účtu %/HDP země G7, (Worldbank, 2020) vlastní úprava .....	71

# Evidence výpůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této diplomové práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

Jméno a příjmení: Jan Sirka

V Leuven dne: 20. 01. 2021

Podpis:

Jméno	Oddělení/ Pracoviště	Datum	Podpis